

Załącznik nr 1
do UCHWAŁY nr XXIII/156/2016
RADY GMINY STOSZOWICE
z dnia 26 października 2016 r.

LOKALNYM PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY STOSZOWICE

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY STOSZOWICE

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” został zrealizowany w ramach projektu: „Program rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, przy wsparciu środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Pomoc Techniczna 2014 - 2020

Autorzy opracowania:
mgr inż. Anna Badecka
mgr inż. Emilia Pawnuł

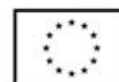
Diagnozę na potrzeby „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” wykonała firma: *ART STREFA Witold Skorulski*

Pomocy eksperckiej udzieliła firma: *ART STREFA Witold Skorulski*

Koordinacja projektu:
Małgorzata Chmiel
Alicja Kaczmarska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

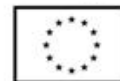

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	7
1.	CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	7
2.	PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA	12
3.	WYJAŚNIENIE NAWAŻNIEJSZYCH POJĘĆ	13
4.	OPIS POWIĄZAŃ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY, KRAJU I REGIONU	18
4.1.	DOKUMENTY STRATEGICZNE GMINY	18
4.2.	DOKUMENTY STRATEGICZNE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO	26
4.3.	KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE	31
II.	DIAGNOZA CZYNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	36
1.	CHARAKTERYSTYKA GMINY STOSZOWICE	36
1.1.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	36
1.2.	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY	42
1.2.1.	WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA	42
1.2.2.	POŁOŻENIE W REGIONIE	43
1.3.	UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY	44
1.3.1.	KLIMAT	44
1.3.2.	DEMOGRAFIA	45
1.3.3.	DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	47
1.3.4.	ROLNICTWO I LEŚNICTWO	50
1.3.5.	ZABUDOWA	52
1.3.6.	KOMUNIKACJA	54
1.3.7.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	56
1.3.8.	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	57
2.	ŹRÓDŁA DANYCH DO DIAGNOZY CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	59

3.	OPIS ZJAWISK PORUSZANYCH W PROGRAMIE ORAZ IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	65
3.1.	ZJAWISKA SPOŁECZNE	65
3.1.1.	OPIS ZJAWISK SPOŁECZNYCH	65
3.1.2.	IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE SPOŁECZNYM	78
3.2.	ZJAWISKA GOSPODARCZE	79
3.2.1.	OPIS ZJAWISK GOSPODARCZYCH	79
3.2.2.	IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE GOSPODARCZYM	81
3.3.	ZJAWISKA TECHNICZNE,	82
3.3.1.	OPIS ZJAWISK TECHNICZNYCH	82
3.3.2.	IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE TECHNICZNYM	87
3.4.	ZJAWISKA ŚRODOWISKOWE I PRZESTRZENNO- FUNKCJONALNE	88
3.3.1.	OPIS ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH	88
3.3.2.	OPIS ZJAWISK PRZESTRZENNO- FUNKCJONALNYCH	91
3.3.3.	IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM I PRZESTRZENNO- FUNKCJONALNYM	99
4.	ZASIĘGI PRZESTRZENNE OBSZARÓW REWITALIZACJI	100
4.1.	IDENTYFIKACJA OBSZARÓW REWITALIZACJI	100
4.1.1.	ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE SPOŁECZNEJ	101
4.1.2.	ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE GOSPODARCZEJ	106
4.1.3.	ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ	109
4.1.4.	ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ	113
4.1.5.	ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE TECHNICZNEJ	116
4.2.	WYZNACZENIE OBSZARÓW REWITALIZACJI	118

5.	LOKALNE POTENCJAŁY WYSTĘPUJĄCE NA OBSZARACH REWITALIZACJI	122
5.1.	ANALIZA SWOT DLA GRODZISZCZA	123
5.2.	ANALIZA SWOT DLA SREBRNEJ GÓRY	125
5.3.	WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY SWOT	127
6.	WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	128
7.	ASPEKTY ORGANIZACYJNE I FINANSOWE	130
III.	ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI	134
1.	CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK	134
2.	OPIS PRZEDSIĘWZIĘC REWITALIZACYJNYCH	137
2.1.	LISTA PLANOWANYCH PODSTAWOWYCH PRZEDSIĘWZIĘC REWITALIZACYJNYCH	139
2.2.	CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘC REWITALIZACYJNYCH	150
3.	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘC REWITALIZACYJNYCH ZAPEWNIAJĄCE ICH KOMPLEMENTARNOŚĆ	155
4.	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PRZEDSIĘWZIĘC REWITALIZACYJNYCH	158
5.	MECHANIZMY WŁĄCZENIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W PROCES REWITALIZACJI	161
6.	SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) PROGRAMU REWITALIZACJI	164
7.	SYSTEM MONITORINGU I OCENY PROGRAMU REWITALIZACJI	165
8.	ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO ZAPROPONOWANYCH DZIAŁAŃ	167
9.	PODSUMOWANIE	167
IV.	SPIS TABEL	169
V.	SPIS RYSUNKÓW	172
VI.	ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE	174

WYKAZ SKRÓTÓW

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

FS – Fundusz Spójności

KE – Komisja Europejska

UE – Unia Europejska

IZ – Instytucja zarządzająca

KPO – Krajowy Program Operacyjny

KM – Komitet monitorujący

MŚP – Małe i średnie przedsiębiorstwa

RPO – Regionalny Program Operacyjny

IZ KPO – Instytucja zarządzająca krajowym programem operacyjnym

IZ RPO – Instytucja zarządzająca regionalnym programem operacyjnym

POPW – Program Operacyjny Polska Wschodnia

POIŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

POIR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój

POWER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

SZOOP – Szczegółowy opis osi priorytetowych

TIK – Technologie informacyjno-komunikacyjne

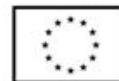
UP – Umowa Partnerstwa

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

SL2014 – aplikacja główna centralnego systemu teleinformatycznego, o którym mowa w rozdziale 16 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. poz. 1146, z późn. zm.).

Unia Europejska
Fundusz Spójności

I. WSTĘP

1. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Obszar w granicach danej gminy tworzy lokalną przestrzeń o różnorodnym, wielokierunkowo rozbudowanym charakterze gospodarczym, funkcjonalnym i fizjonomicznym. Wielostronny charakter danego terytorium przejawia się w każdej dziedzinie składającej się na jego egzystencję, w tym również w zróżnicowaniu stopnia funkcjonalności, estetyki i wygody użytkowania poszczególnych obszarów w jego obrębie.

W każdej gminie istnieją tereny wymagające zdynamizowania i pobudzenia. Są to nie tylko przestrzenie zdegradowane i opustoszałe, które utraciły swoją funkcję ale również te, które pomimo posiadanego potencjału nie wykorzystują go, co może stanowić w przyszłości zagrożenie dla interesów prywatnych i publicznych. Właśnie takie przestrzenie mogą być przedmiotem rewitalizacji, rozumianej jako działania mające na celu, nie tylko łac. „*re vita*” co dosłownie oznacza przywrócenie do życia, ale także mające na celu zmaksymalizowanie zysków jakie można uzyskać wykorzystując wszystkie możliwości oferowane przez dany obszar.

Uwzględniając aktualne wyzwania dla Polski, takie jak zapewnienie warunków dla rzeczywistej rewitalizacji, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki przestrzeni zurbanizowanej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska), celem stworzenia optymalnych mechanizmów przyczyniających się do jak najefektywniejszej realizacji projektów rewitalizacyjnych¹, Gmina Stoszowice na mocy uchwały nr XII/97/2016 Rady Gminy Stoszowice z dnia 22 stycznia 2016 roku przystąpiła do sporządzenia dokumentu pn: „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, zwanego dalej także LPR.

Celem głównym programu rewitalizacji jest wskazanie całościowych działań w sferze społecznej oraz w jednej ze sfer tj. gospodarczej, przestrzenno - funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej, prowadzących do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów

¹ Minister Infrastruktury i Rozwoju, „Wtyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, s. 8.

zdegradowanych, stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, ich ożywienia społecznego i gospodarczego, poprawy ich funkcjonalności, estetyki, wygody użytkowania i jakości życia mieszkańców oraz maksymalizacji zysków jakie można uzyskać wykorzystując możliwości danego obszaru, przy założeniu optymalnego wykorzystania jego specyficznych uwarunkowań oraz wzmocnieniu jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych). Lokalny program rewitalizacji pełni ponadto rolę narzędzia planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Program rewitalizacji ma umożliwiać prowadzenie rewitalizacji, stąd jego zakres obejmuje:

- uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełną diagnozę służącą wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizę dotyczących go problemów (diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe);
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej;
- koordynację prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluację skuteczności rewitalizacji;
- realizację wynikającą z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Spodziewanym efektem realizacji działań wskazanych w niniejszym programie jest m.in. zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca wartego odwiedzenia i zamieszkania w nim.

„Lokalny Program rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” jest wieloletnim dokumentem dotyczącym obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Stoszowice, cechujących się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na których, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Niniejszy dokument zawiera wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz technicznej określający rodzaj, zakres i etapy działań rewitalizacyjnych, których celem jest przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej oraz pobudzenie aktywności społecznej i gospodarczej. Dokument ten uwzględnia działania inwestycyjne i nieinwestycyjne w sektorze publicznym i prywatnym, które przyczyniają się do realizacji celów określonych na różnych szczeblach administracyjnych. W aspekcie lokalnym program

porządkuje i organizuje działania podejmowane przez Gminę Stoszowice, które sprzyjają wypełnieniu założonych celów, poprzez wykonanie pełnej diagnozy problemów pojawiających się na terenie gminy (w tym społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowe) wraz z wyznaczeniem dyspozycji rozwojowych, doбором działań, które mogą zostać podjęte w przyszłości oraz ze wskazaniem ich źródeł finansowania. W nawiązaniu do powyższego, niniejszy dokument podzielono na następujące części:

- I. **WSTĘP** zawierający cel, zakres i podstawy prawne opracowania, wyjaśnienie najważniejszych pojęć oraz opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, kraju i regionu.
- II. **DIAGNOZA CZYNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH** obejmująca charakterystykę gminy w tym jej uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne, identyfikacje i opis negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, zasięgi przestrzenne obszarów rewitalizacji, lokalne potencjały występujące na obszarach rewitalizacji, wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz aspekty organizacyjne i finansowe.
- III. **ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI** w tym listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapewniające ich komplementarność, cele rewitalizacji i kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, mechanizmy włączenia społeczności lokalnej w proces rewitalizacji oraz opis systemu realizacji, monitoringu i oceny programu rewitalizacji.

Istotą Programu Rewitalizacji jest jego kompleksowe podejście do problemów, tak aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Program Rewitalizacji cechuje koncentracja terytorialna – dotyczy obszarów gminy gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa. Dlatego mimo oczywistych potrzeb, występujących na terenie całej Gminy Stoszowice, obejmuje on dwa sołectwa: Grodziszcze i Srebrną Górę. Wybór obszarów rewitalizacji poprzedziła szczegółowa diagnoza, która wykazała występowanie w tych sołectwach szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych i infrastrukturalnych.

W proces rewitalizacji nierozzerwalnie wpisane jest uczestnictwo we współdecydowaniu na każdym etapie tego procesu: diagnozowania, programowania,

wdrażania, monitorowania i oceniania. Prace nad dokumentem realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia dokumentu miało możliwość wniesienia swoich pomysłów oraz opinii. Konsultacje społeczne były skierowane do wszystkich grup interesariuszy tj.: mieszkańców, przedstawicieli sektora gospodarczego, organizacji pozarządowych.

Podczas przygotowywania niniejszego programu, obok obowiązujących przepisów, zbadano następujące dokumenty **na szczeblu krajowym**:

- „Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie”
- „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Regiony, Miasta, Obszary wiejskie”
- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- Strategia Rozwoju Kraju 2020
- Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r.
- Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r.
- „Krajowa Polityka Miejska 2023”;
- „Narodowy Plan Rewitalizacji 2022, Założenia”

oraz niżej wymienione dokumenty opracowane **na szczeblu regionalnym i lokalnym**:

- „Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020”;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, perspektywa 2020
- Wojewódzki Programu Ochrony Środowiska na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r.
- „Program Ochrony Powietrza dla Województwa Dolnośląskiego”
- „Strategia Rozwoju Gospodarczego Powiatu Ząbkowickiego”;
- „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ząbkowickiego na lata 2014 – 2020”
- „Strategia rozwoju powiatu ząbkowickiego”
- „Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice”;
- „Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Stoszowice do roku 2020”;
- „Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice na lata 2016-2021”;
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoszowice”, uchwalone uchwałą nr II/4/2002 Rady Gminy Stoszowice z dnia 12 grudnia 2002 r.;
- „Plan ochrony Fortecznego Parku Kulturowego w Srebrnej Górze”;
- „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”.

Kluczowe etapy tworzenia LPR są następujące:

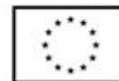

1. **ROZPOCZĘCIE** obejmujące przyjęcie uchwały Rady Gminy Stoszowice o przystąpieniu do sporządzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”², adaptację gminnych struktur administracyjnych, budowanie wsparcia interesariuszy;
2. **PLANOWANIE** zawierające ocenę aktualnego stanu gminy, ustalenie wizji, opracowanie LPR oraz jego zatwierdzenie;
3. **WDRAŻANIE** w ramach, którego następuje prowadzenie działań i wykorzystywanie środków;
4. **MONITOROWANIE I RAPORTOWANIE** obejmujące kontrolę i obserwację realizowanych działań, przygotowanie i złożenie raportu z wdrażania LPR oraz ocenę przeprowadzonych działań w osiągnięciu ustalonego celu.

² Uchwała nr XII/97/2016 Rady Gminy Stoszowice z dnia 22 stycznia 2016 r. o przystąpieniu do sporządzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”

Unia Europejska
Fundusz Spójności

2. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA

Podczas pracy nad dokumentem autorzy opracowania kierowali się:

- Wytycznymi Programowymi Instytucji Zarządzającej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego dotyczącymi zasad przygotowania Lokalnych Programów Rewitalizacji (lub dokumentów równorzędnych) w perspektywie finansowej 2014-2020;³
- Wytycznymi Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.⁴

Ponadto wzięto pod uwagę:

- Regulamin konkursu dotacji: Przygotowanie programów rewitalizacji;⁵
- Regulamin oceny programów rewitalizacji gmin województwa dolnośląskiego.⁶

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” nie jest dokumentem opracowanym na podstawie art. 52 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zm.). Program ten jest inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.).

Podczas przygotowywania niniejszego programu, analizie podano następujące **akty prawne**:

- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zm.);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.);
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 217 ze zm.);

3

http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/rewitalizacja/Wytyczne_IZRPO_W_D_rewitalizacja-28.12.2015.pdf, 24.04.2016 r.

⁴ Minister Infrastruktury i Rozwoju, „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Warszawa, 3 lipca 2015 r.,

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/6107/Wytyczne_dot_rewitalizacji_zatwierdzone_3VII2015.pdf, 24.04.2016 r.

5

http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/rewitalizacja/Regulamin%20konkursu.pdf, 24.04.2016 r.

6

http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/rewitalizacja/Regulamin_Oceny_programow_rewitalizacji_z_zalacznikami.pdf, 24.04.2016 r.

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 672 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.)
 - Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 290 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 184 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 2167 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 712 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz. U. z 2010 r. nr 76 poz. 489 ze zm.);
- oraz akty wykonawcze do ww. ustaw.

3. WYJAŚNIENIE NAJWAŻNIJSZYCH POJĘĆ

REWITALIZACJA

Zgodnie z definicją dr Krzysztofa Skalskiego właściwa definicja określa rewitalizację jako: *„kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta, w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja to połączenie działań technicznych - jak np. remonty – z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych, występujących na tych obszarach: bezrobocie, przestępczość, brak równowagi demograficznej.*

Niewłaściwym jest, więc mówić o «rewitalizacji» jednego budynku, czy «rewitalizacji» placu miejskiego, jeśli te działania dotyczą jedynie modernizacji budynków, czy rewaloryzacji zabytków»⁷.

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju, rewitalizacja to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- a. uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- d. właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- g. realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

⁷ Skalski S., „Rewitalizacja obszarów starej zabudowy w miastach”, maszynopis, s. 1.

*Rewitalizacja jest prowadzona zgodnie z zasadami zawartymi w UP, a w szczególności z zasadami polityki przestrzennej zawartymi w rozdziale 1.5.4 UP.*⁸

STAN KRYZYSOWY

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju, stan kryzysowy to „*stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:*

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),*
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),*
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),*
- d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).*

*Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.*⁹

OBSZAR ZDEGRADOWANY

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju, obszar zdegradowany to „*obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary*

⁸ Minister Infrastruktury i Rozwoju, „*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*”, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 5.

⁹ Minister Infrastruktury i Rozwoju, „*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*”, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 6.

nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.”¹⁰

OBSZAR REWITALIZACJI

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju, obszar rewitalizacji to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.”¹¹

PROGRAM REWITALIZACJI

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju, program rewitalizacji to „inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.”¹²

PROJEKT REWITALIZACYJNY

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju, projekt rewitalizacyjny to „projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy¹³, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów (patrz: pkt 5 ppkt 1 lit. f

¹⁰ Tamże, s. 7.

¹¹ Tamże, s. 7.

¹² Minister Infrastruktury i Rozwoju, „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 7.

¹³ Mowa tu o ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. 2014 poz. 1146 ze zm.)

Załącznika do Wytycznych) albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji (patrz: pkt 5 ppkt 1 lit. g Załącznika do Wytycznych), zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.”¹⁴

Opis projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zawiera, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji.¹⁵

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Wiele dostępnych publikacji, poruszających problematykę aktywizacji lokalnych społeczności oraz ich udziału w procesach decyzyjnych, stara się wyjaśniać znaczenie pojęcia „partycypacji”. W jednym z materiałów, autor formułuje określenie „partycypacji społecznej” jako „udział obywateli w zarządzaniu sprawami społeczności, której są członkami”, ponadto wskazuje, że partycypacja to trzon społeczeństwa obywatelskiego, którego członkowie nieobowiązkowo wnoszą swój wkład w działalność publiczną, natomiast w węższym znaczeniu, definiuje on partycypację jako „partnerstwo publiczno-prawne samorządu gminnego i mieszkańców służące podejmowaniu działań na rzecz rozwoju lokalnego”.¹⁶ Inne określenia, charakteryzujące pojęcie partycypacji, również koncentrują się na słowach takich jak „udział”, „współpraca”, „wkład”.¹⁷ W ramach niniejszego dokumentu, partycypację społeczną można zdefiniować jako angażowania mieszkańców, podmiotów publicznych, prywatnych oraz innych interesariuszy w przygotowanie programów rewitalizacji, a tym samym w wyprawdanie z kryzysu obszarów zdegradowanych.

¹⁴ Minister Infrastruktury i Rozwoju, „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 8.

¹⁵ Tamże, s. 25.

¹⁶ J. Hausner (red.), *Komunikacja i partycypacja społeczna. Poradnik*, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej, Kraków 1999, s. 41.

¹⁷ A. Badecka, „Partycypacja społeczna w planowaniu przestrzennym w Polsce”, Wrocław 2011, s. 15.

4. OPIS POWIĄZAŃ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY, KRAJU I REGIONU

Intencją niniejszej analizy jest zaprezentowanie głównych dokumentów strategicznych funkcjonujących w skali kraju, regionalnej i lokalnej, powiązanych z lokalnym programem rewitalizacji. Analizę rozpoczęto od strategicznych dokumentów przyjętych na poziomie lokalnym, które w odniesieniu do poszczególnych dokumentów przedstawiono w treści niniejszego punktu.

4.1. DOKUMENTY STRATEGICZNE GMINY

Analizie poddano najistotniejsze dokumenty strategiczne i planistyczne Gminy Stoszowice. Jednym z takich dokumentów jest „Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice”, stanowiąca załącznik do uchwały nr VI/37/2004 Rady Gminy Stoszowice z dnia 04 sierpnia 2004 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Stoszowice. Zgodnie ze „Strategią (...)” misją gminy jest „zrównoważony rozwój, kreowanie ekologicznych i aktywnych produktów turystycznych, przez wyeksponowanie walorów przyrodniczych i historycznych”. Misja ta wpisuje się w cele lokalnego programu rewitalizacji, a główne priorytety strategiczne wskazane w „Strategii (...)” wspierane są przez zapisy LPR, są to:

- kreowanie sprzyjających warunków dla rozwoju gospodarczego;
- rozwój infrastruktury społecznej, informacyjnej i technicznej na terenie gminy,
- ochrona krajobrazu kulturowego i przyrodniczego, kultywowanie, promowanie i zagospodarowywanie zabytków historii i kultury,
- rozwój aktywnej i ekologicznej turystyki i usług.

Wymienione priorytety strategiczne zamierza się osiągnąć poprzez realizację celów w obszarze m.in.:

- ochrony środowiska np.: wprowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami; dążenie do eliminowania lub minimalizowania istniejących zagrożeń środowiskowych, w tym głównie wynikających z gospodarki energetycznej, komunikacji urbanizacji i rolnictwa; troska o ochronę krajobrazu i poprawa krajobrazów i miejsc zdewastowanych;
- ochrony dziedzictwa kulturowego np.: dążenie do modernizacji i przekształcania zasobów kulturowych, rehabilitacji obszarów zdegradowanych (np. parki podworskie) dla poprawy stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego, w tym jakości życia mieszkańców; minimalizacja występujących zagrożeń istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego i czynników wywołujących te zagrożenia; preferowanie działań mających na celu efektywne łączenie celów z zakresu ochrony zabytków z rozwojem funkcji turystycznych w miejscowościach przeznaczonych pod rozwój funkcji turystycznych;

- przedsiębiorczości np.: zakłada się dynamikę rozwoju, zwłaszcza gałęzi gospodarki związanych z obsługą turystyki, rolnictwa i handlu;
- kultury np.: popieranie wszelkich formy działalności kulturalnej w istniejących ośrodkach gminnych; zakłada się łączenie działalności instytucji kulturalnych z innymi działalnościami, w tym szczególnie takimi jak wypoczynek, gastronomia, handel detaliczny czy nauka; zwiększanie liczby imprez kulturalnych, ze szczególnym poparciem dla imprez cyklicznych, na stałe wpisanych w kalendarz wydarzeń w gminie; zwiększanie liczby imprez kulturalnych zwłaszcza w okresie letnim, popiera się organizację koncertów plenerowych; zwiększenie różnorodności imprez kulturalnych, ze szczególnym poparciem dla imprez o charakterze plastycznym i wszelkich form przedstawień i wystaw ulicznych; dążenie do lepszego wyeksponowania obiektów dziedzictwa kulturowego;
- turystyki i wypoczynku np.: uporządkowanie starych szlaków turystycznych i dostosowanie ich do aktualnych potrzeb indywidualnego turysty pieszego i rowerowego (miejsca odpoczynku, miejsca parkingowe, mała gastronomia, urządzenia sanitarne); doprowadzenie do maksymalnego wydłużenia sezonu turystycznego na okres całego roku; rozwój turystyki oparty o zasoby akwenów wodnych istniejących i projektowanych, które mogą stanowić w podgórskim krajobrazie gminy istotną atrakcję; zagospodarowanie podupadających zabytków i innych ciekawych, wolnych obiektów w ramach rozwoju funkcji turystycznych na terenach przeznaczonych pod funkcje turystyczne;
- komunikacji np.: zapewnienie spójności systemów transportowych (lokalnego i regionalnego), modernizacja sieci drogowej, która podniosłaby atrakcyjność i wzmocniłaby konkurencyjność gminy (funkcjonalność, parametry, standardy);
- infrastruktury technicznej np.: wprowadzenie zakazu lokalizacji podmiotów, w wyniku działalności których mogłyby powstawać odpady niebezpieczne, w strefach preferowanych dla rozwoju funkcji turystycznych oraz wchodzących w granice ochrony;
- polityki demograficznej np.: doprowadzenie do wzrostu aktywności gospodarczej i szans zawodowych; dążenie do rozwoju nowych źródeł utrzymania dla ludności; (głównie turystyka, wypoczynek i usługi); skłanianie inwestorów do lokowania miejsc pracy na całym terenie gminy; umacnianie i tworzenie tożsamości kulturowej, stosując politykę kulturalną; tworzenie i wspomaganie funkcjonowania placówek zatrudniających mieszkańców z wyższym wykształceniem;

Ponad to, wśród strategicznych kierunków rozwoju niemal wszystkich miejscowości Gminy Stoszowice, znalazła się rewitalizacja kompleksu pałacowo-parkowego. Wśród szans analizy SWOT, będącej częścią „Strategii (...)”, wymieniono rewitalizację i udostępnianie nowych obiektów zabytkowych.

W „Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Stoszowice do roku 2020”, zatwierdzonej uchwałą nr XIV/76/2011 Rady Gminy Stoszowice z dnia 30 grudnia 2011 r., misja gminy wskazana w „Strategii (...)” z 2004 r., została nieznacznie zmodyfikowana i otrzymała brzmienie: „Gmina Stoszowice będąc lokalnym centrum administracyjno-gospodarczym i kulturalno-turystycznym oraz otwartym i atrakcyjnym miejscem życia i pracy, tworzy przyjazny klimat dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjnych przedsięwzięć, przy wykorzystaniu: dziedzictwa kulturowego, walorów środowiska naturalnego i podgórskiego położenia, respektując jednocześnie zasady zrównoważonego rozwoju w celu osiągnięcia trwałej spójności społecznej, ekonomicznej i środowiskowej.” Misja wskazana w ww. dokumencie ma być realizowana w następujących płaszczyznach rozwoju, które wpisują się w założenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, są to:

- płaszczyzna gospodarcza – zrównoważona i innowacyjna gospodarka Gminy, w ramach której celem strategicznym jest tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju działalności gospodarczej i przedsiębiorczości, w szczególności w obszarze turystyki i produkcji rolnej;
- płaszczyzna społeczna – aktywne i otwarte na zmiany społeczeństwo Gminy, w ramach której celem strategicznym jest wzrost poziomu zaspokajania potrzeb społecznych, poprawa jakości życia oraz budowa społeczeństwa obywatelskiego;
- płaszczyzna przestrzenno-środowiskowa – atrakcyjne i zharmonizowane walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe Gminy, w ramach której celem strategicznym jest zachowanie, ochrona i wykorzystanie walorów naturalnych i dziedzictwa kulturowego Gminy.

Realizacja ww. celów przejawia się poprzez działalność w obszarach strategicznych takich jak: kapitał ludzki, środowisko przyrodnicze i kulturowe, przedsiębiorczość, rolnictwo, turystyka, sport, kultura, infrastruktura techniczna i społeczna oraz społeczeństwo i administracja.

Wymienione płaszczyzny są ściśle powiązane ze sferami, w jakich mogą współwystępować negatywnie zjawiska w obszarze zdegradowanym wskazanym w LPR. Ponadto spodziewany efekt realizacji celów wskazanych w „Aktualizacji Strategii (...)”, pokrywa się z efektem zakładanym w wyniku realizacji działań rewitalizacyjnych, w tym m.in. ma wpływ na zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca wartego odwiedzenia i zamieszkania w nim.

Z perspektywy „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” najistotniejsze są następujące cele operacyjne wskazane w „Aktualizacji Strategii (...)”, są to:

- 2.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego przy zachowaniu i ochronie cennych walorów przyrodniczych i krajobrazowych;
- 2.5. Ochrona i opieka nad dziedzictwem kulturowym oraz jego racjonalne wykorzystywanie;
- 3.1. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości;
- 4.1. Rozwój gospodarki turystycznej i jej promocja;
- 4.2. Rozwój lokalnego sportu i kultury;
- 5.1. Zapewnienie dostępności i spójności obszaru Gminy, w tym modernizacja sieci drogowej i ciągów komunikacyjnych.

„Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice na lata 2016-2021” jako cel nadrzędny rozwoju gminy stawia zwiększenie potencjału społecznego i gospodarczego poprzez podnoszenie standardu i jakości życia mieszkańców, właściwą realizację zadań własnych, rozwój przedsiębiorczości oraz wykorzystanie i promowanie lokalnych zasobów. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację 8 celów szczegółowych. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” przyczyni się do realizacji następujących celów zapisanych w „Strategii (...)”:

- Cel 1: Wzmacnianie wszelkich przejawów aktywności gospodarczej na terenie gminy Stoszowice zgodnej z zasadami ekorozwoju.
- Cel 2: Wykorzystanie walorów turystycznych Gminy Stoszowice dla aktywizacji społecznej i gospodarczej gminy poprzez promowanie i rozwijanie ofert turystycznych oraz poprawę obsługi ruchu turystycznego w okolicach Srebrnej Góry.
- Cel 3: Modernizacja i rozwój lokalnej infrastruktury w Gminie Stoszowice służącej mieszkańcom i turystom, zapewniającej dogodne warunki do życia i aktywności społecznej.
- Cel 6: Wzmocnienie kapitału ludzkiego oraz wspieranie różnych form aktywności społecznej, w tym profesjonalizacja 3 sektora na terenie Gminy Stoszowice poprzez edukację, aktywizację, odnowę wsi, wspieranie oddolnych inicjatyw i tworzenie przestrzeni do ich realizacji
- Cel 7: Tworzenie systemowych rozwiązań na poziomie samorządu gminy Stoszowice na rzecz edukacji i zapewnienia ochrony zdrowia jej mieszkańcom.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoszowice”, uchwalonym uchwałą nr II/4/2002 Rady Gminy Stoszowice z dnia 12 grudnia 2002 r., wśród celów polityki przestrzennej powiązanych z „Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, znalazły się m.in.:

- dążenie do dostosowania rozwoju społecznego i gospodarczego do możliwości, jakie stwarza środowisko przyrodnicze gminy;

- eliminacja i minimalizacja istniejących zagrożeń środowiskowych wynikających głównie z gospodarki energetycznej, komunikacji, urbanizacji i rolnictwa;
- rekultywacja obszarów zdegradowanych;
- ochrona wartości kulturowych w gminie;
- modernizacja i przekształcanie zasobów kulturowych, rehabilitacja obszarów zdegradowanych (np.: parki podworskie) dla poprawy stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego i jakości życia mieszkańców;
- wykorzystanie walorów stanowisk archeologicznych o formach krajobrazowych;
- dążenie do poprawy stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego w zakresie form zabudowy, elementów kompozycji układów przestrzennych, atrakcyjności krajobrazu;
- rewaloryzacja, rehabilitacja i rewitalizacja obiektów historycznych na terenie gminy, jak zespoły dworskie i pałacowe m. in. w Grodziszczu;
- efektywne łączenie celów z zakresu ochrony zabytków z rozwojem funkcji turystycznych w miejscowościach przeznaczonych pod rozwój funkcji turystycznych;
- wykorzystanie zabytkowych obiektów wojskowych twierdzy srebrnogórskiej na cele turystyczne typu: wystawy, imprezy artystyczne, widowiskowe, rekonstrukcje historyczne, zabawy militarne, sportowe oraz funkcje gastronomiczne i handel pamiątkarski, a także obiekty noclegowe;
- aktywizacja gospodarcza – rozwój średniej i małej przedsiębiorczości, rozwój agroturystyki;
- promowanie powstawania lokalnych targów i jarmarków powiązanych z darmową degustacją miejscowych produktów oraz promocja miejscowych gospodarstw agroturystycznych;
- zagospodarowanie infrastrukturalne o randze lokalnej;
- rozwój gałęzi gospodarki związanej zwłaszcza z obsługą turystyki, rolnictwa i handlu;
- rozwój przemysłu pamiątkarskiego w Grodziszczu, Rudnicy, Jemnej i Srebrnej Górze;
- rozwój hotelarstwa i gastronomii w Srebrnej Górze;
- remonty istniejącej tkanki mieszkaniowej;
- rozwój zakładów rzemieślniczych na bazie miejscowych zasobów surowców mineralnych;
- wspieranie wszelkich form działalności kulturalnej oraz łączenie jej z innymi działalnościami takimi jak wypoczynek, gastronomia, handel detaliczny czy nauka;
- kreowanie niezwykłych w klimacie miejsc o nastrojowym charakterze;
- wyeksponowanie obiektów dziedzictwa kulturowego;
- upowszechnianie aktywnego wypoczynku;
- promocja budowy wiejskich zbiorników wodnych;

- zagospodarowanie podupadających zabytków i innych ciekawych, wolnych obiektów w ramach rozwoju funkcji turystycznych;
- modernizacja infrastruktury technicznej, tak aby funkcjonalność dróg, ich parametry i standardy podniosły atrakcyjność lokalizacyjną i wzmacniały pozycję konkurencyjną gminy;
- wzrost aktywności gospodarczej i szans zawodowych;
- rozwój nowych źródeł utrzymania dla ludności;
- uporządkowanie, dostosowanie oraz wyznaczenie i urządzenie tras i szlaków pieszych i rowerowych.

Wskazane w „Studium (...)” zasady zabudowy i zagospodarowywania terenów również wspierają realizację celów wskazanych w niniejszym dokumencie, są to:

- zwiększanie atrakcyjności warunków zamieszkania;
- odtworzenie starych zespołów przydworskich m.in. w Grodziszczu;

W zakresie komunikacji przewiduje się m.in. zapewnienie spójności systemów transportowych, poprawę niezawodności systemu i modernizację sieci drogowej, ze względu na niskie parametry i standardy.

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” jest zgodny z zapisami **„Planu ochrony Fortecznego Parku Kulturowego w Srebrnej Górze”**. Mając na uwadze, że część obszaru rewitalizacji znajduje się w granicach Fortecznego Parku Kulturowego, należy zauważyć, że oba dokumenty służą podobnym celom, choćby poprzez zapisy „Planu ochrony Fortecznego Parku Kulturowego w Srebrnej Górze”, wspierające realizację podstawowej intencji LPR takiej jak wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Na szczególną uwagę, w kontekście programu rewitalizacji, zasługują następujące zalecenia „Planu ochrony (...)”:

- restauracja, konserwacja i modernizacja istniejącej zabudowy historycznej;
- likwidacja substandardowej zabudowy na zapleczu koszar;
- modernizacja istniejącej zabudowy ze szczególnym uwzględnieniem cech estetycznych.

Zalecenia te stanowią środki do osiągnięcia celów założonych przez rewitalizację.

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” realizuje cele strategiczne i szczegółowe w zakresie poprawy ładu przestrzennego, wskazane w **„Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”**, przyjętym uchwałą nr XIV/115/2016 Rady Gminy Stoszowice z dnia 30 marca 2016 r., takie jak:

- cel strategiczny: rozwój zrównoważonej przestrzeni publicznej oraz rewitalizacja obszarów zdegradowanych

- cele szczegółowe: poprawa estetyki przestrzeni publicznych, poprawa stanu technicznego urządzeń infrastruktury publicznej w tym dróg.

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” wpisuje się w realizację celów sformułowanych w „**Strategii rozwoju powiatu ząbkowickiego**”, w szczególności:

- zrównoważonemu rozwojowi przestrzennemu opartemu na współpracy samorządów i mieszkańców, w tym szczególnie wpisuje się w następujące cele operacyjne: renowacja obiektów zabytkowych i nadawanie im nowych funkcji; rewitalizacja staromiejskich układów urbanistycznych (przebudowa oraz remonty obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz dróg lokalnych w obszarach zdegradowanych); rewitalizacja obszarów i obiektów przemysłowych oraz nadawanie im nowych form użytkowych; rewitalizacja zabytkowych założeń pałacowo - parkowych.
- konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarce opartej na współpracy przedsiębiorców i samorządów, w zakresie następujących celów operacyjnych: przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą, w tym tworzenie stref aktywności gospodarczej (drogi dojazdowe, szerokopasmowy inter-net); tworzenie infrastruktury wspierającej rozwój przedsiębiorczości (lokalny inkubator przedsiębiorczości); wzrost konkurencyjności istniejących małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wdrażanie innowacji procesowych lub/i produktowych; realizacja programów aktywizujących osoby bezrobotne; realizacja programu wsparcia w tworzeniu i promocji produktów lokalnych (tradycyjnych, regionalnych i ekologicznych); modernizacja i odtworzenie zlikwidowanych dróg transportu rolnego; stworzenie wspólnej oferty turystycznej kilkudniowego pobytu na Ziemi Ząbkowickiej; rozbudowa infrastruktury turystyki rowerowej i pieszej; budowa ścieżek rowerowych, wiat wypoczynkowych, tablic informacyjnych z mapami oraz regularne odnawianie szlaków turystycznych; wykorzystanie obszarów poeksploatacyjnych (pokopalnianych) i przemysłowych do nadania im funkcji turystycznych i rekreacyjnych; dostosowanie komunikacji publicznej do rozwijającego się ruchu turystycznego.
- poprawie jakości życia opartej na współpracy mieszkańców i instytucji publicznych, w obszarze celów operacyjnych takich jak: aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, opuszczających pieczę zastępczą, mniejszości etnicznych itp.; tworzenie warunków (przestrzeń + środki finansowe) do oddolnych inicjatyw obywatelskich (w tym coroczne konkursy ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe); realizacja programów, projektów aktywizujących mieszkańców obszarów wiejskich; wspieranie inicjatyw kultywujących tradycje, zwyczaje, obrzędy oraz dziedzictwo kulturowe obszarów wiejskich; wsparcie i promocja produktów lokalnych poprzez m.in.

organizację jarmarków, targów, kiermaszy; włączanie mieszkańców obszarów wiejskich w zarządzanie rozwojem; rozwój infrastruktury sportowej (w tym budowa miejsc do aktywnego spędzania czasu – boisk, siłowni zewnętrznych, ścieżek rowerowych).

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ząbkowickiego na lata 2014 – 2020” jest dokumentem opracowanym w celu stworzenia spójnego systemu pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, ponadto stanowi podstawę lokalnej polityki społecznej, której zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa socjalnego lokalnej społeczności, tak aby dać jej możliwość i gwarancję zaspokojenia różnorodnych potrzeb, dążeń i aspiracji. Priorytety, cele operacyjne i zadania „Strategii (...)” realizowane pośrednio przez LPR dla Gminy Stoszowice, to:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży opuszczającej rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą: pomoc w integracji ze społeczeństwem;
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych: wsparcie sportu, kultury, rekreacji i turystyki; likwidacja barier architektonicznych i technicznych;
- przeciwdziałanie bezrobociu: aktywizacja lokalnego rynku pracy; poprawa warunków życia;
- krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego: działania na rzecz inicjatyw społeczności lokalnej, wspieranie przedsięwzięć o charakterze lokalnym.

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” koresponduje ze „Strategią Rozwoju Gospodarczego Powiatu Ząbkowickiego”. Świadczą o tym zawarte w „Strategii (...)” cele, tj.:

- Rozwój gospodarczy poprzez aktywizację drobnego przemysłu i usług: rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno – spożywczego o standardzie europejskim; rozwój przemysłu elektronicznego; stwarzanie prawnych możliwości i finansowych zachęt dla inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych oraz małych i średnich firm; tworzenie dobrego klimatu dla przedsiębiorczości.
- Rozwój regionu przez wyeksponowanie jego walorów turystycznych: doskonalenie i poszerzanie bazy turystycznej; przystąpienie do dolnośląskich organizacji turystycznych; rozwój agroturystyki; poprawa stanu środowiska naturalnego; zagospodarowanie terenów podgórskich nie wykorzystanych rolniczo na tereny do uprawiania sportów, w tym i prestiżowych;
- Poprawa warunków życia każdego mieszkańca powiatu: zmniejszenie bezrobocia do poziomu minimum, głównie poprzez tworzenie nowych firm rodzinnych; zakończenie rozpoczętych inwestycji infrastrukturalnych zwłaszcza mających doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Analiza lokalnych dokumentów strategicznych pokazała spójność celów „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” z celami i środkami do osiągnięcia tych celów, wskazanymi w tych dokumentach. Ponadto zaproponowany program rewitalizacji, wpisuje się w zadania wymienione w w/w dokumentach strategicznych. Zadania będą spójne. Potrzeba ich realizacji wynika z długoletniej analizy obszarów wymagających rewitalizacji w aspekcie całościowym. Działania są przemyślane pod kątem poprawy stanu technicznego dóbr kultury, poprawy stanu technicznego dróg wraz z poprawą jakości życia mieszkańców, wykorzystania obszarów zdegradowanych, dla stworzenia szansy gospodarczej dla gminy oraz wzrostu kreatywności

4.2. DOKUMENTY STRATEGICZNE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Analiza ma na celu wskazanie podstawowych dokumentów strategicznych Województwa Dolnośląskiego oraz zbadanie powiązań programu rewitalizacji z tymi dokumentami. Na uwagę zasługuje tu „**Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020**”, będąca narzędziem stymulowania i projektowania rozwoju województwa. Model rozwoju województwa dolnośląskiego wskazany w „Strategii (...)” opiera się na trzech filarach tj. przedsiębiorczości, edukacji i demografii. W dokumencie tym Dolny Śląsk 2020 widziany jest jako zintegrowana wspólnota regionalna, region konkurencyjny, spójny, otwarty i dynamiczny. Głównym celem jest nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku. Dolny Śląsk 2020 winien być regionem koncentracji innowacyjnych podmiotów produkcyjnych i usługowych współpracujących z rozwiniętym sektorem badawczym oraz intensywnego rozwoju nowoczesnej turystyki opartej o współpracę międzyregionalną i trans graniczną, tworzących razem atrakcyjne miejsca do życia dla mieszkańców o coraz wyższych kwalifikacjach i rozwiniętej kulturze obywatelskiej. Cele „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020” wpisują się w cele określone w strategiach krajowych, ponadto są spójne z zapisami strategii Europa 2020, należą do nich:

- rozwój gospodarki opartej na wiedzy,
- zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej,
- wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza tych małych i średnich,
- ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa,
- zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych,
- wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników,
- podnoszenie poziomu i jakości życia,
- podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne.

Biorąc pod uwagę specyfikę poszczególnych obszarów, „Strategia (...)” przewiduje działania w kierunku integracji poszczególnych regionów oraz dostosowane do tego obszary interwencji. Zgodnie z zapisami „Strategii Rozwoju (...)”, Gmina Stoszowice znajduje się w Sudeckim Obszarze Integracji oraz w Obszarze Interwencji Ziemia Kłodzka. W dokumencie określono nadrzędny cel, jakim jest nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku. Ponadto wskazano w nim 8 celów szczegółowych:

- Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy;
- Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej;
- Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP;
- Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa;
- Cel 5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych;
- Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników;
- Cel 7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia;
- Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne.

Z punktu widzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” największe znaczenie mają następujące cele:

- Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej
- Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP
- Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa
- Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników
- Cel 7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia

W odniesieniu do rewitalizacji szczególnie istotne są następujące mikrosfery i powiązane z nimi przedsięwzięcia:

Mikrosfera: **ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH** – grupa działań zakładająca wzmocnienie węzłowych funkcji i rewitalizację ośrodków miejskich oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich przy ochronie najcenniejszych zasobów rolnych.

Przedsięwzięcia:

2.4.7. Realizacja programu Odnowa Wsi Dolnośląskiej.

2.4.8. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich

Mikrosfera: **ZASOBY** – grupa działań zakładających podniesienie efektywności wykorzystania zasobów środowiska naturalnego i kulturowego regionu (w tym potencjału rozwiniętej, policentrycznej sieci osadniczej).

Przedsięwzięcie:

3.4.11. Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury.

Mikrosfera: TURYSTYKA

4.4.7. Rewitalizacja istniejących szlaków turystycznych, w tym także szczególnie atrakcyjnych pod względem krajoznawczym i widokowym linii kolejowych oraz tworzenie nowych tras turystycznych w oparciu o inwentaryzację krajoznawczą.

4.4.13. Wspieranie inwestycji niezbędnych do uprawiania turystyki kwalifikowanej, m.in.: narciarskiej, górskiej, rowerowej, pieszej, konnej i wodnej przy poszanowaniu wymogów ochrony przyrody.

Kolejnym dokumentem strategicznym województwa dolnośląskiego, mającym znaczenie w kontekście powiązań z programem rewitalizacji jest „**Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020**”, który określa podstawowe uwarunkowania dla rozwoju województwa w dziedzinach takich jak: społeczeństwo, gospodarka i środowisko, mając na uwadze zharmonizowaną gospodarkę przestrzenną oraz uwzględniając omówioną „Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020”. „Plan Zagospodarowania (...)” wskazuje też na obszary problemowe, które analizowane są również w programie rewitalizacji oraz przedstawia wizję rozwoju województwa w długookresowej perspektywie, spójną z wizją wskazaną w niniejszym programie, w następujących sferach:

- sfera przyrodniczo-kulturowa: poszanowanie środowiska i walorów przyrodniczo - krajobrazowych oraz kulturowych, przy wykorzystaniu szans rozwojowych, jakie daje mu korzystne położenie geograficzne; funkcjonowanie jako przestrzenny układ wzajemnych powiązań, ułatwiających migracje fauny i flory i jako ważny element w strukturze krajowych i europejskich obszarów chronionych; uwzględnianie przyjętego **systemu ochrony zasobów przyrodniczo-krajobrazowych**, jak i **systemu ochrony zasobów kulturowych**; tereny zagospodarowane charakteryzują się wysokimi parametrami jakościowymi stanu poszczególnych komponentów środowiska; racjonalna eksploatacja surowców; wykorzystanie zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej z uwzględnieniem naturalnych uwarunkowań i przy zachowaniu walorów krajobrazowych; lasy dolnośląskie pełniące funkcje ekologiczne, socjalne i gospodarcze; wykorzystanie własnego potencjału odnawialnych źródeł energii, których pozyskiwanie nie powoduje strat w stanie środowiska oraz nie stwarza konfliktów społecznych;
- sfera osadnicza: struktura przestrzenna sprzyjająca spójności, kumulowaniu aktywności gospodarczej i innowacyjnej; **wyspecjalizowane ośrodki turystyczne w paśmie sudeckim**; pojawiają się strefy intensywnej gospodarki rolnej; integracja obszarów przygranicznych;

- sfera techniczna: sprawny regionalny system dróg o znaczeniu krajowym i wojewódzkim; sprawny i rozbudowany system sieci wodociągowej; sprawny system dostaw energii, zapewniający wysokie bezpieczeństwo energetyczne.

„Wojewódzki Programu Ochrony Środowiska na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r.”, to następny dokument strategiczny mający znaczenie przy tworzeniu programu rewitalizacji, który stanowi aktualizację Programu Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015. Cel nadrzędny sformułowany w tym dokumencie to: „Nowoczesna gospodarka (efektywne wykorzystanie zasobów), harmonijny, zintegrowany rozwój przestrzenny oraz społeczno-gospodarczy w atrakcyjnym środowisku naturalnym.” „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” wpisuje się w urzeczywistnienie ww. celu.

„Wojewódzki Programu Ochrony Środowiska na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r.” przewiduje działania priorytetowe z zakresu: planowania przestrzennego, systemu transportowego, przemysłu i energetyki, budownictwa i gospodarki komunalnej, rolnictwa, turystyki i rekreacji, aktywizacji rynku do działań pro środowiskowych, poprawy jakości powietrza, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, poprawy jakości wód, racjonalizacji gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, racjonalnego gospodarowania zasobami geologicznymi, efektywnego wykorzystania energii, ochrony zasobów przyrodniczych, ochrony i zwiększania zasobów leśnych, edukacji ekologicznej, poprawy bezpieczeństwa ekologicznego, ochrony przed powodzią i suszą, ochrony przeciwpożarowej i zwiększenia bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych. Program rewitalizacji służy realizacji działań dla priorytetów ekologicznych wskazanych w „Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska (...)”, choćby w następującym zakresie:

- aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym: kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa z zachowaniem równowagi ekologicznej pomiędzy wykorzystaniem walorów przestrzeni, a rozwojem gospodarczym (poprawa jakości życia i zachowanie wartości środowiska);
- system transportowy: budowa i modernizacja dróg o podwyższonym standardzie technicznym ze szczególnym uwzględnieniem aspektu ekologicznego;
- rolnictwo: zrównoważony rozwój rolnictwa z poszanowaniem walorów środowiska i różnorodności biologicznej województwa;
- turystyka i rekreacja: rozwój turystyki i rekreacji z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska.

Uchwałą nr XLVI/1544/14 z dnia 12 lutego 2014 r. Sejmiku Województwa Dolnośląskiego, przyjęto „**Program Ochrony Powietrza dla Województwa Dolnośląskiego**”. W jego ramach Gminy Stoszowice dotyczy „**Program ochrony powietrza dla strefy dolnośląskiej**”. Głównym celem Programu jest poprawa jakości powietrza do poziomów dopuszczalnych i docelowych. Program przewiduje realizację następujących działań, w które wpisuje się „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, tj.:

- modernizację i remonty dróg powiatowych i gminnych w sieci kompleksowej TEN-T, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach (ITS);
- rozwój form i środków transportu alternatywnego dla podróży samochodem osobowym, w tym zakresie stworzenie zintegrowanego systemu transportu miejskiego oraz nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego;
- hamowanie dekoncentracji osadnictwa na obszarach, które nie będą mogły być efektywnie obsługiwane przez transport zbiorowy;
- koncentrację miejsc pracy, nauki i usług w obszarach, w których rozwinięta jest komunikacja zbiorowa;
- rozwój systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej;
- zwiększanie udziału zieleni w przestrzeni miast;
- uwzględnianie w planach urbanistycznych potrzeb ruchu pieszego i rowerowego oraz zapewnienie dogodnych i bezpiecznych dojazdów do przystanków autobusowych, edukacja ekologiczna,

Analiza wojewódzkich dokumentów strategicznych pokazała spójność celów „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” z celami wskazanymi w tych dokumentach. Na uwagę zasługuje fakt, że nie wszystkie cele dokumentów o zakresie szerszym niż analizowany LPR, mogły być w tym programie ujęte.

4.3. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Analiza ma na celu sformułowanie zakresu zgodności „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” z kluczowymi dokumentami strategicznymi Rzeczypospolitej Polskiej. Rysunek 1 przedstawia powiązanie tych dokumentów ze strategicznymi dokumentami Unii Europejskiej.

Rysunek 1. Powiązanie dokumentów strategicznych Polski ze strategicznymi dokumentami Unii Europejskiej.

Źródło: Programowanie perspektywy finansowej 2014 -2020 - Umowa Partnerstwa, MIR 21.05.2014 r.

Zbadane, zasadnicze dokumenty strategiczne Polski wraz z ich najważniejszymi celami i kierunkami, związanymi z programem rewitalizacji przedstawiono poniżej:

- „**Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Regiony, Miasta, Obszary wiejskie**” jest podstawowym dokumentem wyznaczającym ramy polityki regionalnej Polski do roku 2020. Zgodnie z zapisaną w KSRR wizją rozwoju w 2020 roku polskie regiony stanowić będą lepsze miejsce do życia dzięki podniesieniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo społecznych i instytucjonalnych,

które zwiększają szanse realizacji aspiracji i możliwości jednostek i wspólnot lokalnych. Polskie regiony będą silniejsze gospodarczo, lepiej zintegrowane gospodarczo, społecznie i przestrzennie oraz bardziej samorządne w wyniku procesu decentralizacji i szerszego urzeczywistniania zasady partnerstwa i subsydiarności. Realizacji celu strategicznego służyć będą trzy cele:

- Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (cel 1),
- Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (cel 2),
- Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (cel 3).

W ramach celu 2 ujęto cel operacyjny 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze. Jak wskazano w KSRR w Polsce znajduje się wiele obszarów które, pomimo znacznej na tle innych jednostek terytorialnych zamożności, utraciły w ostatnich latach na skutek zmian społeczno-gospodarczych możliwości wzrostu i kreowania zatrudnienia z powodu upadku tradycyjnego przemysłu, gwałtownej zmiany koniunktury na wytwarzane produkty i usługi, degradacji środowiska przyrodniczego czy też powiązanej z tymi procesami degradacji infrastruktury, w tym mieszkaniowej, a także dużego odpływu ludności. Działania w ramach tego obszaru problemowego polityki regionalnej będą prowadzone na podstawie lokalnych programów rewitalizacji, w których realizacji powinni uczestniczyć, poza władzami regionalnymi i lokalnymi, w jak największym stopniu partnerzy gospodarczy i społeczni.

- Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności** (M.P. 2013 poz. 121)¹⁸. Wśród celów Strategia wymienia m.in.: wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, poprawę dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego i wzrost społecznego kapitału rozwoju.
- Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030** (M.P. 2012 poz. 252)¹⁹.

¹⁸ <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000121>, 22.05.2016 r.

¹⁹ <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20120000252>, 22.05.2016 r.

Koncepcja przewiduje efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych - konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym.

- Uchwała Nr 157 Rady Ministrów dn. 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia **Strategia Rozwoju Kraju 2020** (M.P. 2012 poz. 882)²⁰. Cele rozwojowe obejmują m. in.: przejście od administracji do zarządzania rozwojem, wzmocnienie stabilności makroekonomicznej, wzrost wydajności gospodarki oraz zwiększenie innowacyjności gospodarki, bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, racjonalne gospodarowanie zasobami, poprawa efektywności energetycznej, zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii, poprawa stanu środowiska, adaptację do zmian klimatu, zwiększenie efektywności transportu, wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integrację przestrzenną dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.
- **Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r.** (M.P. 2010 nr 2 poz. 11)²¹ Dokumentu tego nie analizowano, ze względu na fakt, iż od przyjęcia dokumentu w 2009 r. zaszły istotne zmiany w polityce Unii Europejskiej, ponadto w międzyczasie przyjęta została Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko oraz podjęto pracę nad przygotowaniem nowej polityki energetycznej.
- Uchwała Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie **Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r.** (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2013 poz. 75)²². Cele strategiczne to stworzenie zintegrowanego systemu transportowego i warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych. Cele szczegółowe to stworzenie nowoczesnej, spójnej infrastruktury transportowej, poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym, bezpieczeństwo i niezawodność, ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko, zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych. Zgodnie ze „Strategią (...)” podstawowym zadaniem do realizacji jest usunięcie zaległości w rozbudowie, modernizacji i rewitalizacji infrastruktury transportowej oraz połączenie infrastrukturalne najważniejszych ośrodków wzrostu z obszarami o słabszej dynamice rozwoju i włączenie ich w sieć transportu europejskiego (TEN-T). Następnie należy skupić się na zwiększaniu poziomu nasycenia infrastrukturą i stworzeniu zintegrowanego systemu transportowego. W dokumencie tym przedstawiono

²⁰ <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20120000882>, 22.05.2016 r.

²¹ <http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf>, 22.05.2016 r.

²² <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000075>, 22.05.2016 r.

między innymi kierunki interwencji w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko, są to m.in:

- wspieranie rozwiązań powodujących zmniejszenie transportochłonności gospodarki,
- zmniejszanie kongestii transportu, w szczególności w obszarach miejskich poprzez: zwiększanie udziału transportu zbiorowego w przewozie osób, zintegrowanie transportu w miastach (łącznie z dojazdami podmiejskimi), optymalizację i integrację przewozów miejskich oraz regionalnych systemów transportu osób, promocję ruchu pieszego, rowerowego, organizację i rozwój systemów dostaw w miastach oraz eliminację ciężkiego ruchu towarowego oraz przewozów masowych ładunków niebezpiecznych przez tereny intensywnego zainwestowania miejskiego; oddziaływanie na równomierny rozkład przewozów miejskich redukujący zjawisko szczytu transportowego;
- upowszechnianie nowych form mobilności społeczeństwa poprzez: dostępność informacji o podróży, zintegrowane taryfy, wydzielanie obszarów zamieszkania bez dostępu dla samochodów, działania edukacyjno-informacyjne w zakresie promocji zrównoważonego transportu, zarządzanie popytem na transport, np. poprzez planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, rozwój systemu telepracy, szersze korzystanie z wideokonferencji, rozwiązania wspólnego podróżowania i wspólnego korzystania z pojazdu;
- modernizacje i rozbudowy infrastruktury transportowej (liniowej i punktowej) odpowiadającej unijnym oraz krajowym standardom i wymogom ekologicznym (m.in. poprzez uwzględnianie przepisów odnośnie do ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz ochrony gatunkowej, w tym sieci Natura 2000, ochrony środowiska morskiego oraz nadmorskiego);
- unowocześnianie taboru wszystkich gałęzi transportu (pojazdów oraz innych niezbędnych urządzeń i wyposażenia) w celu doprowadzenia go do stanu odpowiadającego unijnym oraz krajowym standardom i wymogom ochrony środowiska;
- wdrażanie innowacyjnych systemów zarządzania ruchem transportowym w poszczególnych gałęziach oraz interoperacyjnych, przyczyniających się do zmniejszenia presji środowiskowych generowanych przez transport;
- rozwój i powszechne stosowanie nowatorskich rozwiązań służących ochronie zwierząt przed kolizjami ze środkami transportu.
- **„Narodowy Plan Rewitalizacji 2022, Założenia”**. Celem planu jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć ma tworzenie korzystnych

warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań. Podstawa prowadzenia działań rewitalizacyjnych mają być programy rewitalizacji.

- „Krajowa Polityka Miejska 2023”. Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Cele szczegółowe to:
 - Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych;
 - Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji;
 - Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich;
 - Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia;
 - Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu;

Z przeglądu krajowych dokumentów strategicznych można wysnuć następujące wnioski:

- program rewitalizacji pomaga w realizacji celów analizowanych dokumentów na poziomie krajowym,
- program rewitalizacji nie ustosunkowuje się do wszystkich szczegółowych zagadnień zaprezentowanych w krajowych dokumentach strategicznych. Program wspiera realizację wybranych, kluczowych zadań istotnych dla ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz ochrony środowiska,
- nie rozpoznano obszarów sprzecznych z celami analizowanych dokumentów strategicznych.

II. DIAGNOZA CZYNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKAŁA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY STOSZOWICE

1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Stoszowice to gmina wiejska położona w powiecie ząbkowickim, w województwie dolnośląskim. Położona jest na styku trzech powiatów: dzierzoniowskiego, kłodzkiego i ząbkowickiego. Leży na zachód od Ząbkowic Śląskich, na południe od Dzierżoniowa i bezpośrednio graniczy: od północy z gminami Dzierżonów, Piława Górna, od wschodu z gminą Ząbkowice Śląskie, od zachodu z gminą Nowa Ruda zaś od południa z gminami Kłodzko i Bardo.

W granicach Gminy znajduje się 11 sołectw i 4 przysiółki (kolonie), są to:

- Sołectwo Budzów,
- Sołectwo Grodziszczce,
- Sołectwo Jemna,
- Sołectwo Lutomierz,
- Sołectwo Mikołajów,
- Sołectwo Przedborowa,
- Sołectwo Różana,
- Sołectwo Rudnica,
- Sołectwo Srebrna Góra,
- Sołectwo Stoszowice,
- Sołectwo Żdanów,
- Stoszowice Kolonia,
- Budzów Kolonia,
- Grodziszczce Kolonia,
- Lutomierz Kolonia.

Tabela nr 1 przedstawia powierzchnie poszczególnych sołectw Gminy Stoszowice wraz z liczbą mieszkańców.

Tabela nr 1. Charakterystyka sołectw Gminy Stoszowice w liczbach.

lp.	Sołectwo	Powierzchnia sołectwa [ha]	% w ogólnej powierzchni gminy	Ludność ²³	% w ogólnej liczbie ludności gminy
1.	Lutomierz	617,4491	6%	318	6%
2.	Budzów	2005,0583	18%	1043	19%
3.	Stoszowice	1390,2185	13%	941	17%
4.	Srebrna Góra	867,7259	8%	995	18%
5.	Jemna	460,9913	4%	215	4%
6.	Przedborowa	1366,2291	12%	835	15%
7.	Grodziszczce	1925,6291	17%	472	9%
8.	Różana	383,4097	3%	123	2%
9.	Żdanów	642,3568	6%	144	3%
10.	Rudnica	759,2233	7%	315	6%
11.	Mikołajów	613,2103	6%	47	1%
SUMA:		11 031,501	100%	5448	100%
MIESZKANIEC/HA:		2			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Gminę Stoszowice

Rysunki nr 2 i 3 przedstawiają Gminę Stoszowice z podziałem na poszczególne sołectwa.

Gmina Stoszowice położona jest na wysokości od 280 do 839 m n.p.m. na granicy Sudetów i Przedgórze Sudeckiego, zajmuje ona naturalną jednostkę fizjograficzną zwaną Obniżeniem Stoszowickim oraz powierzchnią 10 982 ha²⁴ tj. 110 km², co stanowi 13,70% powierzchni powiatu ząbkowickiego oraz 0,55 % powierzchni województwa dolnośląskiego. Administracyjnie gmina znajduje się w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie ząbkowickim. Warunki klimatyczne, urozmaicony krajobraz, walory lecznicze i dobre zagospodarowanie turystyczne z gęstą siecią znakowanych szlaków pieszych i ścieżek dydaktycznych, a także historyczne i kulturowe walory tej ziemi sprawiają, że Sudety, a także Przedgórze Sudeckie są atrakcyjnym regionem turystycznym Polski. Liczne zabytkowe miasta i zespoły urbanistyczne, stare osadnictwo wiejskie, piękne parki i ogrody, tysiące zabytkowych obiektów architektonicznych, wśród nich kościoły, zamki i pałace, stare fortyfikacje i twierdze, podziemne fabryki zbrojeniowe w rejonie Głuszycy i Walimia - czynią ten region skarbnicą pamiątek historycznych.

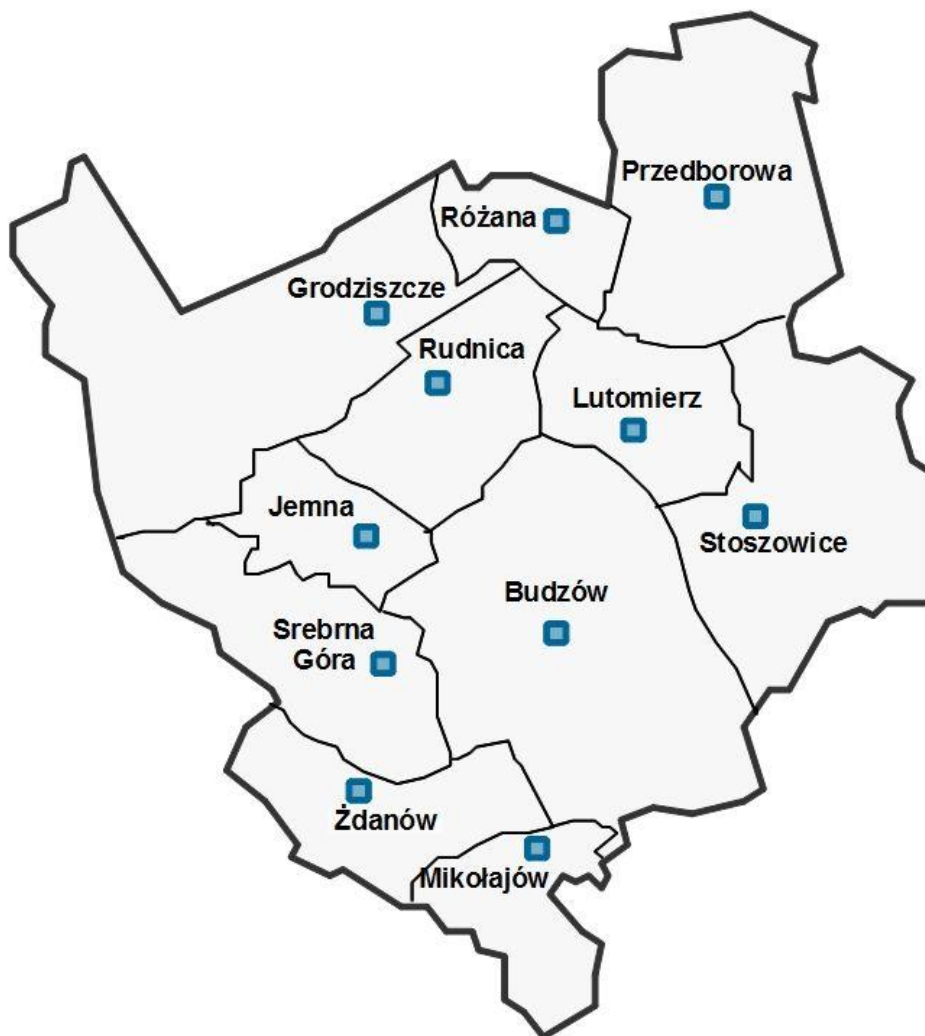
²³ Dane z grudnia 2015 r.

²⁴ Podana powierzchnia jest powierzchnią geodezyjną.

Rysunek 2. Podział na sołectwa Gminy Stoszowice – lokalizacja sołectw.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Urząd Gminy Stoszowice.

Rysunek 3. Podział na sołectwa Gminy Stoszowice – granice sołectw.
Źródło: opracowanie własne

Przez Gminę Stoszowice przechodzą dwie drogi wojewódzkie, droga nr 385 Grodków – przejście graniczne w Tłumaczowie (przez Stoszowice, Budzów, Srebrna Górę) oraz droga nr 384 Grodków – Wolibórz biegnąca w poprzek pasma Gór Sowich i przecinająca gminę na niewielkim zalesionym odcinku. Ponadto gminę przecinają liczne drogi powiatowe. Przez teren gminy Stoszowice przebiega nieczynna, zdewastowana kolej wąskotorowa na Kierunku Dzierżoniów – Bielawa – Srebrna Góra – własność Polskich Kolei Państwowych.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi od Wodociągów Srebrnogórskich Sp. z o. o, na terenie gminy skanalizowane są następujące miejscowości: Srebrna Góra, Jemna, Różana oraz w części Rudnica. Ponadto Gmina Stoszowice realizuje programy mające na celu

dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, gdzie brak jest możliwości podłączenia do zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej. Gmina Stoszowice jest niezgazyfikowana.

W sieć wodociągową zaopatrzone są następujące miejscowości: Budzów, Kolonia Budzów, Jemna, Lutomierz, Mikołajów, Srebrna Góra, Stoszowice, Grodziszcze, Różana i Rudnica. Niezwodociągowane są miejscowości takie jak Żdanów, Przedborowa, Kolonia Stoszowice, Kolonia Lutomierz i Budzów Kolonia. Trwają prace projektowe nad realizacją sieci wodociągowej w miejscowości Przedborowa. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest z następujących ujęć: ujęcie w Srebrnej Górze; ujęcie w Jemnej; ujęcie w Lutomierzu; ujęcie w Budzowie (studnia artezyjska). Projektowane jest wykonanie ujęcia wody w Jemnej (ujecie studzienne). Powyższe powoduje, że Gmina Stoszowice jest samowystarczalna pod względem zaopatrzenia w wodę mieszkańców i odwiedzających gminę turystów.

Sieć hydrograficzna gminy Stoszowice jest typowa dla terenów górskich i podgórszych. Do ważniejszych cieków na terenie gminy należą: Budzówka, Welna, Jadkowa i Chłopina. Teren gminy Stoszowice odwadniany jest przez rzekę Budzówkę, która jest lewobrzeżnym dopływem Nysy Kłodzkiej. Budzówka w części źródłiskowej składa się z kilku bezimiennych potoków, mających źródła na wysokości 520 – 540 m n.p.m. pod Przełęczą Srebrną i po obu stronach Stróży. Początkowo płyną one przez lasy, potem w Kotlinie Żdanowa łączą się poniżej wsi. Poniżej Żdanowa Budzówka wpływa na Obniżenie Stoszowic i przez rozległe, prawie płaskie pola przepływa przez Stoszowice, Ząbkowice Śląskie i Kamieniec Ząbkowicki aż do ujścia w Byczeniu do Nysy Kłodzkiej na wysokości 240 m n.p.m. Potok Welna jest prawym dopływem Budzówki. Jadkowa zaś jest prawym dopływem Węży w zlewni rzeki Budzówki i posiada liczne dopływy, z których prawobrzeżne odwadniają Góry Sowie. Są to między innymi: Zamkowy Potok, Tartaczny Potok, Bydlęca, Piekielnica, Chyży Potok. Chłopina natomiast jest prawym dopływem Jadkowej.

Gmina Stoszowice przynależy do wielkoobszarowego systemu obszarów chronionych obejmującego całe pasmo Sudetów. Leżące na terenie Gminy Stoszowice i wchodzące w skład systemu obszary chronione to: Park Krajobrazowy Gór Sowich, Rezerwat „Ciosowa Góra”. Na terenie gminy znajdują się także obszary mające znaczenie dla Wspólnoty: Ostoja Nietoperzy Gór Sowich (PLH020071) oraz Góry Bardzkie (PLH020062), Obszar Chronionego Krajobrazu Gór Bardzkich i Sowich oraz liczne pomniki przyrody. Rzeki i potoki gminy Stoszowice należą w całości do dorzecza Odry, w obrębie jej lewobrzeżnych dopływów. Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla regionu Sudetów Środkowych i Wschodnich wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody takie jak: Ślęzański Park Krajobrazowy (na północy), Śnieżnicki Park Krajobrazowy (na południu), Park Narodowy Gór Stołowych (na

zachodzie), Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich oraz Książański Park Krajobrazowy (na północnym zachodzie).

Na terenie Gminy Stoszowice przeważają wysokie klasy bonitacyjne gleb pochodzenia mineralnego, przydatne dla produkcji rolniczej. Występują tutaj trzy typy gleb: gleby górskie, gleby wyżynne i nizinne, gleby dolinne. Gleby wyżynne i nizinne to najwartościowsze gleby na terenie gminy. Reprezentują je gleby bielcowe i brunatne, miejscami czarne ziemie, wykształcone z glin pylastych, lessów ilastych, pyłów ilastych, miejscami z ilów. Lasy położone w granicach gminy Stoszowice administracyjnie należą do trzech Nadleśnictw: Świdnica – obręb Bielawa, Bardo Śląskie – obręb Bardo oraz Nadleśnictwa Jugów.

Na terenie gminy istnieje tylko jedno udokumentowane i ujęte w krajowym bilansie zasobów złoża surowców mineralnych, tj. złoża sjenitu (granodiorytu) „Przedborowa”. Jest to materiał przeznaczony głównie na kruszywa i grysy. Złoże „Przedborowa” jest mało konfliktowe z punktu widzenia ochrony środowiska. Kopalnia Sjenitu „Przedborowa” sp. z o.o. prowadzi eksploatację na podstawie koncesji ważnej do 2020 roku. Wyznaczony obszar górniczy ma powierzchnię 6,3 ha, a teren górniczy 57,3 ha. W 1977 r. zarejestrowano dodatkowo złoża litytu w Żdanowie, na kruszywo łamane niskich klas oraz na płytki probiercze i wyroby galanterii kamiennej. Złoże „Żdanów” jest konfliktowe w związku z występowaniem na jego obszarze lasów. Złoże jest obecnie niezagospodarowane. W Rudnicy, z częścią terenu będącego w granicach wsi Różana, Grodziszczu, Przedborowej i Jemnej znajdują się tereny występowania gnejsów, natomiast w Mikołajowie – tereny występowania łupków ilastych. Ponadto na terenie Gminy Stoszowice określono dwa rejony prognostyczne występowania piasków: rejon na północ od Stoszowic i rejon Lutomierz – zasoby surowca w tych rejonach nie są określone. Perspektywy surowcowe gminy, na które decydujący wpływ ma budowa geologiczna, są ograniczone. Możliwości wydobywania kopalin dodatkowo ograniczają, podlegające ochronie, kompleksy leśne Gór Sowich i Bardzkich oraz gleby wysokich klas bonitacyjnych.

Na tle Gminy Stoszowice wyróżnia się miejscowość Srebrna Góra z największą twierdzą obronną w Europie, wzniesioną przez Fryderyka Wielkiego – króla Prus pod koniec XVIII wieku. Miejscowość ta zachowała pierwotny układ urbanistyczny. Na terenie Srebrnej Góry został ustanowiony pierwszy w Polsce park kulturowy, jako forma ochrony prawnej krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi (uchwała nr 42/VII/2002 Rady Gminy Stoszowice z dnia 20.06.2002 r. w sprawie ustanowienia Fortecznego Parku Kulturowego w Srebrnej Górze). Pozostałe miejscowości Gminy Stoszowice posiadają układy przestrzenne z dominującym tematem wsi łańcuchowej.

1.2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY

1.2.1. WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA

Gmina Stoszowice leży ok. 57 km od przejścia granicznego z Czechami, znajdującego się w Kudowie Zdrój. Ma to zasadniczy wpływ na jej rozwój, może bowiem przyczynić się do rozwoju turystyki tranzytowej. Gmina Stoszowice od 1996 r. należy do Euroregionu Glacensis. Jest to euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej. Obejmuje obecnie po polskiej stronie gminy Ziemi Kłodzkiej, oraz powiatu ząbkowickiego, dzierzoniowskiego i wałbrzyskiego, a także sam powiat kłodzki. Po stronie czeskiej obejmuje gminy z okolic Nachodu i Broumova, rozległe obszary wokół Hradec Kralove i Rychnova nad Knežnou, a także część ziemi Morawskiej aż po Jeseník. Uściślając, powiaty strony czeskiej wchodzące w skład Euroregionu Glacensis to: Trutnov, Nachod, Rychnov n. Knežnou, Usti n. Orlicą, Szumperk i Jeseník, oraz leżące dalej od granicy powiaty Jicin, Hradec Kralove, Pardubice, Chrudim i Svitavy. Stolicami euroregionu jest Kłodzko i Rychnov nad Knežnou.

Rysunek 4. Jednostki administracyjne po polskiej i czeskiej stronie wchodzące w skład Euroregionu Glacensis.

Źródło: <http://www.euroregion-glacensis.ng.pl/>

Główne cele współpracy w Euroregionie:

- swobodne przekraczanie granic państwowych,
- dobre połączenia drogowe i kolejowe,
- odbudowa starych połączeń komunikacyjnych pogranicza,

- tworzenie warunków dla rozwoju wspólnych przedsiębiorstw,
- powołanie Polsko-Czeskiego Towarzystwa Wspierania Gospodarki,
- wzajemne nauczanie języka sąsiada,
- wspólne obozy wakacyjne dla młodzieży polskiej i czeskiej,
- utworzenie wspólnej szkoły wyższej,
- wspólne planowanie regionalne i tworzenie map pogranicza polsko-czeskiego,
- tworzenie nowych obszarów chronionych,
- powołanie specjalnych stref ekonomicznych i obszarów wolnego handlu,
- wyrównanie potencjałów gospodarczych i zmniejszenie bezrobocia,
- uruchomienie Sudeckiej Trasy Rowerowej,
- uruchomienie komputerowego systemu informacji turystycznej i rezerwacji miejsc noclegowych,
- utworzenie sieci Biur Informacyjnych Współpracy Przygranicznej.

1.2.2. POŁOŻENIE W REGIONIE

Średnia odległość Gminy Stoszowice od miejscowości turystyczno-wypoczynkowych w regionie to 35 km. W samej gminie znajduje się Srebrna Góra, która jest punktem wypadowym w zachodnią część Gór Bardzkich i wschodnią część Gór Sowich. Znajduje się tu potężna Twierdza Srebrnogórska, największa górską twierdza w Europie. Odległość od Ząbkowic Śląskich to 11 km.

Inne miejscowości turystyczno-wypoczynkowe zlokalizowane najbliżej gminy to;

- uzdrowskie położone w odległości do 50 km od gminy:
 - Przerzeczyn Zdrój – odległość ok. 13 km,
 - Łądek Zdrój – odległość ok. 29 km,
 - Polanica Zdrój – odległość ok. 30 km,
 - Duszniki Zdrój – odległość ok. 38 km,
 - Jedlina Zdrój – odległość ok. 40 km,
 - Kudowa Zdrój - odległość ok. 43 km,
 - Szczawno Zdrój – odległość ok. 49 km;
- inne miejscowości stanowiące ważne atrakcje turystyczne Dolnego Śląska:
 - Wambierzyce - ośrodek pielgrzymkowy i turystyczny, zwany Śląskim Jeruzalem. Jest to ważne sanktuarium maryjne na Dolnym Śląsku, gdzie znajduje się barokowa Bazylika pod wezwaniem Nawiedzenia NMP z początku XVIII wieku. Odległość od Gminy Stoszowice to ok. 29 km.

- Zieleniec - ośrodek sportów zimowych, znajduje się tu ponad 20 wyciągów narciarskich. W Zieleńcu panuje specyficzny mikroklimat (jedyne taki w Polsce) zbliżony do alpejskiego. Odległość od Gminy Stoszowice to ok. 44 km.

Gmina Stoszowice leży w następującej odległości od największych ośrodków Dolnego Śląska:

- Wrocławia – ok. 67 km; czwarte pod względem liczby ludności miasto Polski o ogromnej sile oddziaływania i przyciągania;
- Wałbrzycha – ok. 69 km
- Świdnicy – ok. 48 km
- Legnicy – ok. 103 km
- Dzierżoniowa – ok. 29 km
- Kłodzka – ok. 23 km
- Jeleniej Góry – ok. 129 km
- Nysy – ok. 55 km
- Kudowa-Zdrój – Słone Przejście graniczne – ok. 57 km.

Bliskość wielkich miast przyczynia się do zmniejszenia liczby młodych ludzi w gminie. Młodzież migruje do większych ośrodków w celach edukacyjnych czy w poszukiwaniu pracy. Pozbawia to omawiany teren potencjału jaki drzemie w młodym pokoleniu.

1.3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY

1.3.1. KLIMAT

Klimat gminy podobnie jak całej polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. Zgodnie z klimatyczną regionalizacją Schmucka, na terenie Gminy Stoszowice wyróżniają się dwa regiony klimatyczne:

- Region klimatyczny przedgórski obejmujący tereny położone do wysokości 350-400 m n.p.m. Ich cechą charakterystyczną jest małe zróżnicowanie warunków klimatycznych. Są to najcieplejsze tereny gminy, o średniej rocznej temperaturze 7,5^o- 0,8^oC. Średni okres trwania zimy w tym regionie klimatycznym to 50-70 dni. Opad roczny wynosi średnio 600-700 mm, a okres wegetacyjny trwa 210-220 dni, przy średniej temperaturze 14^oC. Śnieg zalega około 60-80 dni, a dni przymrozkowych jest od 100 do 120.

- Region klimatyczny wałbrzyski obejmujący Góry Sowie i Bardzkie. Charakteryzuje się uzależnioną od wysokości, średnią roczną temperaturą w granicach 4,5⁰-6,6⁰C, liczbą dni przymrozkowych średnio 200 i roczną sumą opadów 700-1000 mm.

Rejon gminy Stoszowice, a zwłaszcza jego wschodnia część, należy do cieplejszych w Polsce i charakteryzuje się: przewagą wpływów oceanicznych, mniejszymi od przeciętnych amplitudami temperatur, wczesną wiosną, długim ciepłym latem, łagodną i krótką zimą oraz malejącymi opadami w kierunku centrum kraju. Zachodnia części gminy Stoszowice (Góry Sowie i Bardzkie) znajduje się w zasięgu klimatu typu górskiego, o cechach właściwych dla umiarkowanej strefy klimatycznej odmiany środkowo – europejskiej.

1.3.2. DEMOGRAFIA

Głównym elementem mającym wpływ na rozwój gmin, jest sytuacja demograficzna na terenie w ich granicach administracyjnych oraz perspektywy jej zmian.

Gmina Stoszowice zajmuje obszar o powierzchni 112 km² (10 982 ha). Na koniec 2014 r. liczyła ok. 5 501 mieszkańców, w tym 2 698 mężczyzn i 2 803 kobiety²⁵. Stanowiło to zaledwie 8% ludności powiatu ząbkowickiego. Na jeden km² powierzchni gminy przypada ok. 50 osób, co stawia Gminę Stoszowice na 3 miejscu, spośród obszarów wiejskich gmin powiatu ząbkowickiego, w których największa liczba osób przypada na 1 km² powierzchni obszaru wiejskiego gminy. Zmieniającą się liczbę ludności w Gminie Stoszowice w latach 2010-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2. Zmieniająca się liczba ludności na terenie Gminy Stoszowice

lp.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
1.	5565	5547	5557	5516	5501
liczba osób przypadająca na 1 km² powierzchni Gminy Stoszowice					
2.	50	50	50	49	49

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., na podstawie danych GUS stan na dzień 31 grudnia 2014 r.

Duży wpływ na zmiany demograficzne mają czynniki takie jak: migracje oraz przyrost naturalny. Liczba ludności w gminie uległa zmniejszeniu w latach 2010-2014 o ok. 64 osoby, co oznacza, że liczba ludności maleje o ok. 16 osób rocznie. Zwiększyła się natomiast liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym o ok. 6%. W 2013 r. przyrost naturalny był ujemny (na poziomie -9), a saldo migracji ogółem wyniosło -24. Niepokojący jest fakt spadku liczby ludności oraz rosnącego współczynnika feminizacji, który w 2013 r. wyniósł 105. Jest to po

²⁵ Dane GUS stan na dzień 31 grudnia 2014 r.

części wynik starzenia się społeczeństwa zestawionego ze statystycznie dłuższym życiem kobiet.

Ludność w poszczególnych miejscowościach wg ekonomicznych grup wieku przedstawiają poniższe tabele²⁶.

Tabela nr 3. Ludność w poszczególnych miejscowościach wg ekonomicznych grup wieku - mężczyźni.

Ip.	Sołectwo	Mężczyźni					
		Razem	przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym			poprodukcyjnym
				razem	mobilny	niemobilny	
1.	Lutomierz	151	35	109	68	41	7
2.	Budzów	522	86	381	215	166	55
3.	Stoszowice	501	93	365	210	155	43
4.	Srebrna Góra	485	80	360	198	162	45
5.	Jemna	103	18	79	45	34	6
6.	Przedborowa	416	85	298	176	122	33
7.	Grodziszczce	247	50	184	110	74	13
8.	Różana	66	13	47	25	22	6
9.	Żdanów	75	11	56	24	32	8
10.	Rudnica	136	19	102	56	46	15
11.	Mikołajów	26	5	18	10	8	3
12.	GMINA STOSZOWICE	2728	495	1999	1137	862	234

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., na podstawie danych GUS stan na dzień 31 grudnia 2014 r.

Tabela nr 4. Ludność w poszczególnych miejscowościach wg ekonomicznych grup wieku – kobiety.

Ip.	Sołectwo	Kobiety					
		Razem	przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym			poprodukcyjnym
				razem	mobilny	niemobilny	
1.	Lutomierz	169	32	103	75	28	34
2.	Budzów	558	84	350	233	117	124
3.	Stoszowice	468	87	278	173	105	103
4.	Srebrna Góra	533	86	328	204	124	119
5.	Jemna	124	25	74	46	28	25
6.	Przedborowa	411	81	264	175	89	66

²⁶ Dane GUS stan na dzień 31 marca 2011 r.

7.	Grodziszcze	238	43	151	92	59	44
8.	Różana	73	18	44	27	17	11
9.	Żdanów	64	10	40	22	18	14
10.	Rudnica	159	35	92	57	35	32
11.	Mikołajów	22	3	15	8	7	4
12.	GMINA STOSZOWICE	2819	504	1739	1112	627	576

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016, na podstawie danych GUS stan na dzień 31 grudnia 2014 r.

1.3.3. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Na terenie gminy Stoszowice liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2013 r. na 10 tys. ludności wyniosła 722. Obecnie na terenie gminy zarejestrowanych jest 261 podmiotów gospodarczych podlegających wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, przy czym dużą szansą wzrostu zatrudnienia na omawianym terenie jest sektor turystyczny. Grunty pod działalnością gospodarczą zajmują powierzchnię 4,1214 ha²⁷. Liczbę podmiotów podlegających wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, działających na terenie gminy prezentuje tabela zamieszczona poniżej²⁸.

Tabela nr 5. Liczba podmiotów podlegających wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, działających na terenie Gminy Stoszowice

lp.	Sołectwo	Liczba podmiotów w 2014 r.	Liczba podmiotów (stan na dzień 08.07.2015 r.)
1.	Lutomierz	11	↑13
2.	Budzów	51	↑52
3.	Stoszowice	51	→51
4.	Srebrna Góra	55	↑56
5.	Jemna	6	↑9
6.	Przedborowa	32	↑33
7.	Grodziszcze	15	↑17
8.	Różana	3	→3
9.	Żdanów	5	↑6
10.	Rudnica	18	→18
11.	Mikołajów	3	→3
SUMA:		250	↑261
RÓŻNICA:			↑11

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r.

²⁷ A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016, s. 48.

²⁸ op. cit.

Liczbę podmiotów podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, działających na terenie gminy prezentuje poniższa tabela²⁹.

Tabela nr 6. Liczba podmiotów podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, działających na terenie Gminy Stoszowice

lp.	Sołectwo	Przedsiębiorcy (stan na dzień 08.07.2015 r.)	Stowarzyszenia, inne organizacje społeczne i zawodowe, fundacje, ZOZ (stan na dzień 08.07.2015 r.)
1.	Lutomierz	1	1
2.	Budzów	1	3
3.	Stoszowice	5	5
4.	Srebrna Góra	14	8
5.	Jemna	0	1
6.	Przedborowa	1	3
7.	Grodziszczce	0	2
8.	Różana	2	0
9.	Żdanów	1	0
10.	Rudnica	0	2
11.	Mikołajów	0	1
SUMA:		25	26
		51	

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r.

Liczbę podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD w latach 2012-2014 przedstawiono poniżej³⁰:

Tabela nr 7. Liczba podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD w latach 2012-2014

Sekcja wg PKD wraz z opisem	Liczba podmiotów w 2012 r.	Liczba podmiotów w 2013 r.	Liczba podmiotów w 2014 r.	Liczba podmiotów w maju 2015 r.
A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	49	↓45	↓35	↓33
B – Górnictwo i wydobywanie	1	→1	→1	→1
C – Przetwórstwo przemysłowe	68	↑72	↑74	74
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	→0	→0	→0
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	→2	→2	→2

²⁹ op. cit.

³⁰ op. cit.

F - Budownictwo	45	↑57	↓56	↑66
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	132	↑137	↑139	↓135
H – Transport i gospodarka magazynowa	36	↓35	↓33	↑34
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	28	↑29	↓28	↑29
J – Informacja i komunikacja	5	↓4	↑7	↑9
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4	↑5	↓4	4
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	→5	→5	→5
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11	↑12	↑15	↑17
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6	↑8	↑11	↑13
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	→9	→9	→9
P - Edukacja	12	↑15	↑17	↑17
Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9	→9	→9	→9
R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14	↑16	→16	→16
S i T - Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	40	↓38	↑44	↓40
SUMA:	476	↑499	↑505	↑513

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na mocy uchwały nr IV/17/2011 Rady Gminy Stoszowice z dnia 11 lutego 2011 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru strefy aktywności gospodarczej we wschodniej części wsi Stoszowice (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2011 r. nr 101 poz.1628), wyznaczono na terenie Gminy Stoszowice obszar o powierzchni ok. 59 ha, w ramach którego powstały tereny z możliwością realizacji zabudowy usługowej, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów z dopuszczeniem obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² oraz tereny rolnicze, tereny zieleni izolacyjnej i dróg wewnętrznych. Teren jest dobrze skomunikowany, położony bezpośrednio przy drodze wojewódzkiej nr 385 w odległości ok. 2 km od drogi krajowej nr 8.

1.3.4. ROLNICTWO I LEŚNICTWO

W gminie Stoszowice jest ok. 6 497 ha prywatnych gruntów rolnych i ok. 714 gospodarstw rolnych. Stanowi to ponad 35% gospodarstw domowych na terenie Gminy Stoszowice i świadczy o wzroście powierzchni zajmowanej przez prywatne grunty rolne o ok. 63 ha (1%). Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie na dzień 06.07.2015 r. wyniosła 9,05 ha. Od 2010 r. liczba gospodarstw rolnych spadła o ok. 1%, podobnie powierzchnia użytkowa ziemi rolnej zmalała o ok. 2%. Gospodarstwa, w których skład wchodzi grunty użytkowane rolniczo o powierzchni do 1 ha stanowią około 3% ogólnej powierzchni użytkowej ziemi rolnej. Pozostałe 92% ziemi rolnej przypada na gospodarstwa rolne, a więc takie które obejmują obszar nie mniejszy niż 1 ha użytków rolnych³¹. Należy zauważyć, że gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 5 ha nie są *de facto* gospodarstwami rolnymi, a utrzymywane są z powodów ubezpieczeniowo - podatkowych. Na terenie Gminy Stoszowice działalność rolnicza ma wciąż w dużym stopniu znaczenie dla dochodów indywidualnych gospodarstw. Liczbę działek na terenie Gminy Stoszowice na tle powiatu ząbkowickiego obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 8. Liczba działek na terenie Gminy Stoszowice na tle powiatu ząbkowickiego

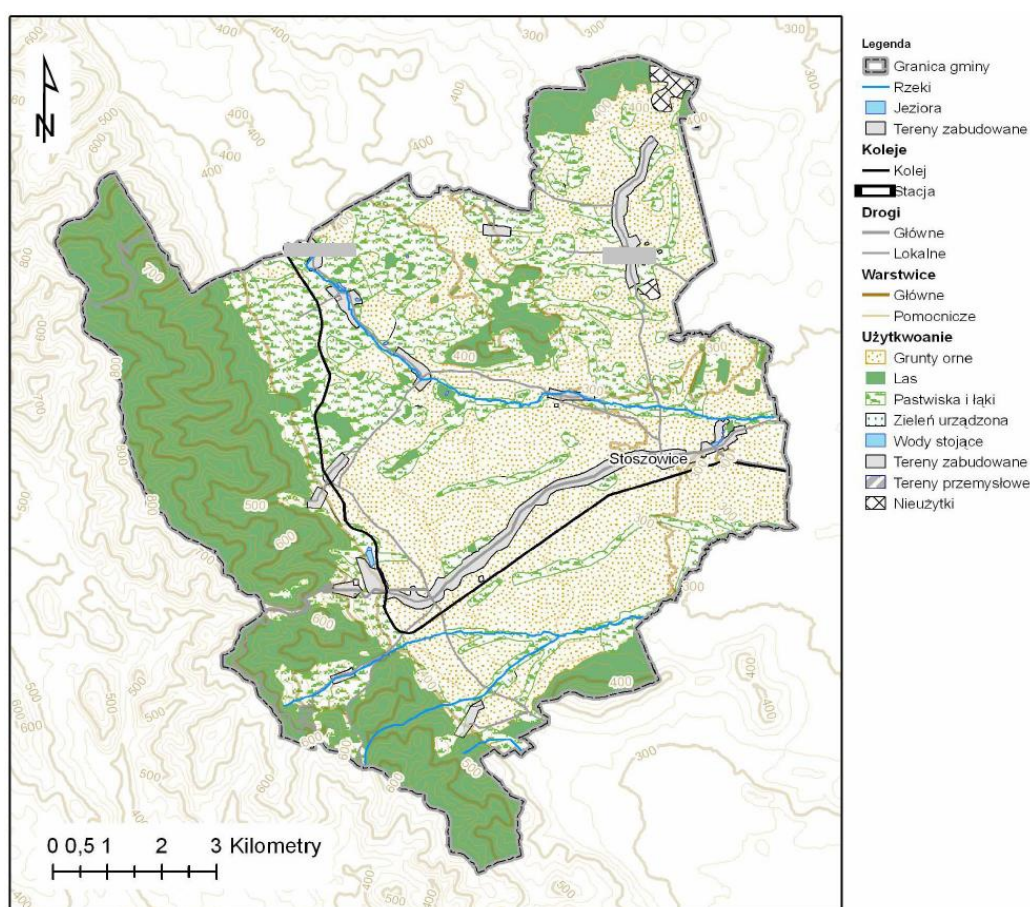
ROZDROBNIENIE GOSPODARSTW NA TERENIE GMINY STOSZOWICE			
Lp.	Nazwa Gminy	Liczba działek	Udział procentowy w całkowitej liczbie działek w powiecie ząbkowickim [%]
1.	Cieplowody	4988	7,93%
2.	Kamieniec Ząbkowicki	9095	14,45%
3.	Bardo	5060	8,05%
4.	Złoty Stok	4013	6,38%
5.	Ziębice	17093	27,17%
6.	Stoszowice	7158	11,38%
7.	Ząbkowice Śląskie	15505	24,64%
SUMA:		62912	100%

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016, na podstawie danych udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich.

Gmina Stoszowice charakteryzuje się znacznym zalesieniem – lesistość na poziomie ok. 31,2%. Zwarte tereny leśne występują zwłaszcza w zachodniej części gminy i związane są z terenami Gór Sowich i Bardzkich. Mniejsze zwarte kompleksy leśne porastają wierzchowiny Wzgórz Bielawskich oraz Masyw Brzeźnicy (Masyw Grochowej).

³¹ Art. 2, pkt 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. nr 0 poz. 803 ze zm.)

Powierzchnia lasów ogółem w 2013 r. wynosiła 3454,75 ha, w tym lasy publiczne zajmowały obszar 3324,75 ha, z czego własnością gminy było 15,20 ha. Obecnie prywatne grunty leśne zajmują obszar ok. 160 ha, co stanowi zaledwie 1 % powierzchni Gminy Stoszowice. Większość lasów na terenach Przedgórze Sudeckiego została zastąpiona przez tereny użytkowane rolniczo i tereny zabudowane, ze sztucznymi powierzchniami i towarzyszącą im roślinnością synantropijną i roślinnością obcą. Te które pozostały charakteryzują się następującą strukturą siedliskową lasów: siedliska borowe – ok. 3,27 % powierzchni lasów, siedliska lasowe, stanowiące blisko 97 % ogółu siedlisk. W strukturze gatunkowej drzew na terenie leśnictw: Grodziszcze, Jemna i Wilcza zdecydowanie dominuje świerk i buk, a na terenie leśnictwa Tarnawa – sosna³².

Rysunek 5. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Stoszowice

Źródło: M. Czerny, „Inwentaryzacja przyrodnicza Gminy Stoszowice, ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego”.

³² Dane dotyczące Nadleśnictwa Bardo Śląskie

Rozmieszczenie gatunków i zespołów drzew leśnych uzależnione jest głównie od charakteru gleb, wilgotności, wysokości nad poziomem morza i ekspozycji. Podstawowy gatunek lasotwórczy stanowi świerk, tworzący zazwyczaj drzewostany jednolite, jednowiekowe z udziałem lub domieszką buku, dębu, sosny, modrzewia oraz nielicznych jodeł, lip, jesionów, jaworu i innych.

1.3.5. ZABUDOWA

Ukształtowanie powierzchni gminy Stoszowice jest silnie zróżnicowane. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości na 100 km² powierzchni wynosi 13,64. Jest to wartość niższa od wskaźnika charakteryzującego powiat ząbkowicki i województwo dolnośląskie – odpowiednio: 14,34 i 15,00. Największe miejscowości gminy zlokalizowane są wzdłuż potoków i głównych dróg, są to następujące pasma zabudowy:

- Stoszowice – Budzów – Srebrna Góra,
- Rudnica – Grodziszczce – Ostroszowice (Gmina Dzierżoniów),
- Przedborowa.

Mają one charakter wsi ulicowych, lokowanych jeszcze w okresie średniowiecza.

Miejscowości takie jak Jemna, Mikołajów, Żdanów, Różana, Lutomierz oraz kolonie: Lutomierz, Stoszowice, Budzów, Grodziszczce znajdują się na łagodnych stokach Gór Sowich, Gór Bardzkich oraz Wzgórz Bielawskich. Na tle Gminy wyróżnia się Srebrna Góra, która początkowo nie miała charakteru wsi i została założona w związku z eksploatacją złóż srebra.

Korzystne warunki podłoża budowlanego dotyczą przede wszystkim rejonów występowania gruntów skalistych, a także spoistych: zwartych, półzwartych i twar doplastycznych.

Na terenie Gminy Stoszowice przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa, niemniej jednak występuje tu także zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, głównie w miejscowościach: Budzów, Stoszowice i Srebrna Góra. Na podstawie wyników badań z powszechnego spisu ludności w 2002 roku można obliczyć, że spośród 1583 budynków mieszkalnych zlokalizowanych na terenie gminy aż 80 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 44 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich wymaga kapitalnych remontów.

Na uwagę zasługuje Srebrna Góra, tu ponad 90% substancji budowlanej stanowią budynki 100-letnie i starsze, których stan techniczny i użytkowy oraz standard jest w przeważającej mierze niezadowalający. Budynki wyposażone są tu w instalacje wodno-kanalizacyjne i elektryczne, ponadto bardzo często ogrzewane są jeszcze za pomocą trzonów

kuchennych i pieców pokojowych. Przyczynami, w dużej mierze złego stanu technicznego mieszkań, jest ich wadliwa eksploatacja, zły stan instalacji i izolacji przeciwwilgociowej murów, zła wentylacja pomieszczeń, uszkodzenia obróbek blacharskich i pokrycia dachów, brak konserwacji i zabezpieczenia elementów drewnianych oraz drgania wywołane przez ciężki transport przejeżdżający przez centrum miejscowości.

Liczba mieszkań na terenie Gminy Stoszowice wynosiła 1715 w 2012 r. i 1717 w 2013 r. Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania z 94,6 m² w 2012 r. do 94,7 m² w 2013 r. Liczbę budynków oraz mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2012-2014 przedstawia poniższa tabela³³.

Tabela nr 9. Liczba budynków oraz mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2012-2014

lp.	Miejscowość	2012 r.		2013 r.		2014 r.	
		Decyzja	Zaświadczenie	Decyzja	Zaświadczenie	Decyzja	Zaświadczenie
1.	Lutomierz	1	0	0	0	0	0
2.	Budzów	1	1	1	2	1	3
3.	Stoszowice	0	0	0	2	0	3
4.	Srebrna Góra	1	1	2	3	0	1
5.	Jemna	1	0	0	0	0	0
6.	Przedborowa	0	1	1	0	3	4
7.	Grodziszcze	0	0	0	0	0	0
8.	Różana	0	0	0	0	0	0
9.	Żdanów	0	0	0	0	0	0
10.	Rudnica	1	0	0	0	0	1
11.	Mikołajów	0	1	0	0	0	0
SUMA:		5	4	4	7	4	12
		9		11		16	
		36					

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., na podstawie danych przekazanych przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Ząbkowicach Śląskich.

W latach 2011-2014 wydano 193 decyzje o warunkach zabudowy i ok. 14 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, ponadto ok. 20 decyzji zmieniających decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego dotyczyły w szczególności przebudowy stacji transformatorowej,

³³ Dane na podstawie dokumentów przekazywanych Gminie Stoszowice przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Ząbkowicach Śląskich.

przebudowy mostu w ciągu drogi wojewódzkiej, modernizacji istniejących linii napowietrznych niskiego napięcia, budowy miejsc sportu i rekreacji na terenie Gminy Stoszowice, zmiany sposobu użytkowania budynku byłej szkoły podstawowej na cele budynku administracyjno-biurowego wraz z jego przebudową, nadbudową i remontem.

Zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym dotyczą najintensywniej wsi Budzów i Stoszowice prawie 40% wszystkich ruchów budowlanych na terenie Gminy Stoszowice. Najslabiej zmianom podlegają tereny w obrębach Różana, Żdanów i Mikołajów, bowiem nieco ponad 9% wnioskowanych inwestycji³⁴. Jednocześnie zaledwie ok. 54% wydanych w latach 2012-2014, decyzji o warunkach zabudowy doczekało się pozwolenia na budowę oraz zaledwie dla 26% obiektów, spośród planowanych do realizacji w związku z wydanymi warunkami zabudowy, zostało oddanych do użytku.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Stoszowice są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa dolnośląskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

1.3.6. KOMUNIKACJA

Z punktu widzenia połączeń regionalnych i międzynarodowych położenie komunikacyjne gminy jest korzystne. Wpływ na to ma bliskość granicy państwowej z Republiką Czech oraz przebiegające w pobliżu gminy ważne szlaki komunikacyjne: drogowe i kolejowe. Z punktu widzenia połączeń lokalnych położenie komunikacyjne gminy jest także korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe zarówno z Ząbkowicami Śląskimi, jak i Nową Rudą, Bielawą, Dzierżoniowem czy Kłodzkiem.

Przez teren gminy nie przebiegają bezpośrednio drogi krajowe. W odległości 5 km od Stoszowic, przez Ząbkowice Śląskie przebiega jedna z ważniejszych dróg w krajowym

³⁴ A. Badecka, „OCENA AKTUALNOŚCI STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STOSZOWICE”, Stoszowice 2014 r.

układzie komunikacyjnym – droga krajowa nr 8 relacji: Budzisko (Polska/Litwa) – Białystok – Warszawa – Wrocław – Kłodzko – Kudowa Słone (Polska/Czechy).

W gminie znajduje się 15,08 km dróg wojewódzkich, 40,65 km dróg powiatowych, 33,91 km dróg gminnych publicznych i ok. 330,50 km dróg gminnych wewnętrznych³⁵. Sieć połączeń drogowych jest bardzo dobra, w przeciwieństwie do ich stanu technicznego. Drogi te, ze względu na wzmożony ruch kołowy i brak poboczy oraz chodników, stwarzają zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców. Wiele z dróg gminnych to drogi jednojezdniowe, często o nawierzchni tłuczniowej, niezapewniające oczekiwanej przepustowości zwłaszcza w perspektywie możliwego rozwoju opartego m.in. o turystykę. W konsekwencji aktualny stan techniczny infrastruktury drogowej, uznać należy za nieadekwatny do potrzeb. Na omawianą sytuację wpływ na także górski charakter gminy, co bardzo często w połączeniu ze złą jakością dróg prowadzi do wydłużenia czasu dojazdu do celu.

Przez obszar gminy przechodzą następujące szlaki turystyczne:

- czerwony – z Kotliny Kłodzkiej (przez Błędne Skały, Wambierzyce, Słupiec),
- niebieski – z Gór Żłoty (przez Kłodzką Górę i Bardo),
- zielony – z Ząbkowic Śląskich (przez Masyw Grochowej i Mikołajki),
- żółty – przez Srebrną Górę na Przełęcz Srebrną, a następnie wokół Twierdzy.

Przez teren Gminy Stoszowice przebiega ścieżka rowerowa relacji - Srebrna Góra - Albertów - Ząbkowice Śl., o długości 13 km. Ścieżka ta prowadzi trasą dawnych torów kolejowych łączących Ząbkowice Śląskie ze Srebrną Górą

Według danych GUS z 18 marca 2014 r., 466 osób zamieszkałych na terenie Gminy Stoszowice, dojeżdża do pracy poza miejsce swojego zamieszkania, w tym 120 osób na teren powiatu dzierzoniowskiego, 26 osób na teren powiatu kłodzkiego, 12 osób na teren powiatu wrocławskiego, 55 osób na teren powiatu m. Wrocław i 253 osoby dojeżdża do pracy znajdującej się w granicach powiatu ząbkowickiego. Osoby dojadające do pracy stanowią 8% mieszkańców gminy.

³⁵ „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Stoszowice”, 2011 r., s. 30

1.3.7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Z punktu widzenia wewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, istotne znaczenia ma infrastruktura techniczna. Poniżej scharakteryzowane poszczególne składowe zagadnień infrastrukturalnych.

Energia elektryczna:

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców zlokalizowanych na obszarze Gminy Stoszowice odbywa się za pośrednictwem stacji 220/110/20 kV R-Ząbkowice. Do wspomnianej stacji przyłączone są następujące linie przebiegające przez teren Gminy Stoszowice:

- linia elektroenergetyczna 220 kV D-231 stanowiąca własność Polskich Sieci Elektroenergetycznych;
- linie elektroenergetyczne 110 kV, które stanowią własność TAURON Dystrybucja S. A. Oddział w Wałbrzychu:
 - jednotorowa linia 110 kV S-205 relacji Ząbkowice Śląskie – Dzierżoniów, która w przyszłości zostanie przebudowana na linię dwutorową,
 - dwutorowa linia 110 kV S-210/LS-211 relacji Ząbkowice Śląskie – Nowa Ruda – Słupiec;
- linie średniego napięcia 20 kV (L-719, L-720, L-721, L-722, L-648), które stanowią własność TAURON Dystrybucja S. A. Oddział w Wałbrzychu, zasilające m. in. Stacje transformatorowe SN/nN na obszarze gminy Stoszowice

Sieć średniego i niskiego napięcia ma charakter napowietrzno-kablowy, z przewagą sieci napowietrznej. Obecny system energetyczny w pełni pokrywa zapotrzebowanie Gminy Stoszowice na energię elektryczną.

Oświetlenie uliczne:

Na terenie Gminy Stoszowice znajduje się sieć oświetleniowa składająca się częściowo z linii kablowych oraz z linii napowietrznych. Eksploatacją i obsługą oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Stoszowice, zajmuje się TAURON Dystrybucja S. A. System oświetlania ulicznego podlegającego TAURON Dystrybucja S. A. stanowi 534 sztuki opraw oświetleniowych na wszystkich typach dróg, niemniej jednak rzeczywista liczba punktów świetlnych równa jest 628 szt.

Zaopatrzenie w ciepło:

Na terenie Gminy Stoszowice brak jest zbiorczego systemu ogrzewania. Potrzeby grzewcze mieszkańców pokrywane są ze źródeł lokalnych, do których należą głównie piece opalane drewnem, węglem kamiennym i jego pochodnymi oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Lokalne kotłownie znajdują się tylko w większych zakładach produkcyjnych

i usługowych oraz gospodarstwach rolnych. Poprzez kotłownie zasilane są również mieszkaniowe budynki wielorodzinne.

System gazowniczy:

Na terenie gminy Stoszowice brak jest sieci gazowej dla potrzeb odbiorców indywidualnych.

Gospodarka odpadami:

Na terenie Gminy Stoszowice funkcjonuje 1 punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK), zlokalizowany na Wodociągach Srebrnogórskich Sp. z o. o.

1.3.8. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Z punktu widzenia wewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, istotne znaczenia, obok infrastruktury technicznej, ma także infrastruktura społeczna. Poniżej scharakteryzowane poszczególne składowe zagadnień infrastrukturalnych.

Placówki i urzędy administracji:

- Urząd Gminy Stoszowice
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Stoszowicach;
- Komisariat policji – Rewir Dzielnicowych;
- Urząd Poczty w Srebrnej Górze;
- Agencja Poczta w Stoszowicach;
- 7 remiz Ochotniczej Straży Pożarnej – w Budzowie, Lutomerzu, Stoszowicach, Jemnej, Rudnicy, Grodziszczu i Przedborowej.

Placówki oświatowe:

Publiczne:

- Szkoła Podstawowa w Budzowie z filią w Przedborowej;
- Zespół Szkół Publicznych w Grodziszczu;
- Gimnazjum Publiczne w Budzowie;
- Publiczne przedszkole w Przedborowej;

Niepubliczne:

- Niepubliczne przedszkole w Srebrnej Górze „Kajtek” -
- Niepubliczne Przedszkole w Stoszowicach „Kolorowy Balonik”

Stowarzyszenia i związki członkowskie:

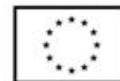
Ochotnicza Straż Pożarna w Grodziszczu;

- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Grodziszcze i Wsi Rudnica;
- Klub Sportowy "Społeczne Towarzystwo Siatkarskie Budzów"
- Ochotnicza Straż Pożarna w Budzowie
- Fundacja Kreacje Ochotnicza Straż Pożarna w Jemnej
- Koło Łowieckie "Jeleni Róg"
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lutomerzu;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Ludowy Klub Sportowy "Przedborowianka" w Przedborowej;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Przedborowej;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Przedborowa, Koziniec i Różana "PRZE-KO-RA" w Przedborowej;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Ludowy Klub Sportowy "Wieża" w Rudnicy;
- Stowarzyszenie Rowerowe "KUREK TEAM";
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudnicy;
- Sowiogórskie Towarzystwo Historyczno-Krajoznawcze w Rudnicy;
- Towarzystwo Srebrnogórskie "Fort Wysoka Skała";
- Stowarzyszenie - Klub Sportowy "Forty" w Srebrnej Górze;
- Stowarzyszenie Kuźnia Srebrnogórska;
- Stowarzyszenie Villsvin Hird w Srebrnej Górze;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Srebrnej Góry "Srebrna Reaktywacja";
- Stowarzyszenie kultury fizycznej Srebrnogórska Grupa Rowerowa ;
- Fundacja Srebrnogórska;
- Fundacja GUFO;
- "Fundacja Złote Serce";
- "Polski Związek Wędkarski Wałbrzych;
- Koło Srebrna Góra";
- "Polski Związek Działkowców;
- ROD Konwalia Srebrna Góra" Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Ludowy Zespół Sportowy "GROM"
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stoszowicach;
- Bezpieczne Stoszowice;
- Fundacja POZYTYWKA;

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- Zbożowa Grupa Producentcka - Zrzeszenie Producentów Rolnych "WAGA";
- Fundacja "Nowoczesna Oświata";
- Spółdzielnia Kółek Rolniczych;
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Budzowie z siedzibą w Stoszowicach.³⁶

Placówki medyczne:

Opiekę zdrowotną mieszkańcom Gminy Stoszowice zapewnia Ośrodek ARS-MEDICA. Jest to niepubliczny zakład opieki zdrowotnej. Otwarty jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00. Udzielane są tu porady w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej przez lekarza rodzinnego i ogólnego. Dwa razy w tygodniu we wtorki i czwartki ośrodek świadczy usługi w zakresie pobrań materiałów do badań laboratoryjnych w godzinach od 8:00 do 10:00. Pacjenci mogą również korzystać z gabinetu rehabilitacyjnego codziennie od godziny 16:00. Ośrodek obejmuje opieką szkoły i przedszkola na terenie Gminy Stoszowice. Większość pacjentów objęta jest opieką pielęgniarki środowiskowej. Zakład prowadzi też raz w tygodniu przyjęcia pacjentów w Przedborowej.³⁷

Placówki kultury i rekreacji:

Na terenie Gminy Stoszowice zlokalizowanych jest 11 świetlic wiejskich, którymi opiekują się jednostki pomocnicze. Ponadto w gminie znajdują się: 15 obiektów sportowych w tym: 9 boisk sportowych, 1 strzelnica, 1 basen kąpielowy, 8 placów zabaw, 3 sale gimnastyczne. Ponadto na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji z siedzibą w Srebrnej Górze.

2. ŹRÓDŁA DANYCH DO DIAGNOZY CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Opracowanie programu rewitalizacji będzie poprzedzone przygotowaniem niezbędnych analiz, ekspertyz dot. poziomu wykształcenia, przyczyn bezrobocia i aktywności społecznej. Powyższe działania zostaną zlecone zewnętrznej firmie w ramach umów cywilnoprawnych, przy dodatkowym wsparciu pracowników Gminy Stoszowice (koordynator i z-ca projektu).

Wykorzystane zostanie wsparcie eksperckie (poprzez zatrudnienie własnych ekspertów) a dodatkowo Gmina skorzysta z możliwości zwrócenia się o pomoc do Zespołu

³⁶ E. Rząsa, K. Szustka, „Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice na lata 2016-2021”, Stoszowice 2016 r., s. 43.

³⁷ E. Rząsa, K. Szustka, „Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice na lata 2016-2021”, Stoszowice 2016 r., s. 47.

ds. rewitalizacji wskazanego przez Urząd Marszałkowski). Dodatkowo na stronie internetowej gminy www.stoszowice.pl zostanie utworzona zakładka w której zamieszczane będą informacje nt. prowadzonych działań. Doskonałym narzędziem wspomagającym przekaz informacji będzie również gminne konto na fb.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zm.), której treścią posiłkowano się podczas opracowywania niniejszego dokumentu, obszarem gminy znajdującym się w stanie kryzysowym są miejsca o koncentracji niekorzystnych zjawisk społecznych, w szczególności:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- przestępczość,
- niski poziom edukacji lub kapitału społecznego,
- niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Obszar taki można wyznaczyć jako obszar zdegradowany – potencjalny obszar rewitalizacji – jeśli występuje na nim przynajmniej jedno z następujących, niekorzystnych zjawisk:

- **negatywne zjawiska gospodarcze** – w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw lub
- **negatywne zjawiska środowiskowe** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- **negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne**, w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niskiej jakości tereny publiczne, lub
- **negatywne zjawiska o charakterze technicznym** – w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Powyższe wytyczne pokrywają się ze wskazaniem dokumentu pn. „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministra Infrastruktury i Rozwoju, zgodnie z którymi stan kryzysowy to „*stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego*

poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- e. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- f. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- g. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- h. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.”³⁸

W celu zdiagnozowania obszarów rewitalizacji wykorzystano dane i informacje z następujących źródeł:

- bezrobocie – dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich;
- ubóstwo – dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Stoszowicach;
- przestępczość - dane z Komendy Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich;
- edukacja oraz poziom kapitału społecznego – dane z jednostek oświatowych działających na terenie Gminy Stoszowice, dane z Urzędu Gminy Stoszowice oraz dane ze Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich;
- poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym – dane z Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Stoszowicach;
- gospodarka – dane z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz dane z Urzędu Gminy Stoszowice;
- środowisko – dane z Urzędu Gminy Stoszowice;

³⁸ Minister Infrastruktury i Rozwoju, „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 6.

- dane dotyczące zjawisk przestrzenno - gospodarczych oraz technicznych pochodziły z Urzędu Gminy Stoszowice oraz od właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami.

Celem uzupełnienia ww. danych oraz poznania potrzeb i oczekiwań interesariuszy na etapie opracowywania diagnozy i wyznaczania obszarów rewitalizacji przeprowadzono konsultacje społeczne w następujących formach:

- badania ankietowe,
- spotkania z grupami interesariuszy,
- wywiady z przedstawicielami społeczności lokalnej.

Najważniejszym narzędziem partycypacji społecznej na etapie diagnozowania obszarów problemowych było zbieranie informacji z wykorzystaniem ankiety diagnostycznej. Ankieta diagnostyczna obejmowała następujące grupy danych:

- ogólne informacje o ankietowanym,
- propozycje obszaru Gminy Stoszowice, jaki zdaniem ankietowanego powinien zostać objęty procesem rewitalizacji,
- blok pytań dotyczących problemów społecznych,
- blok pytań dotyczących problemów związanych z infrastrukturą i stanem środowiska,
- blok pytań dotyczących miejsc i form spędzania czasu wolnego oraz form integracji społeczności lokalnej,
- blok pytań dotyczących problemów gospodarczych.

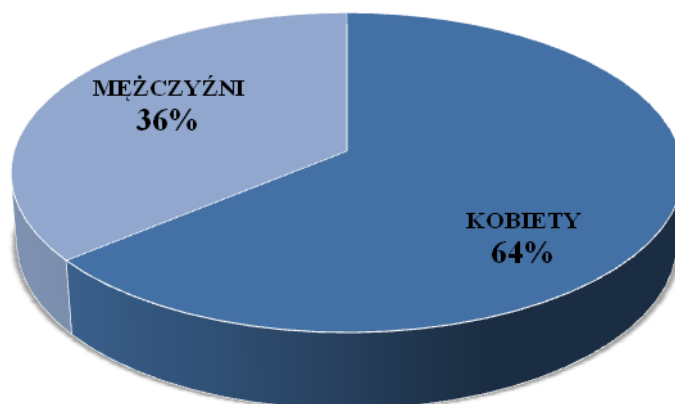
Ankieta diagnostyczna została rozkolportowana wśród mieszkańców Gminy Stoszowice następującymi kanałami dystrybucji:

- w wersji elektronicznej poprzez oficjalną stronę internetową Gminy Stoszowice: http://stoszowice.pl/menu-2-38-Lokalny_Program_Rewitalizacji-38.html
- w wersji drukowanej, w nakładzie 350 egzemplarzy dystrybuowanej poprzez:
 - sołtysów – ankieta diagnostyczna została przekazana na spotkaniu, które odbyło się w Urzędzie Gminy Stoszowice w dniu 1 marca 2016 roku;
 - bezpośrednią dystrybucję ankiety diagnostycznej na spotkaniu informacyjnym zorganizowanym w dniu 9 marca 2016 roku;
 - wyłożenie ankiety diagnostycznej w 15 miejscach odwiedzanych przez mieszkańców gminy, m.in. w sklepach.

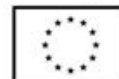
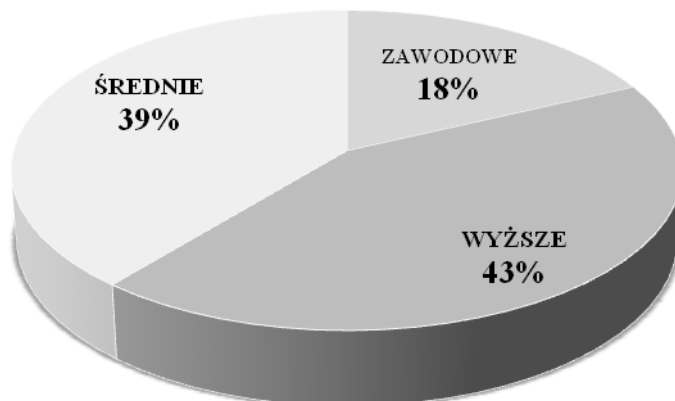
Do Urzędu Gminy Stoszowice wpłynęło 30 wypełnionych ankiet diagnostycznych. Struktura osób, które wypełniły kwestionariusz ankietowy przedstawia się zgodnie z poniższymi rysunkami.

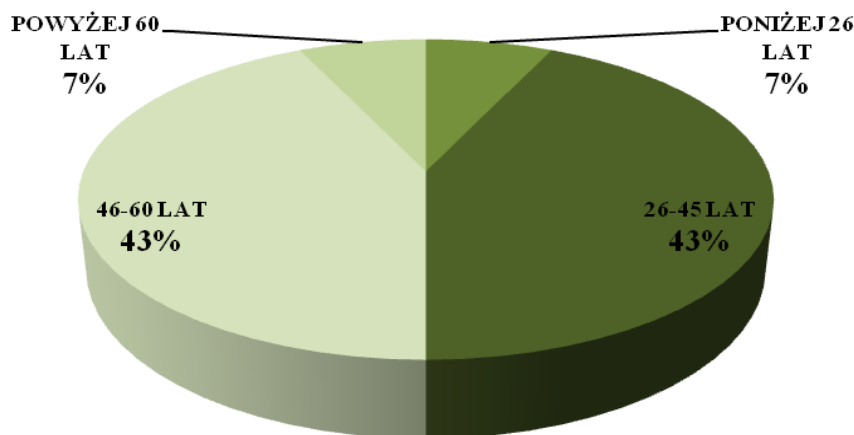
STRUKTURA ANKIETOWANYCH WG PŁCI

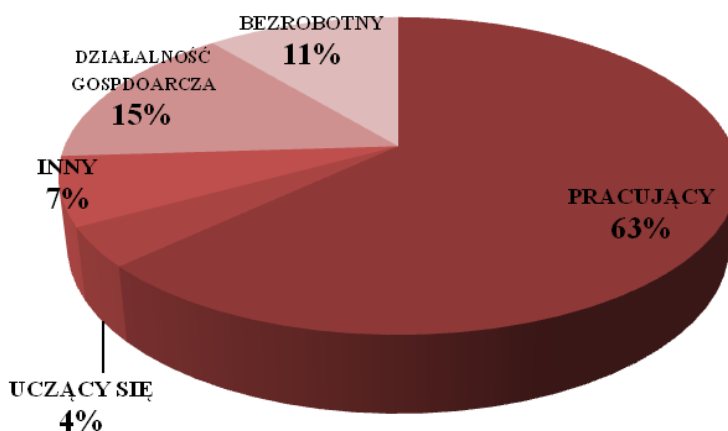
STRUKTURA ANKIETOWANYCH WG WYKSZTAŁCENIA

STRUKTURA ANKIETOWANYCH WG WIEKU

STRUKTURA ANKIETOWANYCH WG STATUSU ZAWODOWEGO

Rysunek 6. Struktura ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Wyniki danych pozyskanych z wykorzystaniem ankiety diagnostycznej prezentowane są w dalszej części opracowania, na etapie analizy poszczególnych obszarów problemowych oraz wyznaczania obszarów rewitalizacji.

3. OPIS ZJAWISK PORUSZANYCH W PROGRAMIE ORAZ IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

3.1. ZJAWISKA SPOŁECZNE

Zawarta w diagnozie analiza sfery społecznej służy identyfikacji negatywnych zjawisk społecznych i skali ich występowania w poszczególnych miejscowościach Gminy Stoszowice.

3.1.1. OPIS ZJAWISK SPOŁECZNYCH

3.1.1.1 DEMOGRAFIA

Na koniec 2015 roku Gminę Stoszowice zamieszkiwało 5448 osób. W ostatnich latach widoczny jest spadek liczby mieszkańców. Liczba ta w roku 2011 wynosiła 5581 osób, nastąpił więc spadek o 133 osoby, co stanowi 2,38% populacji. Analiza w poszczególnych latach wskazuje, iż mamy do czynienia z trwałym trendem spadkowym ogólnej liczby mieszkańców.

Tabela nr 10. Liczba mieszkańców Gminy Stoszowice w latach 2011-2015 wg sołectw.

lp.	Sołectwo	Rok				
		2011	2012	2013	2014	2015
1.	Lutomierz	319	318	314	311	318
2.	Budzów	1062	1056	1056	1048	1043
3.	Stoszowice	960	965	955	955	941
4.	Srebrna Góra	1045	1039	1019	1010	995
5.	Jemna	225	222	216	218	215
6.	Przedborowa	842	840	852	849	835
7.	Grodziszczce	497	496	489	483	472
8.	Różana	125	125	123	124	123
9.	Żdanów	146	148	142	145	144
10.	Rudnica	313	312	317	314	315
11.	Mikołajów	47	48	47	46	47
SUMA:		5581	5569	5530	5503	5448
% w stosunku do roku ubiegłego		-	↓0,22%	↓0,70%	↓0,49%	↓1,00%

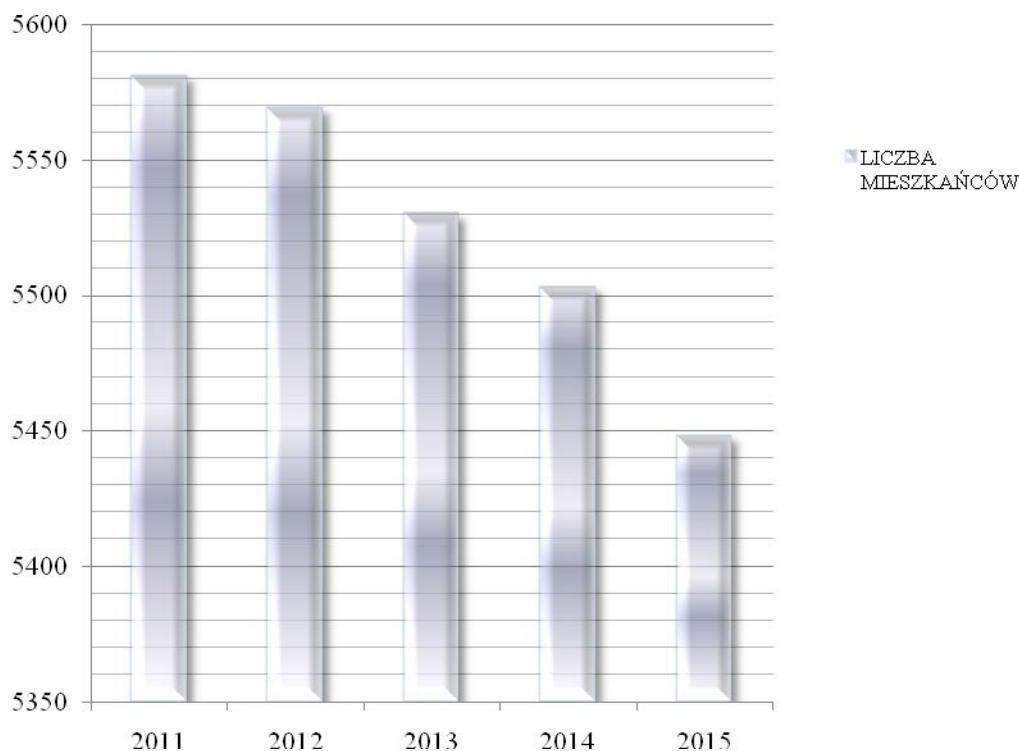
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Stoszowice

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Gminy Stoszowice w latach 2011-2015 wg płci i grup wiekowych.

Tabela nr 11. Liczba mieszkańców Gminy Stoszowice w latach 2011-2015 wg płci i grup wiekowych.

lp.	Wyszczególnienie	Rok		
		2013	2014	2015
1.	Liczba mieszkańców ogółem	5559	5507	5448
2.	Kobiety	2847	2820	2795
3.	Mężczyźni	2712	2687	2653
4.	Dzieci 0 – 7 lat	48	44	64
5.	Dzieci w wieku szkolnym 7 – 18 lat	655	648	647
6.	Liczba dzieci w placówkach szkolnych	377	371	377
7.	Ludność w wieku 18 – 67 lat	3925	3944	3932

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Stoszowice

Rysunek 7. Liczba mieszkańców Gminy Stoszowice w latach 2011-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Stoszowice

Trwający od kilku lat spadek liczby mieszkańców Gminy Stoszowice nie jest spowodowany wyłącznie ujemnym przyrostem naturalnym. Zjawisko ujemnego przyrostu co prawda występuje, ale nie w skali odpowiadającej spadkowi liczby mieszkańców. Podstawową przyczyną spadku liczby mieszkańców jest ujemne saldo migracji zewnętrznej. Przyrost naturalny oraz saldo migracji w Gminie Stoszowice prezentuje poniższa tabela:

Tabela nr 12. Przyrost naturalny oraz saldo migracji w gminie Stoszowice w latach 2010-2014 wg sołectw.

lp.	Wyszczególnienie (na 1000 ludności)	Rok				
		2010	2011	2012	2013	2014
1.	zgony	7,89	11,54	9,72	9,01	8,35
2.	Przyrost naturalny	1,4	-1,6	-1,6	-1,6	0,5
3.	Urodzenia żywe	9,3	9,9	8,1	7,4	8,9
4.	Saldo migracji gminnych wewnętrznych	-50	-2	-8	-22	-15
5.	Saldo migracji zagranicznych	5	1	-3	-2	-1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny.

Dane dotyczą całej gminy ale obrazują zjawisko spadku liczby mieszkańców i źródło jej przyczyny. Należy podkreślić, że migracja jest odzwierciedleniem niskiej oceny jakości życia przez mieszkańców Gminy.

3.1.1.2. BEZROBOCIE

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Stoszowice w grudniu 2015 roku wynosiła 292, w tym 156 kobiet. Poziom bezrobocia w okresie roku ulega wahaniom związanym z możliwością podjęcia prac sezonowych. W roku 2015 najmniejsza liczba bezrobotnych wystąpiła w miesiącu sierpniu i wynosiła 255 (w tym 149 kobiet). Spadek liczby osób pozostających bez pracy w większym stopniu dotyczy mężczyzn niż kobiet. W sierpniu bez pracy pozostawało 13% mniej mężczyzn niż w grudniu i tylko 5% mniej kobiet.

Tabela nr 13. Bezrobocie w Gminie Stoszowice wg sołectw.

lp.	Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób trwale bezrobotnych
1.	Lutomierz	10	5
2.	Budzów	67	35
3.	Stoszowice	60	28
4.	Srebrna Góra	51	26
5.	Jemna	14	3
6.	Przedborowa	37	14
7.	Grodziszczce	19	14
8.	Różana	8	4
9.	Żdanów	10	8
10.	Rudnica	14	5
11.	Mikołajów	2	1
SUMA:		292	143

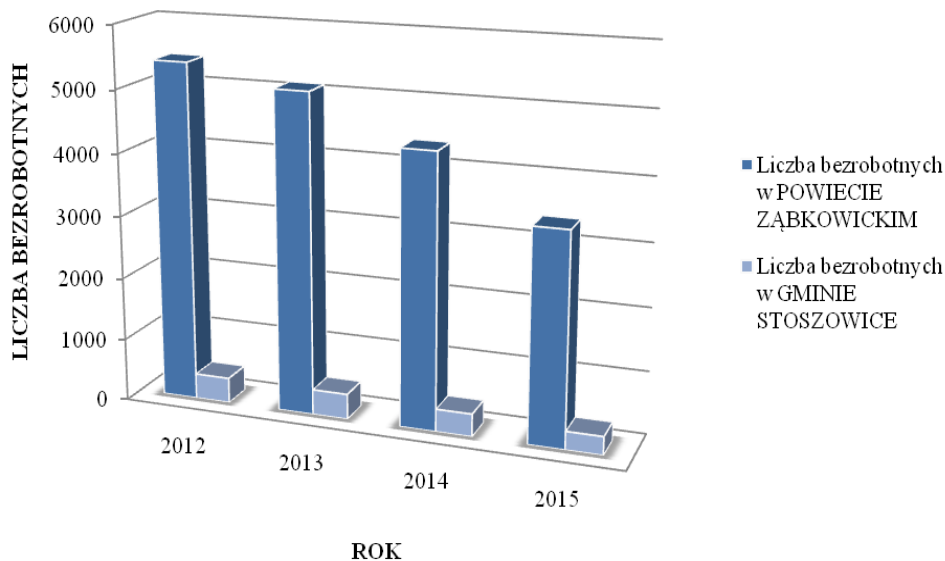
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Żąbkowicach Śląskich

W ostatnich latach w Gminie Stoszowice nastąpił spadek liczby bezrobotnych. Jest to tendencja, która występuje na terenie całego Powiatu Żąbkowickiego. Jednak dynamika spadku w skali powiatu jest zdecydowanie większa niż na terenie Gminy Stoszowice. Potwierdza to wzrost procentowych bezrobotnych z Gminy Stoszowice w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy na terenie Powiatu Żąbkowickiego, a także wskaźnik liczby bezrobotnych liczony na 1000 mieszkańców gminy i powiatu.

Tabela nr 14. Bezrobocie w Gminie Stoszowice na tle Powiatu Żąbkowickiego.

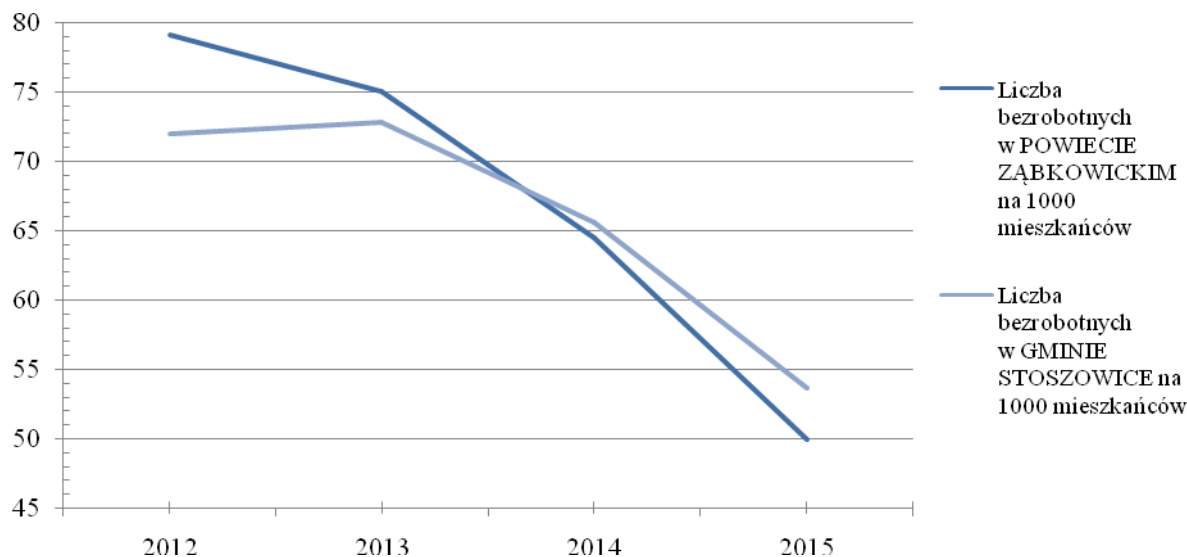
lp.	Wyszczególnienie	Rok			
		2012	2013	2014	2015
1.	Liczba bezrobotnych w Powiecie Żąbkowickim	5409	5094	4351	3363
2.	Liczba bezrobotnych w Gminie Stoszowice	401	403	361	292
3.	Bezrobotni z Gminy Stoszowice w ogólnej liczbie bezrobotnych w Powiecie Żąbkowickim	7,41%	7,91%	8,30%	8,68%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Żąbkowicach Śląskich

Rysunek 8. Liczba bezrobotnych w Gminie Stoszowice i w Powiecie Ząbkowickim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich.

Rysunek 9. Liczba bezrobotnych w Gminie Stoszowice i w Powiecie Ząbkowickim na 1000 mieszkańców w latach 2012-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich oraz Główny Urząd Statystyczny.

Na uwagę zasługuje fakt, że aż 48% ogólnej liczby osób pozostających bez pracy to osoby trwale bezrobotne, czyli pozostające w rejestrze osób bezrobotnych Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat.

3.1.1.3. UBÓSTWO

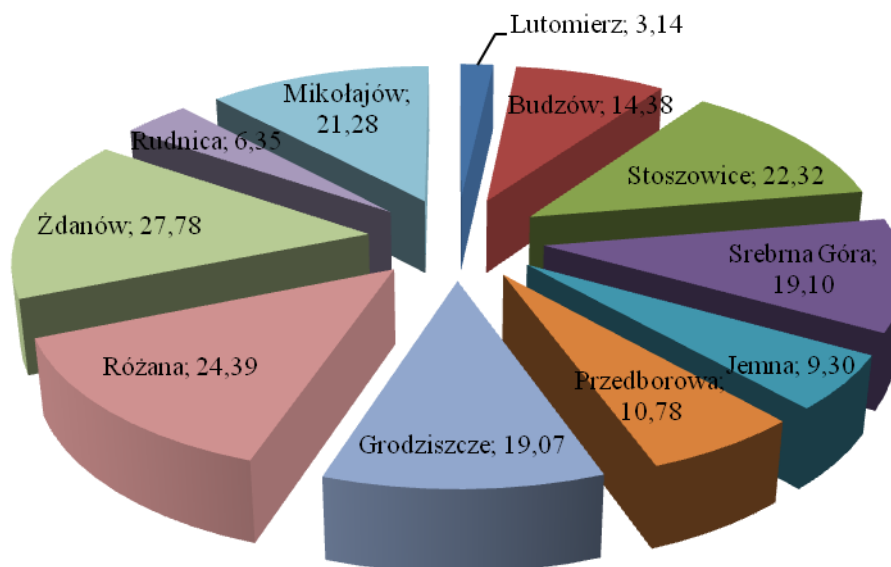
Zjawisko ubóstwa w Gminie Stoszowice zostało przeanalizowane w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Stoszowicach. Ocena zjawiska dotyczyła ilości udzielonych zasiłków okresowych dla mieszkańców poszczególnych sołectw. Ten rodzaj pomocy materialnej udzielany jest osobom, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej między innymi ze względu na długotrwałą chorobę, bezrobocie, niepełnosprawność. Zasiłek okresowy w przeciwieństwie do zasiłku stałego nie jest formą pomocy dla osób całkowicie niezdolnych do pracy (z racji wieku, stanu zdrowia). Poniższa tabela przedstawia liczbę osób pobierających zasiłek okresowy w Gminie Stoszowice z podziałem na poszczególne sołectwa, w latach 2014-2015.

Tabela nr 15. Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w Gminie Stoszowice wg sołectw.

lp.	Sołectwo	Liczba osób objęta zasiłkiem okresowym (2014)	Liczba osób objęta zasiłkiem okresowym (2015)	Liczba osób objęta zasiłkiem okresowym (2014-2015)	% udział osób objętych zasiłkiem okresowym w ogólnej liczbie tych osób w gminie (2015)
1.	Lutomierz	3	1	4	2%
2.	Budzów	21	15	36	18%
3.	Stoszowice	29	21	50	25%
4.	Srebrna Góra	22	19	41	21%
5.	Jemna	2	2	4	2%
6.	Przedborowa	14	9	23	12%
7.	Grodziszczce	10	9	19	10%
8.	Różana	5	3	8	4%
9.	Żdanów	5	4	9	5%
10.	Rudnica	3	2	5	3%
11.	Mikołajów	0	1	1	1%
SUMA:		114	86	200	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Stoszowicach.

Poniższy rysunek przedstawia liczbę osób pobierających zasiłek okresowy w Gminie Stoszowice w 2015 r. na 1000 mieszkańców, z podziałem na poszczególne sołectwa.

Rysunek 10. Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w Gminie Stoszowice na 1000 mieszkańców w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Stoszowicach.

Z powyższych danych wynika, iż liczba osób pobierających zasiłek okresowy w Gminie Stoszowice spadła o 28 osób w porównaniu do roku 2014.

3.1.1.4. PRZESTĘPCZOŚĆ

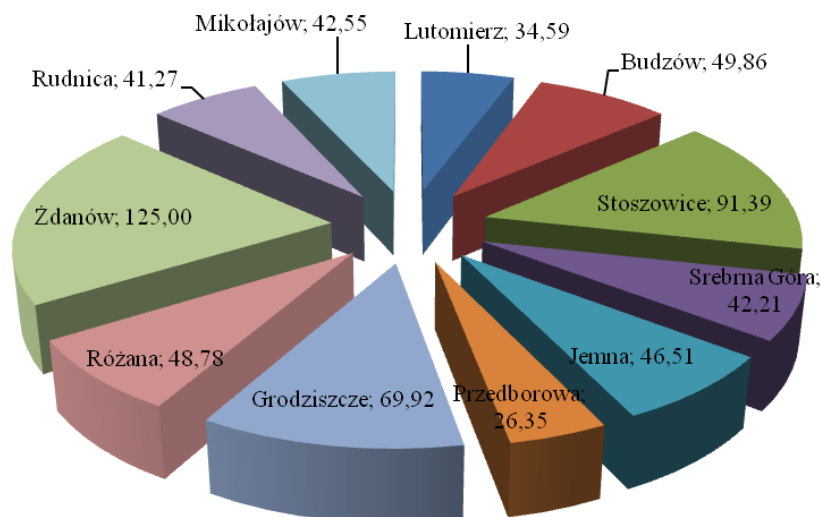
Badanie niekorzystnych zjawisk związanych z szeroko pojętą przestępczością opiera się głównie na analizie statystyk policji. W poniższej tabeli przedstawiona jest liczba interwencji domowych, wykroczeń i przestępstw w poszczególnych sołectwach Gminy Stoszowice, jakie miały miejsce w latach 2014-2015.

Tabela nr 16. Przestępczość w Gminie Stoszowice wg sołectw.

lp.	Sołectwo	Liczba interwencji domowych 2014-2015	Liczba wykroczeń 2014-2015	Liczba przestępstw 2014-2015	Przestępczość w % (2014 - 2015)
1.	Lutomierz	2	9	0	4%
2.	Budzów	13	26	13	18%
3.	Stoszowice	16	54	16	29%
4.	Srebrna Góra	3	27	12	14%
5.	Jemna	4	4	2	3%
6.	Przedborowa	6	14	2	7%
7.	Grodziszczce	9	19	5	11%
8.	Różana	3	2	1	2%
9.	Żdanów	1	3	14	6%
10.	Rudnica	1	11	1	4%
11.	Mikołajów	0	0	2	1%
SUMA:		58	169	68	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Komendę Powiatowa Policji w Żabkowicach Śląskich.

Poniższy rysunek przedstawia liczbę przestępstw w Gminie Stoszowice w latach 2014-2015 r. na 1000 mieszkańców, z podziałem na poszczególne sołectwa.

Rysunek 11. Liczba przestępstw w Gminie Stoszowice na 1000 mieszkańców (2014-2015)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Komendę Powiatowa Policji w Żabkowicach Śląskich.

Metoda polegająca na badaniu przestępczości, ma jedną istotną wadę, mianowicie statystyki policyjne przypisują przestępstwa do miejsca ich popełnienia/wykrycia, a nie do miejsca zamieszkania sprawcy. Bezpośrednie przypisanie do miejsca zdarzenia występuje wyłącznie w przypadku interwencji domowych. Najwięcej tego typu zdarzeń w ostatnich latach mało miejsce w Stoszowicach, Budzowie i Grodziszczu.

Interwencje domowe są bezpośrednio związane z występowaniem problemu alkoholizmu oraz problemem przemocy w rodzinach. Takimi zjawiskami zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podejmując czynności administracyjno-prawne wobec sprawców. Liczbę interwencji administracyjno-prawnych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wobec osób nadużywających alkoholu oraz wobec sprawców przemocy w rodzinie w poszczególnych sołectwach prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 17. Liczba interwencji GKRPA wg sołectw.

lp.	Sołectwo	Liczba interwencji administracyjno - prawnych (2014)	Liczba interwencji administracyjno -prawnych (2015)	Liczba interwencji administracyjno -prawnych (2014 - 2015)	Liczba interwencji w % (2014 - 2015)
1.	Lutomierz	0	0	0	0%
2.	Budzów	2	4	6	14%
3.	Stoszowice	1	1	2	5%
4.	Srebrna Góra	4	8	12	29%
5.	Jemna	1	1	2	5%
6.	Przedborowa	1	3	4	10%
7.	Grodziszczu	0	1	1	2%
8.	Różana	3	0	3	7%
9.	Żdanów	2	4	6	14%
10.	Rudnica	1	2	3	7%
11.	Mikołajów	2	1	3	7%
SUMA:		17	25	42	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Z powyższej tabeli wynika, że największa liczba interwencji administracyjno – prawnych GKRPA w latach 2014-2015, dotyczyła Srebrnej Góry.

3.1.1.5. EDUKACJA

Na terenie Gminy Stoszowice funkcjonują jednostki oświatowe na poziomie edukacji przedszkolnej, szkoły podstawowej i gimnazjum. Dalsze etapy edukacji realizowane są poza obszarem gminy.

Aktualny system oświaty funkcjonujący na terenie Gminy Stoszowice składa się z następujących jednostek oświatowych:

- **Szkoła Podstawowa w Budzowie z filią w Przedborowej** - Szkoła Podstawowa w Budzowie z filią w Przedborowej ma 7 oddziałów w SP w Budzowie, 5 oddziałów w filii w Przedborowej, w Budzowie uczy się 151, natomiast w filii w Przedborowej 60 uczniów. Obecnie placówka zatrudnia 28 nauczycieli. Placówka realizuje ponadprogramowe projekty i zajęcia dodatkowe. Uczestniczy także w ogólnopolskich akcjach społecznych m.in.: „Góra grosza” „Mogilę pradziada ocal od zapomnienia” „I Ty możesz zostać Św. Mikołajem” oraz współpracuje ze środowiskiem lokalnym. Szkoła w Budzowie to budynek pasywny, oddany do użytku w 2012 roku. Jest to budynek jednopiętrowy o powierzchni ok. 800 m². Znajduje się tu 6 gabinetów lekcyjnych, stołówka, szatnie, pomieszczenia socjalne. W chwili obecnej uczęszcza tam 180 uczniów.
- **Zespół Szkół Publicznych w Grodziszczu** - Zespół Szkół Publicznych w Grodziszczu jest szkołą prowadzoną przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Grodziszcz i Wsi Rudnica. Składa się on z 3 oddziałów: Oddział Przedszkolny, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum. Do Zespołu Szkół uczęszczają głównie uczniowie z Grodziszcza i Rudnicy, ale także z Ostroszowic, z Jemnej, Lutomerza, Stoszowic, Przedborowej, a nawet z Bielawy i z Ząbkowic Śląskich. W budynku szkoły znajduje się także sala gimnastyczna (oddana do użytku w 2007 roku) oraz Punkt Biblioteczno-Informacyjny, przeznaczony dla wszystkich mieszkańców Grodziszcza i Rudnicy, z dostępem do Internetu.
- **Gimnazjum Publiczne w Budzowie** - Szkoła liczy 88 uczniów w tym 45 dziewcząt w pięciu oddziałach - 2 klasy pierwsze, druga i dwie trzecie. Liczba nauczycieli 14 i 5 pracowników obsługi. Szkoła posiada nowoczesną salę gimnastyczną oddaną do użytku kilka lat temu oraz kompleks boisk sportowych „orlik” Uczniowie szkoły wraz z nauczycielami uczestniczyli w licznych projektach. Jeden z nich to projekt „Szkoła w ruchu”. Jego celem było zachęcenie uczniów do regularnego wysiłku fizycznego w czasie wolnym od nauki. Kontynuowany był również projekt polsko – niemiecki Comenius Regio „Uczenie się przez całe życie” realizowany wspólnie z nauczycielami z Königstein oraz Fundacją Krzyżowa. Projekt został zakończony w roku 2015. Młodzież angażuje się w wolontariat np.: Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy, akcję „Ratujmy mogilę pradziada”. Szkoła gościła przedstawicieli Stowarzyszenia Klubu Kibiców

Niepełnosprawnych działającego przy klubie sportowym WKS Śląsk Wrocław. Uczniowie odnoszą również sukcesy indywidualne w wielu konkursach przedmiotowych. Warto tu przypomnieć, że od 2011 roku przybyło nam dwóch finalistów z historii oraz finalista z języka polskiego w bardzo prestiżowym konkursie, który jest bardzo licznie reprezentowany przez młodzież z całego Dolnego Śląska – „Dolny Ślązak Gimnazjalista”. W tym roku szkolnym uczeń klasy III zakwalifikował się do finału konkursu z biologii, geografii i chemii, oraz j. niemieckiego. Drugim, prestiżowym konkursem, jest konkurs wiedzy o Rosji „Białe Noce”. Jego organizatorem jest Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, DODN we Wrocławiu, pod honorowym patronatem Konsula Generalnego Federacji Rosyjskiej. Laureatem VI edycji Konkursu został uczeń szkoły, który w nagrodę pojechał na wycieczkę do Petersburga i Obwodu Leningradzkiego; Uczniowie wykorzystują bazę sportowo – rekreacyjną i to także przekłada się na sukcesy: zdobywając wysokie lokaty w turniejach gminnych, powiatowych, a nawet wojewódzkich (tenis stołowy).

- **Publiczne Przedszkole w Przedborowej** - Publiczne Przedszkole w Przedborowej usytuowane jest na parterze budynku, w którym mieści się również filia Szkoły Podstawowej w Budzowie. Budynek jest systematycznie modernizowany, ma wymieniony dach, w większej części już wymienione okna. Położony jest bardzo bezpiecznie, z dala od głównej drogi. Przedszkole posiada dwie sale dydaktyczne, wydzieloną szatnię, kuchnię z zapleczem oraz jadalnię. Z kuchni przedszkolnej oprócz dzieci przedszkolnych z posiłków korzystają uczniowie szkoły, a także podopieczni Ośrodka Pomocy Społecznej. Przedszkole jest czynne w godzinach 7:00 – 16:00, podstawa programowa realizowana jest od 9:00 do 14:00. W roku szkolnym 2015/2016 opieką przedszkolną objętych jest 41 dzieci (maksymalna liczba 50), z czego 22 to 3,4-latki, a 19 to 5,6-latki. Oprócz dzieci z Przedborowej uczęszczają tu też dzieci z okolicznych miejscowości: Różana, Owiesno, Koziniec, Stoszowice, Lutomierz, Rudnica. Oferta przedszkola to prowadzone od grupy najmłodszej zajęcia z języka angielskiego, religia (dla chętnych), a także zajęcia logopedyczne. Przedszkole oferuje także pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla potrzebujących dzieci. Przy przedszkolu znajduje się bezpiecznie położony, duży plac zabaw wyposażony w nowoczesne urządzenia do zabaw. Plac jest ogrodzony, co jeszcze zwiększa bezpieczeństwo przebywających tam dzieci. W pobliżu przedszkola znajduje się nowoczesne boisko, z którego dzieci przedszkolne często korzystają.³⁹

³⁹ E. Rząsa, K. Szustka, „Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice na lata 2016-2021”, s. 43-45.

- **Niepubliczne przedszkole w Srebrnej Górze „Kajtek”** - Przedszkole Niepubliczne „KAJTEK” w Srebrnej Górze jest przedszkolem, do którego uczęszczają dzieci z gminy Stoszowice. Gmina Stoszowice przekazuje dotację na realizację zadania: edukacja przedszkolna. W przedszkolu realizowana jest obowiązująca podstawa programowa. Placówka powstała na bazie Publicznego Przedszkola w Srebrnej Górze. Najważniejszym elementem koncepcji przedszkola jest utrzymanie edukacji przedszkolnej na dotychczasowym poziomie, tj. zapewnienie miejsca w przedszkolu każdemu dziecku 6-letniemu i 5-letniemu oraz potrzebującym dzieciom młodszym. Obecnie budynek przedszkola wymaga remontu.⁴⁰
- **Niepubliczne Przedszkole w Stoszowicach „Kolorowy Balonik”** - Przedszkole „Kolorowy Balonik” w Stoszowicach swoją działalność rozpoczęło od 1 września 2011 r. przedszkole mieści się w budynku 1 piętrowym, placówka mieści 55 dzieci, obecnie są dwa oddziały, ale jest możliwość otworzyć trzeci oddział. Do przedszkola uczęszczają dzieci w wieku od 2,5/do 6 lat. Obecny stan budynku jest dobry. Przedszkole finansowane przez dotacje z UG w Stoszowicach.

Łącznie w gminie znajduje się 1 szkoła podstawowa, 3 przedszkola oraz 1 gimnazjum. Łączna liczba dzieci w placów oświatowych w roku 2015 wynosiła 377 osób. Obecnie warunki edukacyjne spełniają swoją funkcję. W związku z tym, że w gminie nie ma dużej liczby dzieci. Głównym problemem jest niska liczebność oddziałów szkolnych. Obecną strukturę dzieci i młodzieży w gminie przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 18. Struktura dzieci i młodzieży w Gminie Stoszowice.

Ip.	Struktura dzieci i młodzieży w Gminie Stoszowice	Rok		
		2013	2014	2015
1.	Liczba mieszkańców ogółem	5559	5507	5448
2.	Dzieci 0 – 7 lat	48	44	64
3.	Dzieci w wieku szkolnym 7 – 18 lat	655	648	647
4.	Liczba dzieci w placówkach szkolnych	377	371	377

Źródło: opracowanie własne na podstawie E. Rząsa, K. Szustka, „Strategia Rozwoju Gminy Stoszowice na lata 2016-2021”, s. 46.

⁴⁰ www.przedszkolesrebrmagora.pl, 27.05.2016 r.

3.1.1.6. KULTURA, SPORT I ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie Gminy Stoszowice funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Stoszowicach z siedzibą w Srebrnej Górze. Instytucji podlegają biblioteki w Srebrnej Górze, Przedborowej i Stoszowicach. GOKSiR zajmuje się organizacją zajęć oraz imprez artystycznych, rekreacyjnych i sportowych.

W Krajowym Rejestrze Sądowym w marcu 2016 roku zarejestrowanych było 26 stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji pozarządowych. Ich liczba w poszczególnych sołectwach kształtuje się w sposób zobrazowany poniższą tabelą.

Tabela nr 19. Liczba organizacji zarejestrowanych w KRS na terenie Gminy Stoszowice

lp.	Sołectwo	Liczba organizacji zarejestrowanych w KRS	%
1.	Lutomierz	1	4%
2.	Budzów	3	12%
3.	Stoszowice	5	19%
4.	Srebrna Góra	8	31%
5.	Jemna	1	4%
6.	Przedborowa	3	12%
7.	Grodziszczce	2	8%
8.	Różana	0	0%
9.	Żdanów	0	0%
10.	Rudnica	2	8%
11.	Mikołajów	1	4%
SUMA:		26	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ems.ms.gov.pl, 27.05.2016 r.

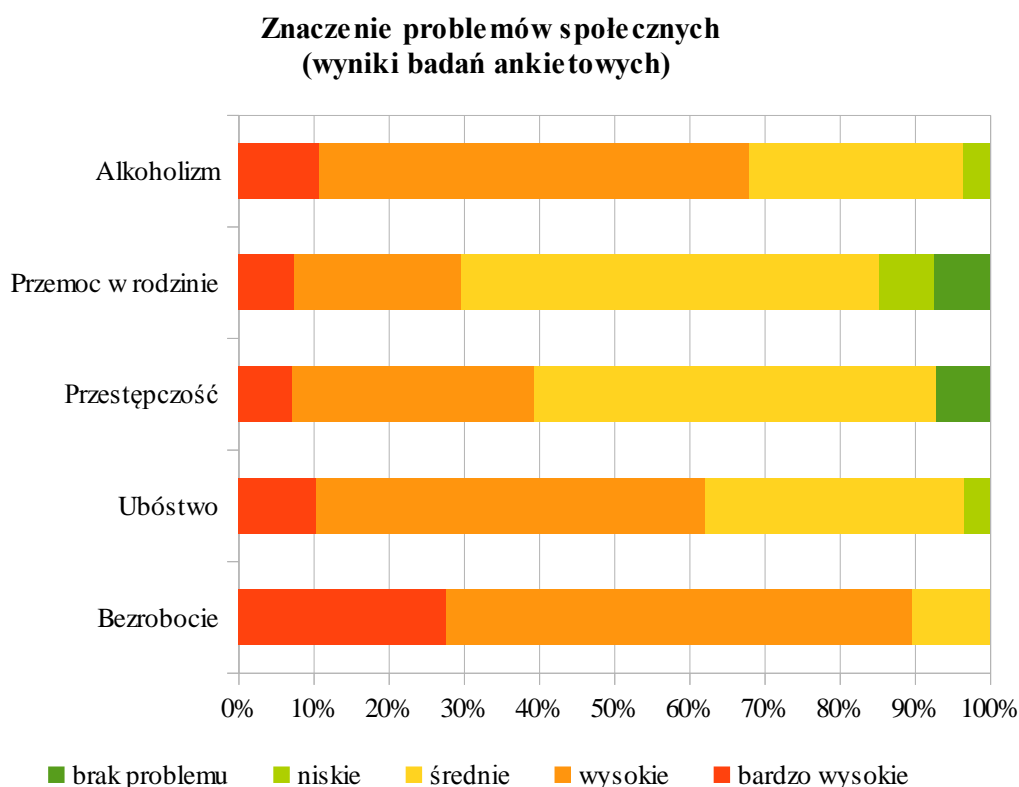
Wykaz uczniowskich klubów sportowych i klubów sportowych wpisanych do Ewidencji Starosty Ząbkowickiego przedstawia się następująco:

- Ludowy Klub Sportowy „Przedborowianka” w Przedborowej,
- Ludowy Klub Sportowy „Wieża” w Rudnicy,
- Stowarzyszenie Rowerowe „KUREK TEAM”, w Rudnicy,
- Społeczne Towarzystwo Siatkarskie Budzów,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Ludowy Zespół Sportowy „GROM” Stoszowice,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Centrum Rekreacji i Sportu Srebrna Góra”.

Wskaźnik liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych w stosunku do liczby mieszkańców na terenie Gminy Stoszowice w porównaniu do średniej dla powiatu jest wysoki. W KRS jest zarejestrowanych 26 organizacji pozarządowych, na terenie powiatu liczba ta wynosi 186. Jest to odpowiednio 4,8/1000 mieszkańców Gminy i 2,8/1000 mieszkańców powiatu.

3.1.2. IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE SPOŁECZNYM

Wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Stoszowice wskazują na problemy społeczne, zaprezentowane na poniższym rysunku.

Rysunek 12. Znaczenie problemów społecznych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych.

Ankietowani wskazali, że najistotniejszym problemem społecznym na obszarze Gminy Stoszowice jest bezrobocie. Za problem o bardzo wysokim lub wysokim znaczeniu, zjawisko bezrobocia uznało niemal 90% badanych. Duże znaczenie ma również problem alkoholizmu i ubóstwa. Za zjawiska o bardzo wysokim lub wysokim znaczeniu dla sytuacji społecznej w Gminie uznało je ponad 60% ankietowanych. Zjawiska przestępczości i przemocy w rodzinie za bardzo istotne lub istotne uznało ponad 30% ankietowanych. Wyniki badań ankietowych odzwierciedlają wyniki analizy pozyskanych danych statystycznych.

3.2. ZJAWISKA GOSPODARCZE

Zawarta w diagnozie analiza sfery gospodarczej służy identyfikacji negatywnych zjawisk gospodarczych i skali ich występowania w poszczególnych miejscowościach Gminy Stoszowice.

3.2.1. OPIS ZJAWISK GOSPODARCZYCH

W połowie marca 2016 roku w Centralnej Ewidencji Działalności i Informacji o Gospodarczej zarejestrowanych było 271 aktywnych podmiotów gospodarczych oraz 153 podmioty nie prowadzące działalności (wykreślone). W Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowanych było w tym samym czasie 29 przedsiębiorców.

Tabela nr 20. Liczba podmiotów na terenie Gminy Stoszowice wpisanych do Centralnej Ewidencji Działalności i Informacji o Gospodarczej (marzec 2016 r.).

lp.	Sołectwo	Liczba aktywnych podmiotów w CEDiIG (marzec 2016)	Liczba wykreślonych podmiotów w CEDiIG (marzec 2016)
1.	Lutomierz	14	4
2.	Budzów	57	29
3.	Stoszowice	56	41
4.	Srebrna Góra	58	36
5.	Jemna	10	1
6.	Przedborowa	31	22
7.	Grodziszczce	15	7
8.	Różana	3	0
9.	Żdanów	6	2
10.	Rudnica	19	9
11.	Mikołajów	2	2
SUMA:		271	153

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.prod.ceidg.gov.pl, 15.03.2016 r.

Struktura podmiotów według sekcji PKD w lutym 2016 roku kształtowała się w sposób przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela nr 21. Struktura podmiotów według sekcji PKD w lutym 2016 r.

lp.	Sekcja PKD	Udział podmiotów w sekcji PKD [%]
1.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6,3
2.	Górnictwo i wydobywanie	0,2
3.	Przetwórstwo przemysłowe	14,2
4.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,2
5.	Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,6
6.	Budownictwo	12,9
7.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	26,4
8.	Transport i gospodarka magazynowa	7,4
9.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5,3
10.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1,3
11.	Górnictwo i wydobywanie	0,8
12.	Przetwórstwo przemysłowe	0,9
13.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3,6
14.	Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2,7
15.	Budownictwo	1,7
16.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	2,8
17.	Transport i gospodarka magazynowa	1,5
18.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3,4
19.	Informacja i komunikacja	7,8
20.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0,0
21.	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0,0
SUMA:		100

Zródło: opracowanie własne na podstawie www.prod.ceidg.gov.pl, 15.03.2016 r.

Z powyższego zestawienia wynika, że ponad 25% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Stoszowice zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym. Około 14% podmiotów, przetwórstwem przemysłowym, a około 13% budownictwem. W tych trzech branżach działa ponad połowa wszystkich podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy. Pokrywa się to ze stanem kształtującym się w tym zakresie w latach 2012-2014.

Istotną rolę w gospodarce Gminy Stoszowice odgrywa rolnictwo. W roku 2015 na terenie Gminy funkcjonowało 686 gospodarstw rolnych. Stanowią one około 40% wszystkich gospodarstw domowych na terenie Gminy.

Tabela nr 22. Liczba gospodarstw rolnych w Gminie Stoszowice (2013-2015).

Ip.	Wielkość	Rok		
		2013	2014	2015
1.	1-2 ha	224	223	223
2.	2-5 ha	176	180	185
3.	5-7 ha	41	38	39
4.	7-10 ha	76	70	66
5.	10-14 ha	63	66	65
6.	Pow. 14 ha	100	102	108
7.	Ekologiczne	0	0	0
SUMA:		680	679	686

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Stoszowice.

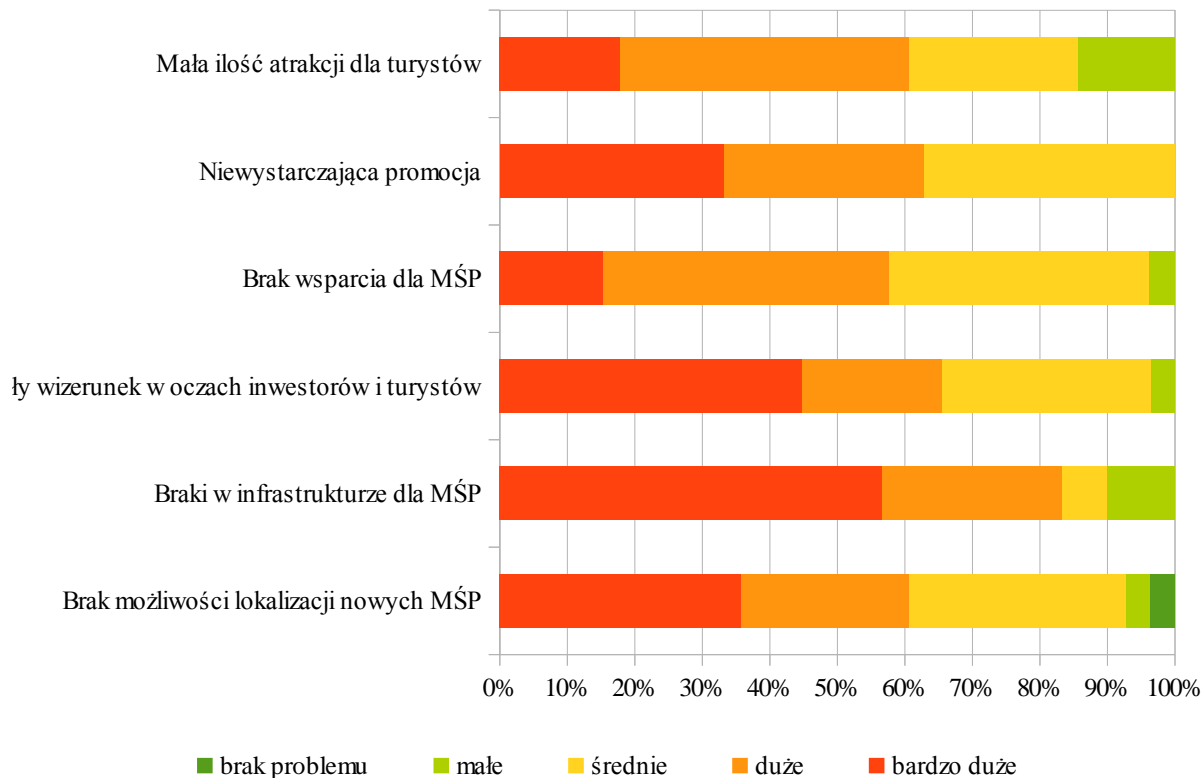
Z powyższego zestawienia wynika, że w gminie dominują gospodarstwa o niedużym areale. Gospodarstw, które posiadają powierzchnię większą niż 14 ha było w 2015 r. - 108, stanowiły one 15,74 % wszystkich gospodarstw rolnych. Największą grupę tworzą gospodarstwa rolne o powierzchni 2-5 ha, jest ich 26,97% w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych. Najmniej jest gospodarstw o powierzchni 5-7 ha, bo zaledwie 5,69% w ogólnej liczbie gospodarstw. Brak jest natomiast gospodarstw ekologicznych.

3.2.2. IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE GOSPODARCZYM

Ankietowani uznali, że największym problemem związanym z rozwojem gospodarczym Gminy Stoszowice, jest brak odpowiedniej infrastruktury związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej. Za problem o bardzo dużym znaczeniu, braki w infrastrukturze uznało niemal 60% ankietowanych, a za bardzo duży lub duży problem ponad 80% ankietowanych.

Bardzo duże ograniczenie w rozwoju gospodarczym i kondycji funkcjonujących podmiotów ma zły wizerunek Gminy w oczach inwestorów i turystów - uznało tak około 45% ankietowanych. Wg badań ankietowych istotny jest również problem z lokalizacją nowych podmiotów gospodarczych oraz niewystarczająca promocja Gminy Stoszowice. Szczegółowe wyniki badania ankietowego w obszarze sfery gospodarczej prezentuje poniższy rysunek.

Problemy i ograniczenia w rozwoju gospodarczym (wyniki badań ankietowych)

Rysunek 13. Znaczenie problemów gospodarczych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych.

3.3. ZJAWISKA TECHNICZNE

Analiza infrastruktury technicznej i społecznej oraz stanu technicznego obiektów budowlanych została wykonana pod kątem identyfikacji negatywnych zjawisk służących wyznaczeniu obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Stoszowice.

3.3.1. OPIS ZJAWISK TECHNICZNYCH

W poszczególnych sołectwach znajdują się obiekty infrastruktury społecznej, rekreacyjnej i sportowej. Ich ilość i stan techniczny jest bardzo zróżnicowany. Sytuację prezentują poniższe tabele przedstawiające sytuację w poszczególnych sołectwach.

Tabela nr 23. Infrastruktura społeczna w poszczególnych sołectwach.

BUDZÓW					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
1.	Boisko trawiaste	1	zły	nie	tak
2.	Plac zabaw	1	dobry	tak	tak
3.	Kompleks boisk Orlik	1	dobry	nie	tak
4.	Świetlica/sala spotkań	1	bardzo zły	nie	tak
5.	Pozostałe obiekty turystyczne – zespół pałacowo - parkowy	1	dobry	nie	tak
GRODZISZCZE					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
6.	Boisko trawiaste	1	zły	nie	tak
7.	Plac zabaw	1	dobry	nie	tak
8.	Kompleks boisk Orlik	0	-	-	-
9.	Świetlica/sala spotkań	1	dobry	nie	tak
10.	Pozostałe obiekty turystyczne – zespół pałacowo - parkowy	1	b. zły	nie	tak
JEMNA					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
11.	Boisko trawiaste	1	dostateczny	nie	tak
12.	Plac zabaw	1	dobry	nie	tak
13.	Kompleks boisk Orlik	0	-	-	-
14.	Świetlica/sala spotkań	1	dobry	nie	tak
15.	Pozostałe obiekty turystyczne	1	dostateczny	tak	tak

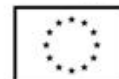
LUTOMIERZ					
lp.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
16.	Boisko trawiaste	1	zły	nie	tak
17.	Plac zabaw	1	dostateczny	nie	tak
18.	Kompleks boisk Orlik	0	-	-	-
19.	Świetlica/sala spotkań	1	dobry	nie	tak
20.	Pozostałe obiekty turystyczne	1	b. dobry	nie	tak
MIKOŁAJÓW					
lp.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
21.	Boisko trawiaste	0	-	-	-
22.	Plac zabaw	0	-	-	-
23.	Kompleks boisk Orlik	0	-	-	-
24.	Świetlica/sala spotkań	0	-	-	-
25.	Pozostałe obiekty turystyczne	1	dobry	nie	tak
PRZEDBOROWA					
lp.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
26.	Boisko trawiaste	1	dobry	nie	tak
27.	Plac zabaw	1	b. dobry	tak	tak
28.	Inne obiekty sportowe i rekreacyjne	-	b. dobry	tak	tak
29.	Świetlica/sala spotkań	1	zły	nie	tak
30.	Pozostałe obiekty turystyczne – zespół pałacowo - parkowy	1	dostateczny	nie	tak

RÓŻANA					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
31.	Boisko trawiaste	1	dobry	nie	tak
32.	Plac zabaw	0	-	-	-
33.	Inne obiekty sportowe i rekreacyjne	0	-	-	-
34.	Świetlica/sala spotkań	1	dobry	nie	tak
35.	Pozostałe obiekty turystyczne – zespół pałacowo - parkowy	0	-	-	-
RUDNICA					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
36.	Boisko trawiaste	1	b. dobry	nie	tak
37.	Plac zabaw	1	dobry	nie	tak
38.	Inne obiekty sportowe i rekreacyjne	0	-	-	-
39.	Świetlica/sala spotkań	1	dobry	nie	tak
40.	Pozostałe obiekty turystyczne – pałac	1	b. zły	nie	tak
SREBRNA GÓRA					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
41.	Boisko trawiaste	1	zły	tak	tak
42.	Plac zabaw	1	b. dobry	tak	tak
43.	Inne obiekty sportowo-rekreacyjne:				
44.	Wioska indiańska	1	dobry	tak	tak
45.	Park linowy	1	dobry	tak	tak
46.	Ścianka wspinaczkowa	1	dobry	tak	tak
47.	Strzelnica historyczna w twierdzy	1	b. dobry	tak	tak
48.	Świetlica/sala spotkań	1	dostateczny	nie	tak

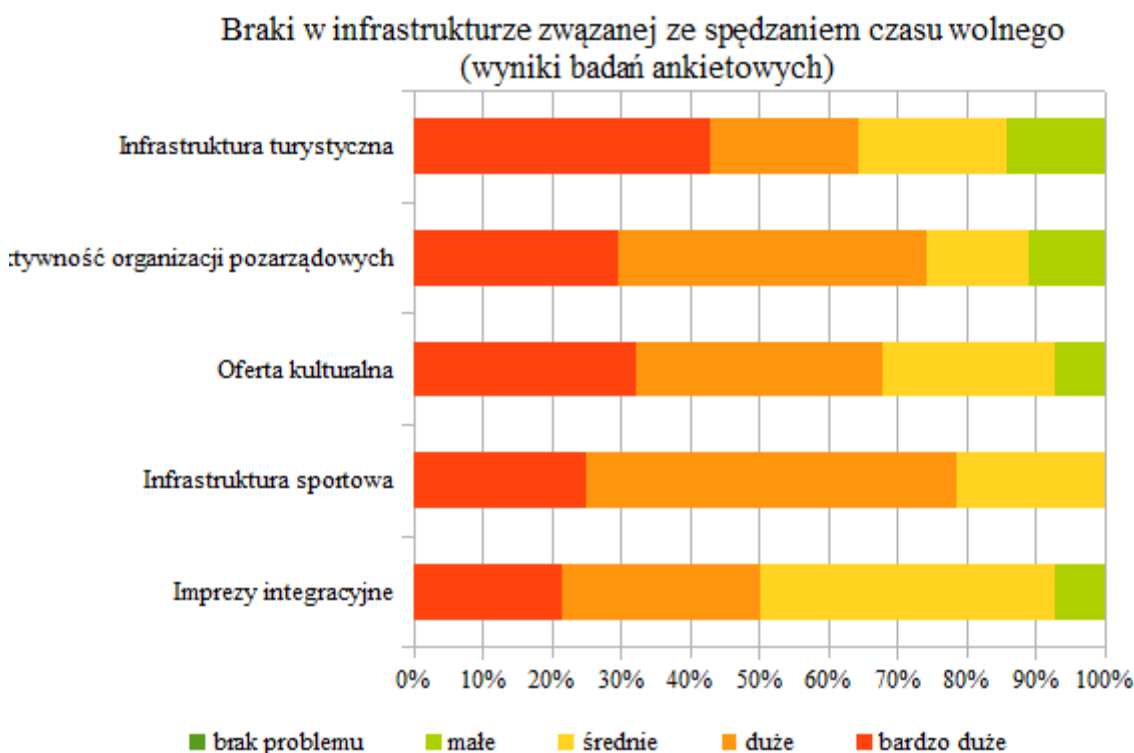
49.	Pozostałe obiekty sportowe, rekreacyjne	1	zły	tak	tak
50.	Pozostałe obiekty:				
51.	Twierdza Srebrna Góra	1	dostateczny	tak	tak
52.	Kopalnia srebra	1	zły	nie	tak
53.	Wiadukt Srebrnogórski	1	zły	tak	tak
54.	Most wiszący	1	zły	tak	tak
55.	Obiekty kulturalne były kościół poewangelicki	1	dobry	tak	tak
STOSZOWICE					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
56.	Boisko trawiaste	1	zły	nie	tak
57.	Plac zabaw	0	-	-	-
58.	Inne obiekty sportowe i rekreacyjne	1	dobry	tak	tak
59.	Świetlica/sala spotkań	1	dobry	nie	tak
60.	Pozostałe obiekty turystyczne – zespół parkowo-pałacowy	1	zły	nie	tak
ŻDANÓW					
Ip.	Wyszczególnienie	Liczba	Stan	Potencjał turystyczny	
				Czy z miejsc korzystają turyści	Czy miejsce można wykorzystać dla turystów
61.	Boisko trawiaste	1	dobry	nie	tak
62.	Plac zabaw	1	dobry	nie	tak
63.	Inne obiekty sportowe i rekreacyjne	0	-	-	-
64.	Świetlica/sala spotkań	1	dobry	nie	tak
65.	Pozostałe obiekty turystyczne Wiadukt Żdanowski	1	dobry	tak	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Stoszowice.

3.3.2. IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE TECHNICZNYM

Osoby, które odpowiedziały na pytania zawarte w ankiecie diagnostycznej za najważniejszy problem o bardzo dużym znaczeniu uznały braki w infrastrukturze turystycznej. Biorąc po uwagę wskazania ankietowanych na bardzo duże lub duże znaczenie problemu najistotniejsze wg ankietowanych są braki w infrastrukturze sportowej oraz zbyt mała aktywność organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Stoszowice. Najmniejsze znaczenie ma oferta imprez integracyjnych, przy czym za problem bardzo istotny lub istotny z punktu widzenia poziomu zaspokojenia potrzeb lokalnej społeczności w tym zakresie wskazuje połowa ankietowanych. Ocenę infrastruktury i oferty w zakresie form spędzania czasu wolnego w Gminie Stoszowice wg ankietowanych przedstawia poniższy wykres:

Rysunek 14. Znaczenie problemów gospodarczych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych.

3.4. ZJAWISKA ŚRODOWISKOWE I PRZESTRZENNO -FUNKCJONALNE

Zawarta w diagnozie analiza sfery środowiskowej służy identyfikacji negatywnych zjawisk środowiskowych i skali ich występowania w poszczególnych miejscowościach Gminy Stoszowice.

3.4.1. OPIS ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH

Jednym z najważniejszych problemów związanych ze stanem środowiska w Gminie Stoszowice, jest zanieczyszczenie atmosfery. Jej podstawowa przyczyna to niska emisja. Na terenie Gminy brak jest zbiorczego systemu ogrzewania, a potrzeby w tym zakresie zaspokajają dużą ilość indywidualnych kotłowni oraz ogrzewania piecowego opalanego węglem i jego pochodnymi. Budynki w 80% opalane są węglem kamiennym i jego pochodnymi. Zapotrzebowanie na węgiel i drewno do celów grzewczych w poszczególnych sołectwach prezentuje tabela:

Tabela nr 24. Sposób ogrzewania oraz ilość zużycia paliwa w poszczególnych sołectwach

Lp.	Miejscowość	Zużycie energii cieplnej w sołectwie [GJ/a]	Zużycie drewna w sołectwie [t/a]	Zużycie węgla w sołectwie [t/a]
1.	Lutomierz	9 431,1	125,7	290,2
2.	Budzów	34 580,7	461,1	1064,0
3.	Stoszowice	26 946,0	359,3	829,1
4.	Srebrna Góra	26 796,3	357,284	824,5
5.	Jemna	7 784,4	103,8	239,5
6.	Przedborowa	23 053,8	307,384	709,3
7.	Grodziszcze	13 772,4	183,6	423,8
8.	Różana	3 742,5	49,9	115,2
9.	Żdanów	5 389,2	71,9	165,8
10.	Rudnica	9 281,4	123,8	285,6
11.	Mikołajów	2 095,8	27,9	64,5
SUMA:		162 873,60	2 171,67	5 011,50
GJ		162 873,60	32 575,02	130 298,90
MWh		45 243,03	9 048,69	36 194,43
%		100%	20%	80%

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., s. 82.

Na terenie Gminy Stoszowice nie funkcjonuje duża liczba zakładów przemysłowych, które obciążają środowisko. Największy udział w całkowitym zużyciu energii na terenie Gminy Stoszowice stanowi sektor mieszkalnictwa (51%) oraz sektor obejmujący transport (31%). Blisko 16% całkowitego zużycia energii przypada na przemysł i usługi. Obiekty użyteczności publicznej oraz oświetlenie uliczne stanowi 2% całkowitego zużycia energii na terenie gminy.⁴¹ Udział poszczególnych nośników energii w bilansie energetycznym Gminy Stoszowice przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 25. Udział poszczególnych nośników energii w bilansie energetycznym Gminy Stoszowice

Lp.	Sektor	Zestawienie zużycia energii w podziale na poszczególne nośniki energii na terenie Gminy Stoszowice	
		2011	
		Zużycie energii [MWh/rok]	Zużycie energii [%]
1.	Węgiel	46 336,51	48%
2.	Drewno	10 373,72	11%
3.	Energia elektryczna	8 168,98	8%
4.	Olej opałowy	1 576,31	2%
5.	Gaz	0,07	0%
6.	Benzyna silnikowa	10 602,17	11%
7.	Olej napędowy (diesel)	17 615,03	18%
8.	LPG	1 839,45	2%
Razem:		96 512,25	100%

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., s. 162.

Usługę w zakresie zbiórki i wywozu odpadów oraz utrzymanie punktu selektywnej zbiórki odpadów (PSZOK) realizuje na terenie Gminy Stoszowice podmiot Wodociągi Srebrnogórskie sp. z o.o.. Rocznie na terenie Gminy wytwarzane jest około 1250 ton odpadów komunalnych. Segregację odpadów prowadzi połowa gospodarstw domowych. Liczba gospodarstw domowych prowadzących segregację i wytwarzających odpady zmieszane prezentuje tabela.

Tabela nr 26. Struktura gospodarki odpadami w Gminie Stoszowice

lp.	Sołectwo	Odpady segregowane (deklarowana liczba)	Odpady zmieszane (deklarowana liczba)
1.	Lutomierz	37	42
2.	Budzów	159	151
3.	Stoszowice	152	150
4.	Srebrna Góra	162	212
5.	Jemna	37	39

⁴¹ A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., s. 162

6.	Przedborowa	118	98
7.	Grodziszczce	72	66
8.	Różana	15	18
9.	Żdanów	35	16
10.	Rudnica	41	49
11.	Mikołajów	13	4
SUMA:		841	845

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Stoszowice.

Z powyższej tabeli wynika, że deklarowanej liczby odpadów zmieszanych jest o ok. 0,24% więcej, niż deklarowanej liczby odpadów segregowanych.

Istotnym problemem dla środowiska na terenie Gminy Stoszowice jest azbest. Zgodnie z inwentaryzacją przygotowaną w ramach „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Stoszowice w latach 2013-2032”, na terenie Gminy znajduje się 44 155 m² płyt azbestowo-cementowych. Stanowi to około 486 ton wyrobów zawierających azbest. W 98% są to płyty faliste. Najwięcej obiektów, w których konstrukcji znajdują się materiały zawierające azbest, znajduje się w Stoszowicach – 89 obiektów, następnie w Przedborowej – 84 obiekty oraz w Budzowie – 73 obiekty.

Tabela nr 27. Zestawienie ilości azbestu w poszczególnych sołectwach Gminy Stoszowice

Lp.	Miejscowość	Liczba obiektów	Powierzchnia [m ²]	Przewidywany ciężar [kg]
1.	Lutomierz	43	4 397	48 370
2.	Budzów	73	10 007	110 073
3.	Stoszowice	89	11 198	123 178
4.	Srebrna Góra	4	780	8 580
5.	Jemna	10	943	10 368
6.	Przedborowa	84	8 658	95 233
7.	Grodziszczce	43	3 985	43 840
8.	Różana	12	512	5 632
9.	Żdanów	8	665	7 318
10.	Rudnica	22	3 010	33 111
11.	Mikołajów	0	0	0
SUMA:		388	44 155	485 703

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w dokumencie pn.: „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Stoszowice w latach 2013-2032”, s. 23.

Zgodnie z wynikami inwentaryzacji zaprezentowanej w powyższym zestawieniu około 4% wyrobów to wyroby bardzo zniszczone, o dużej emisji włókien azbestowych do

atmosfery. W około 7,5% są to wyroby o niewielkim naruszeniu powierzchni i faktury. Potencjalnie stopień ich uszkodzenia będzie wzrastał, a tym samym będzie się zwiększać emisja włókien azbestowych do środowiska. Pozostała część wyrobów charakteryzuje się nienaruszoną lub zabezpieczoną powierzchnią. Ze względu na zagrożenie, jakie stanowią pokrycia dachowe zawierające azbest, również te w stanie dobrym wymagają okresowych kontroli i perspektywicznej wymiany na bezpieczny rodzaj pokrycia.

3.4.2. OPIS ZJAWISK PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNYCH

Przez Gminę przebiega droga wojewódzka nr 385 z Grodkowa do przejścia granicznego w Tłumaczowie oraz na krótkim odcinku droga wojewódzka 384, która przebiega przez zalesioną część Gminy (na tym odcinku droga łączy Nową Rudę w powiecie kłodzkim z Bielawą w powiecie dzierzoniowskim). W sumie na terenie Gminy Stoszowice jest 15,08 km dróg wojewódzkich. Sieć dróg powiatowych znajdująca się na terenie Gminy ma długość 40,645 km, natomiast w skład sieci komunikacyjnej wchodzi ponadto 364,4 km dróg gminnych, z czego 33,91 km to drogi publiczne.

Wykaz dróg publicznych wojewódzkich, powiatowych i gminnych na terenie Gminy Stoszowice obrazują poniższe tabele.

Tabela nr 28. Wykaz dróg publicznych wojewódzkich na terenie Gminy Stoszowice

DROGI PUBLICZNE WOJEWÓDZKIE				
Lp.	Numer drogi wojewódzkiej	Przebieg na terenie Gminy Stoszowice	Długość [km]	Nawierzchnia
1.	384	Granica Gminy – tereny leśne – Granica Gminy	2,96	bitumiczna
2.	385	Granica Gminy – Stoszowice – Budzów – Srebrna Góra – Granica Gminy	12,12	bitumiczna
SUMA:			15,08 km	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez DSDiK.

Tabela nr 29. Wykaz dróg publicznych powiatowych na terenie Gminy Stoszowice

DROGI PUBLICZNE POWIATOWE				
Lp.	Numer drogi powiatowej	Przebieg na terenie Gminy Stoszowice	Długość [km]	Nawierzchnia
1.	3006 D	Granica gminy - Grodziszczce - Rudnica - Lutomierz - Stoszowice - droga nr 385	8,825	bitumiczna
2.	3008 D	Granica gminy - Różana	0,699	bitumiczna
3.	3029 D	Granica gminy - Przedborowa - granica gminy	3,800	bitumiczna
4.	3147 D	Droga nr 3149 D - Mikołajów	1,604	bitumiczna

5.	3148 D	Budzów - Żdanów - granica gminy	3,974	bitumiczna
6.	3149 D	Droga nr 385 - Budzów - granica gminy	6,000	bitumiczna
7.	3150 D	Rudnica - Jemna - Budzów - droga nr 385	5,628	bitumiczna i tłuczniowa
8.	3151 D	Droga nr 382 - Przedborowa	3,077	bitumiczna
9.	3152 D	Przedborowa - Stoszowice	3,802	bitumiczna
10.	3153 D	Rudnica - Budzów - droga nr 385	3,236	tłuczniowa
SUMA:			40,65 km	

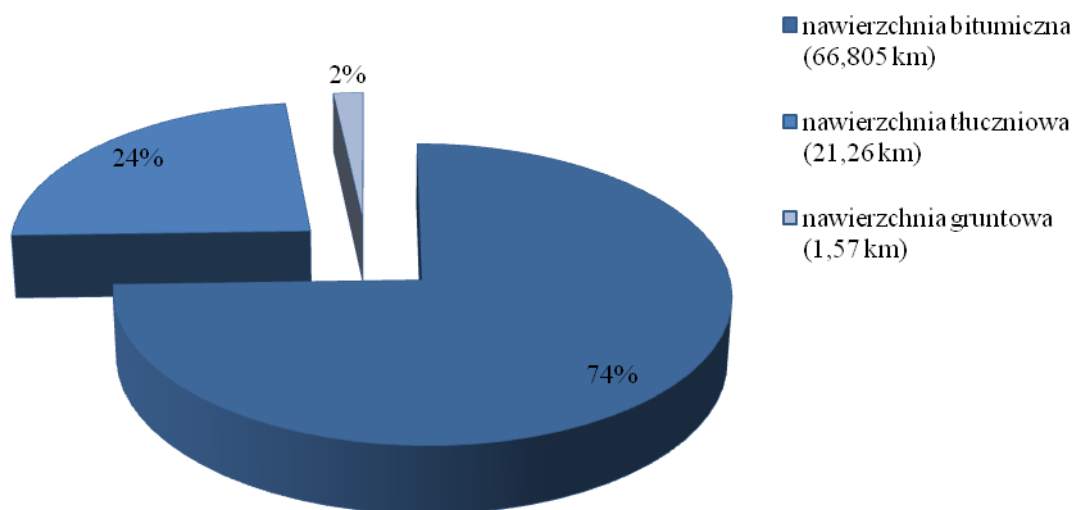
Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., s. 65-66.

Tabela nr 30. Wykaz dróg publicznych gminnych na terenie Gminy Stoszowice

DROGI PUBLICZNE GMINNE				
Lp.	Numer drogi gminnej	Przebieg na terenie Gminy Stoszowice	Długość [km]	Nawierzchnia
1.	118441 D	Jemna - Kolonia Rudnica	0,84	tłuczniowa
2.	118442 D	Jemna - Grodziszczce	1,32	tłuczniowa
3.	118443 D	Jemna - granica wsi	1,18	bitumiczna
4.	118444 D	Grodziszczce - Różana	2,64	tłuczniowa
5.	118445 D	Różana - Przedborowa	2,60	tłuczniowa
6.	118446 D	Lutomierz (przez wieś)	1,04	bitumiczna
7.	118447 D	Lutomierz - Kolonia Lutomierz	1,19	bitumiczna
8.	118448 D	Kolonia Lutomierz - Kolonia Stoszowice	2,30	tłuczniowa
9.	118449 D	Stoszowice - Olbrachcice	1,50	bitumiczna
10.	118450 D	Stoszowice - Bałka	2,86	tłuczniowa
11.	118451 D	Stoszowice - granica wsi	0,80	bitumiczna
12.	118452 D	Żdanów (przez wieś)	1,99	bitumiczna
13.	118453 D	Budzów - Mikołajów	1,91	bitumiczna
14.	118454 D	Budzów - Kolonia Budzów	4,74	bitumiczna
15.	118455 D	Stoszowice - Lutomierz	1,57	gruntowa
16.	118456 D	Srebrna Góra, ul. Kąpielowa	1,08	bitumiczna
17.	118457 D	Srebrna Góra, ul. Jasna	0,62	bitumiczna
18.	118458 D	Srebrna Góra, ul. Szkolna	0,56	bitumiczna
19.	118459 D	Srebrna Góra, ul. Słoneczna	0,28	bitumiczna
20.	118460 D	Srebrna Góra, ul. Zimowa	0,30	tłuczniowa
21.	118461 D	Srebrna Góra, ul. Kolejowa	0,24	bitumiczna
22.	118462 D	Srebrna Góra, ul. Ogrodowa	0,68	tłuczniowa
23.	118463 D	Srebrna Góra, ul. Polna	0,67	tłuczniowa
24.	118464 D	Srebrna Góra, ul. Wąska	0,45	tłuczniowa
25.	118465 D	Srebrna Góra, ul. Nowe Miasto	0,55	tłuczniowa
SUMA:			33,91 km	

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., s. 65-66.

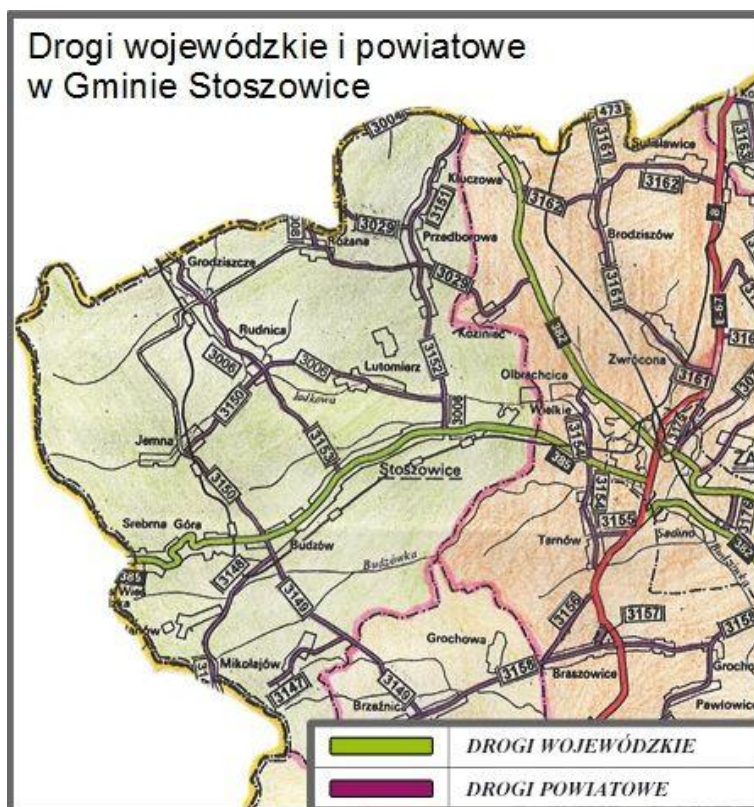
Z powyższych danych wynika, że nawierzchnia tłuczniowa pokrywa drogi publiczne gminne na długości 15,21 km (45%), nawierzchnia bitumiczna na długości 17,13 km (51%), natomiast nawierzchnia gruntowa na długości 1,57 km (5%). W przypadku dróg powiatowych 15% nawierzchni tych dróg stanowi nawierzchnia tłuczniowa (6,05 km) oraz 85% nawierzchni tych dróg stanowi nawierzchnia bitumiczna. Drogi wojewódzkie w 100% pokryte są nawierzchnią bitumiczną. Strukturę dróg publicznych na terenie Gminy Stoszowice, wg rodzaju nawierzchni, przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 15. Struktura dróg publicznych na terenie Gminy Stoszowice, wg rodzaju nawierzchni.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Stoszowice, Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich oraz Dolnośląska Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu..

Drogi powiatowe pełnią rolę dróg obsługujących obszar całej Gminy Stoszowice, ponadto komunikują ze sobą poszczególne gminy w ramach powiatu. Poniższy rysunek przedstawia przebieg dróg powiatowych i wojewódzkich na terenie Gminy Stoszowice.

Rysunek 16. Przebieg dróg powiatowych i wojewódzkich na terenie Gminy Stoszowice.
Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich.

Sieć dróg gminnych jest dobrze rozwinięta, poważnym problemem jest ich stan. Gminne drogi publiczne tylko w 51% posiadają nawierzchnię bitumiczną. Drogi o nawierzchni tłuczniowej i gruntowej w warunkach podgórskich i górskich są szczególnie wrażliwe na uszkodzenia powodowane opadami atmosferycznymi. Obniża to jakość ich użytkowania, ale jednocześnie powoduje koszty związane z bieżącymi naprawami.

Drogi na terenie w Gminy Stoszowice zarządzane są przez:

- Zarząd Województwa Dolnośląskiego - Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu;
- Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich z upoważnienia Zarządu powiatu;
- Wójt Gminy Stoszowice.

Droga wojewódzka 385 oraz sieć dróg powiatowych komunikują miejscowości gminy, a także Gminę z jej najbliższym otoczeniem. Sieć dróg gminnych również pełni taką funkcję, ale w dużym stopniu służy również komunikacji w obrębie miejscowości. Poniższa tabela prezentuje ogólną ocenę stanu dróg w Gminie Stoszowice, z podziałem na poszczególne sołectwa.

Tabela nr 31. Ogólna ocena stanu dróg w Gminie Stoszowice, z podziałem na poszczególne sołectwa.

Ip.	Sołectwo	Generalna ocena stanu dróg w sołectwie (1- bardzo zły, 5 - bardzo dobry)
1.	Lutomierz	3
2.	Budzów	3
3.	Stoszowice	3
4.	Srebrna Góra	2
5.	Jemna	3
6.	Przedborowa	3
7.	Grodziszcze	2
8.	Różana	3
9.	Żdanów	3
10.	Rudnica	4
11.	Mikołajów	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Stoszowice.

Generalna ocena stanu infrastruktury drogowej na terenie Gminy Stoszowice jest negatywna. Sieć dróg jest rozbudowana natomiast ich stan techniczny jest najczęściej niezadowolający. Ma to negatywny wpływ na bezpieczeństwo użytkowników, stanowi również ograniczenie dla gałęzi gospodarki uzależnionych od komunikacji takich jak turystyka.

Na terenie Gminy Stoszowice znajduje się sieć oświetleniowa składająca się częściowo z linii kablowych i linii napowietrznych, na którą składa się 632 punktów świetlnych. Zestawienie punktów świetlnych w poszczególnych sołectwach prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 32. Zestawienie ilościowe istniejących punktów świetlnych na terenie Gminy Stoszowice

Lp.	Miejscowość	Liczba punktów świetlnych	Własność
1.	Lutomierz	58	Gmina Stoszowice
2.	Budzów	66	Gmina Stoszowice
3.	Kolonia Budzów	14	Gmina Stoszowice
4.	Stoszowice	74	Gmina Stoszowice
5.	Srebrna Góra	186	Gmina Stoszowice
6.	Jemna	22	Gmina Stoszowice
7.	Przedborowa	87	Gmina Stoszowice
8.	Grodziszcze	57	Gmina Stoszowice
9.	Różana	11	Gmina Stoszowice

10.	Żdanów	13	Gmina Stoszowice
11.	Rudnica	29	Gmina Stoszowice
12.	Mikołajów	15	Gmina Stoszowice
SUMA:		628	Gmina Stoszowice

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., s. 78.

W Gminie Stoszowice funkcjonują 4 ujęcia wody:

- w miejscowości Jemna ujęcie drenażowe i podziemne,
- w miejscowości Srebrna Góra ujęcie drenażowe,
- w miejscowości Lutomierz ujęcie powierzchniowe,
- w miejscowości Budzów ujęcie podziemne - studnia artezyjska,

Na terenie Gminy funkcjonują oczyszczalnie ścieków w następujących miejscowościach

- w Budzowie;
- Rudnicy;
- Różanej.

Poniższa tabela obrazuje ilość gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Tabela nr 33. Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach.

Lp.	Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej
1.	Lutomierz	52	0
2.	Budzów	278	0
3.	Stoszowice	208	0
4.	Srebrna Góra	238	212
5.	Jemna	65	20
6.	Przedborowa	0	0
7.	Grodziszcze	21	0
8.	Różana	22	20
9.	Żdanów	0	0
10.	Rudnica	44	0
11.	Mikołajów	16	0
SUMA:		944	252

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udzielonych przez Wodociągi Srebrnogórskie Sp. z o. o.

Na terenie Gminy Stoszowice 56% gospodarstw domowych podłączonych jest do sieci wodociągowej. Skanalizowanych jest zaledwie 15% gospodarstw domowych. Dodatkowo około 100 gospodarstw domowych wyposażonych jest w przydomowe oczyszczalnie ścieków (5%). Na chwilę obecną około 80% gospodarstw wyposażonych jest w zbiorniki bezodpływowe. Potrzeby Gminy w zakresie gospodarki ściekowej są bardzo duże.

W zakresie gospodarki wodnej problemem jest stan istniejącej infrastruktury. Istnieje pilna potrzeba modernizacji sieci ze względu na jej wiek i stopień zużycia (pierwsze ujęcie wody powstało w 1927 roku). Konieczna jest też rozbudowa sieci w celu objęcia zaopatrzeniem w wodę i obiórem ścieków kolejnych miejscowości Gminy Stoszowice.

Na terenie Gminy Stoszowice nie funkcjonuje sieć gazownicza dla potrzeb odbiorców indywidualnych. Istniejące warunki techniczne pozwalają na gazyfikację Stoszowice, Budzowa i Srebrnej Góry. Niestety analiza ekonomiczna gazyfikacji ww. miejscowości wykazała, że kryteria efektywności ekonomicznej tej inwestycji nie zostałyby spełnione.

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców z Gminy Stoszowice odbywa się za pośrednictwem stacji 220/110/20kV R Ząbkowice. Sieć średniego i niskiego napięcia ma charakter napowietrzno-kablowy z przewagą sieci napowietrznych. Stan techniczny sieci jest zadowalający.

W Gminie Stoszowice dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa. Zabudowa wielorodzinna występuje głównie w miejscowościach Budzów, Stoszowice, Srebrna Góra. Ogólna liczba mieszkań na terenie Gminy wynosiła 1 717 w 2013 roku. Wg spisu powszechnego z roku 2002 aż 80% mieszkań znajduje się w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem, z czego 44% przed końcem I wojny światowej (przed 1918). Większość budynków mieszkalnych na terenie Gminy wymaga kapitalnego remontu. Wiek budynków mieszkalnych w Gminie Stoszowice przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 34. Wiek budynków mieszkalnych w Gminie Stoszowice

Lp.	Lata	Pow. [m ²]	Udział [%]	Liczba mieszkań	Udział [%]
1.	przed 1918 r.	50 505	40%	693	44%
2.	1918-1944	46 140	37%	576	36%
3.	1945-1970	3 719	3%	75	5%
4.	1971-1978	3 059	2%	33	2%
5.	1979-1988	10 205	8%	96	6%
6.	1989-2002	8 477	7%	60	4%
7.	inne	3 683	3%	50	3%
SUMA:		125 788	100%	1 583	100%

Źródło: A. Badecka, „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stoszowice”, Stoszowice 2016 r., s 58.

Pod względem wieku i stanu budynków najgorsza sytuacja występuje w Srebrnej Górze. Ponad 90% substancji budowlanej miejscowości stanowią budynki, które mają 100 i więcej lat. Ich stan techniczny i użytkowy oraz standard użytkowania jest w przeważającej części niezadowolający. Główna przyczyna takiego stanu to zastosowane rozwiązania techniczne i konstrukcyjne charakterystyczne dla okresu ich budowy oraz zaniedbania eksploatacyjne. Budynki wyposażone są w instalacje wodno-kanalizacyjne i elektryczne, ale bardzo często nie posiadają instalacji C.O., a ich ogrzewanie odbywa się za pomocą trzonów kuchennych i pieców pokojowych.

Zgodnie z wykazem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, w Gminie Stoszowice znajduje się 330 obiektów zabytkowych. Największą liczbę zabytków stanowią budynki mieszkalne i budynki mieszkalno-gospodarcze, których łącznie 161 wpisanych jest do wykazu, stanowi to 49% wszystkich zabytków znajdujących się na terenie gminy. Poniższa tabela obrazuje liczbę obiektów zabytkowych w poszczególnych sołectwach Gminy Stoszowice.

Tabela nr 35. Liczba obiektów zabytkowych w poszczególnych sołectwach Gminy Stoszowice.

Lp.	Miejscowość	Liczba zabytków	W tym domy mieszkalne i budynki mieszkalno-gospodarcze
1.	Lutomierz	15	1
2.	Budzów	44	26
3.	Stoszowice	65	22
4.	Srebrna Góra	88	62
5.	Jemna	9	8
6.	Przedborowa	35	12
7.	Grodziszcze	29	12
8.	Różana	10	4
9.	Żdanów	7	5
10.	Rudnica	23	8
11.	Mikołajów	5	1
SUMA:		330	161

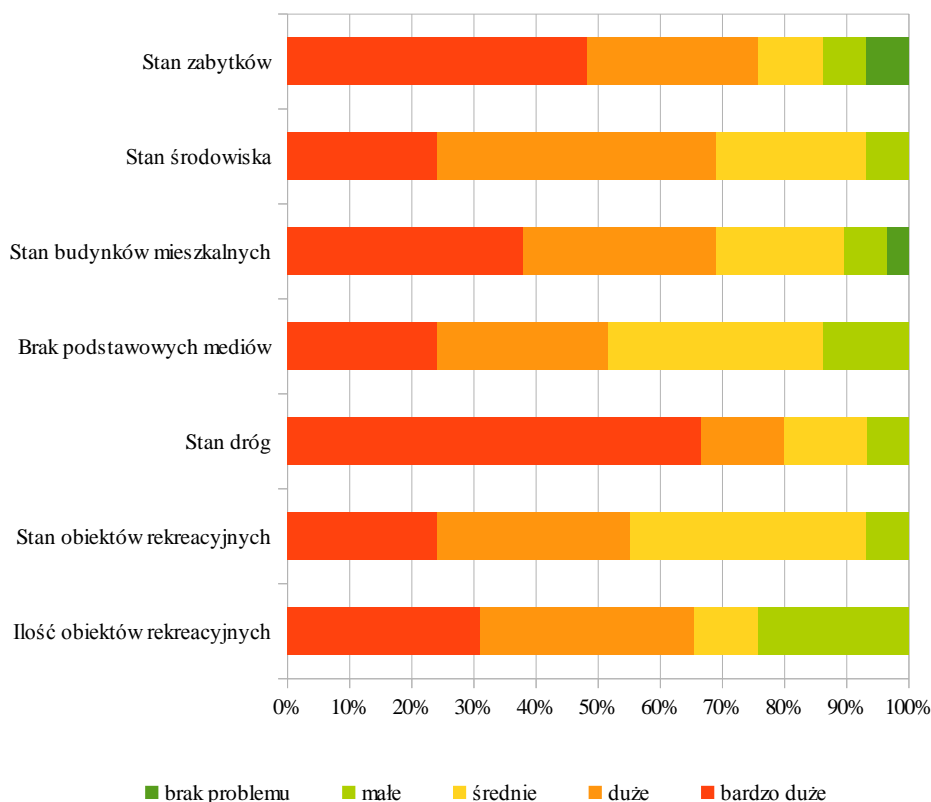
Zródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

Miejscowością o największej liczbie zabytków na terenie Gminy Stoszowice jest Srebrna Góra. W miejscowości tej znajduje się między innymi unikatowa twierdza wzniesiona pod koniec XVIII wieku. Ilość i wartość architektoniczna zabytków stanowi bardzo istotny potencjał dla rozwoju turystyki na terenie Gminy.

3.4.3. IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM I PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYM

Najistotniejszym problemem przestrzenno-funkcjonalnym na terenie Gminy Stoszowice, jaki wskazują ankietowani jest stan dróg. Blisko 70% ankietowanych wskazuje, iż jest to problem o bardzo dużym znaczeniu. Kolejnym bardzo ważnym negatywnym zjawiskiem na terenie Gminy jest zły stan zabytków. Jako problem o bardzo dużym znaczeniu wskazało na stan zabytków blisko 50% ankietowanych. Problemem o dużym znaczeniu jest też stan środowiska. Za bardzo istotny lub istotny wskazało na niego blisko 70% ankietowanych. Pełne wyniki badań ankietowych negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych prezentuje poniższy rysunek.

Problemy związane z infrastrukturą i stanem środowiska
(wyniki badań ankietowych)

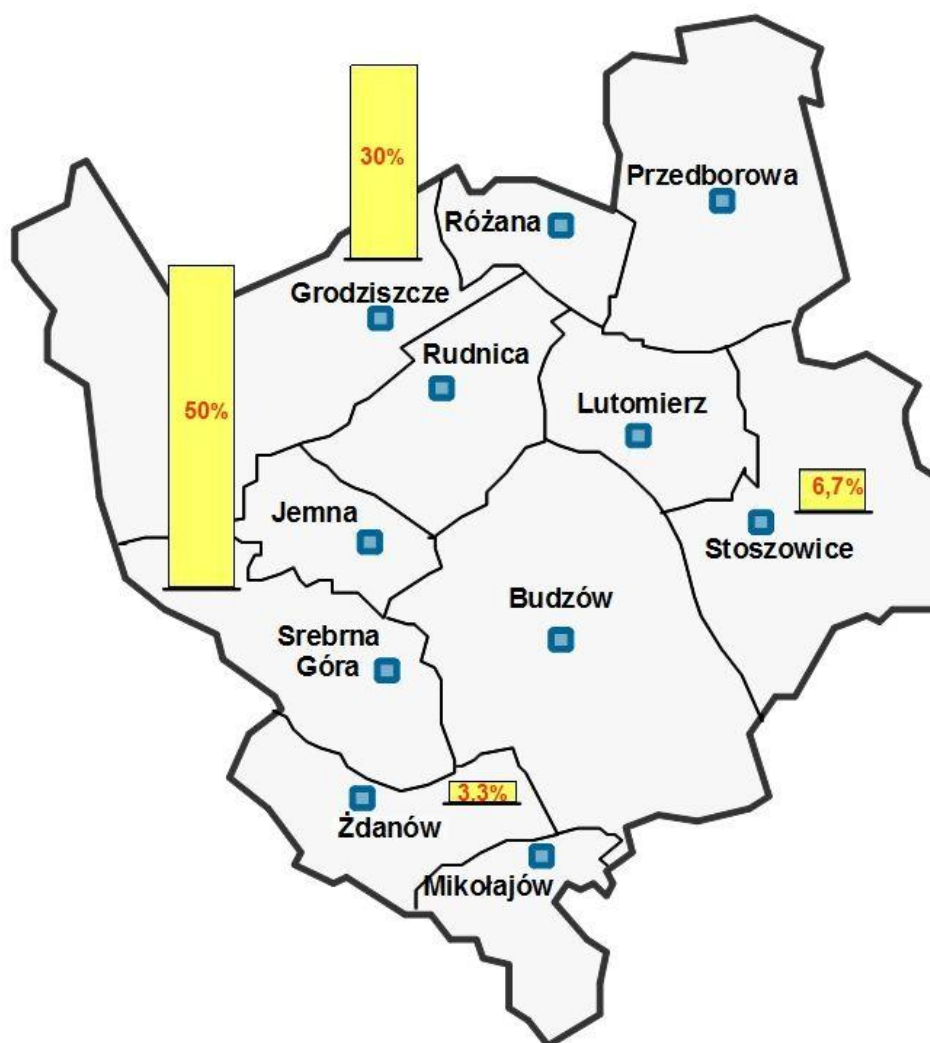
Rysunek 17. Znaczenie problemów środowiskowych i przestrzenno - funkcjonalnych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych.

4. ZASIĘGI PRZESTRZENNE OBSZARÓW REWITALIZACJI

4.1. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW REWITALIZACJI

W procesie badań ankietowych prowadzonych wśród mieszkańców Gminy Stoszowice, mieszkańcy składali propozycje obszarów, które powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji. Dotyczyły one Srebrnej Góry, Grodziszcza, Stoszowic oraz Żdanowa. Procentowy udział wskazań ankietowanych na wymienione miejscowości przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 18. Propozycje obszarów rewitalizacji proponowane w badaniu ankietowym (wg % ilości wskazań).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych.

Za obszary kwalifikujące się do wsparcia w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, uznano te obszary gminy, które charakteryzują się wyższą intensywnością negatywnych zjawisk opisanych poniżej. Za podstawową jednostkę analityczną przyjęto sołectwo. Dla każdej z przyjętych jednostek obliczona została wielkość zastosowanego parametru, a następnie porównana ze średnią wartością tego parametru dla obszaru całego gminy. Ponadto w celu wyznaczenia obszaru/obszarów znajdujących się w stanie kryzysowym dokonano analizy danych zebranych w fazie diagnostycznej oraz informacji pozyskanych poprzez konsultacje społeczne. Całość została przedstawiona w poniższych podrozdziałach. Wyznaczone graficznie obszary rewitalizacji zobrazowane są na załącznikach graficznych do niniejszego dokumentu.

4.1.1. ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE SPOŁECZNEJ

Identyfikacja problemów społecznych ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zapewnienie bezpieczeństwa zamieszkania na obszarze poddanym analizie. Problemy społeczne wskazują na konieczność, lub jej brak, w podejmowaniu działań mających na celu pobudzenie aktywności i mobilności osób zamieszkujących dany teren. Pokazują również stopień integracji społecznej mieszkańców badanego obszaru. Problemy społeczne dotyczą w głównej mierze:

- Pobudzenia mobilności;
- Pobudzenia aktywności;
- Integracji społecznej.⁴²

Celem wyznaczenia na terenie Gminy Stoszowice, obszarów problemowych w sferze społecznej, dokonano analizy zjawisk w oparciu o cztery podstawowe parametry:

- bezrobocie – na podstawie liczby osób trwale bezrobotnych;
- ubóstwo – na podstawie liczby osób pobierających zasiłki okresowe;
- problem z uzależnieniami – na podstawie ilości interwencji GKRPA;
- depopulacja – na podstawie danych z ewidencji ludności Gminy Stoszowice.

Ocenę poszczególnych sołectw w odniesieniu do podstawowych parametrów prezentuje poniższa tabela. Jako kryterium występowania problemu przyjęto sytuację, w której wskaźnik parametru w sołectwie jest niższy, niż średnia w całej Gminie.

⁴² A. Badecka, „Projekt rewitalizacji Osiedla XX-lecia w mieście Ząbkowice Śląskie”, Wrocław 2008 r., s. 53.

Tabela nr 36. Ocena poszczególnych sołectw w odniesieniu do parametrów na podstawie których dokonano analizy sfery społecznej.

Lp.	Sołectwo	Liczba trwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców		Liczba zasiłków okresowych na 1000 mieszkańców		Liczba interwencji GKRPA na 1000 mieszkańców		Liczba mieszkańców % stosunek populacji w latach 2011/2015		Parametr poniżej średniej (liczba)
		wskaźnik	problem	wskaźnik	problem	wskaźnik	problem	wskaźnik	problem	
1.	Budzów	34,86	Tak	20,92	-	3,98	-	98,21	-	1
2.	Grodziszcze	30,37	Tak	21,69	Tak	2,17	-	94,97	Tak	3
3.	Jemna	13,95	-	9,30	-	4,65	-	95,56	Tak	1
4.	Lutomierz	18,52	-	11,11	-	0,00	-	99,69	-	0
5.	Mikołajów	21,28	-	0,00	-	0,00	-	100,00	-	0
6.	Przedborowa	16,77	-	16,77	-	3,59	-	99,17	-	0
7.	Różana	32,52	Tak	40,65	Tak	0,00	-	98,40	-	2
8.	Rudnica	15,87	-	9,52	-	6,35	Tak	100,64	-	1
9.	Srebrna Góra	26,13	-	22,11	Tak	8,04	Tak	95,22	Tak	3
10.	Stoszowice	30,63	Tak	31,73	Tak	1,09	-	98,02	-	2
11.	Żdanów	34,72	Tak	34,72	Tak	27,78	Tak	98,63	-	3
ŚREDNIA W GMINIE:		26,30	-	21,42	-	4,70	-	97,62	-	-

Źródło: opracowanie własne

W celu porównania poszczególnych sołectw Gminy Stoszowice w zakresie liczby osób trwale bezrobotnych posłużono się wskaźnikiem liczby osób/1000 mieszkań. Średnio dla obszaru całej Gminy wskaźnik ten wynosi 26,30/1000 mieszkańców. Najniższym wskaźnikiem charakteryzuje się Sołectwo Jemna, gdzie wynosi on 13,95, najwyższym zaś Sołectwo Budzów, gdzie wynosi on 34,86. Sołectwa, w których wskaźnik liczby osób trwale bezrobotnych/1000 mieszkańców jest wyższy od średniej dla Gminy to:

- Budzów,
- Grodziszcze,

- Różana,
- Stoszowice,
- Żdanów.

Liczba zasiłków wypłacanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej mieszkańcom poszczególnych sołectw została przeliczona na 1000 mieszkańców. Wskaźnik dla całej Gminy Stoszowice wynosi 21,42 osób otrzymujących zasiłek okresowy/1000 mieszkańców. W sołectwie Mikołajów wskaźnik ten wynosi 0,00/1000 mieszkańców. Najwyższą wartość osiągnął w sołectwie Różana gdzie wynosi 40,56/1000 mieszkańców. W pięciu sołectwach wskaźnik jest wyższy od średniej dla Gminy. Są to:

- Grodziszczce,
- Różana,
- Srebrna Góra,
- Stoszowice,
- Żdanów.

Średnia liczba interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu oraz wobec sprawców przemocy w rodzinie wynosi w Gminie Stoszowice 4,7/1000 mieszkańców. W sołectwach: Lutomierz, Mikołajów i Różana wskaźnik ma wartość 0,00. Najwyższą wartość osiągnął w Sołectwie Żdanów gdzie wynosi 27,78/1000 mieszkańców. Liczba interwencji administracyjno-prawnych wobec osób nadużywających alkoholu oraz wobec sprawców przemocy w rodzinie/1000 mieszkańców przekroczyła średnią dla Gminy w następujących sołectwach:

- Rudnica,
- Srebrna Góra,
- Żdanów.

Liczba mieszkańców Gminy Stoszowice w 2015 roku wynosiła 97,62% liczby mieszkańców z roku 2011. W okresie 5 lat nastąpił spadek liczby mieszkańców gminy o około 2,5%. Przy czym w sołectwie Rudnica mamy do czynienia ze wzrostem liczby mieszkańców o 0,64%, zaś w sołectwie Mikołajów liczba ta nie uległa zmianie. W pozostałych sołectwach liczba mieszkańców zmniejszyła się. Spadek poniżej średniej dla Gminy Stoszowice wystąpił w sołectwach:

- Grodziszczce,
- Jemna,
- Srebrna Góra.

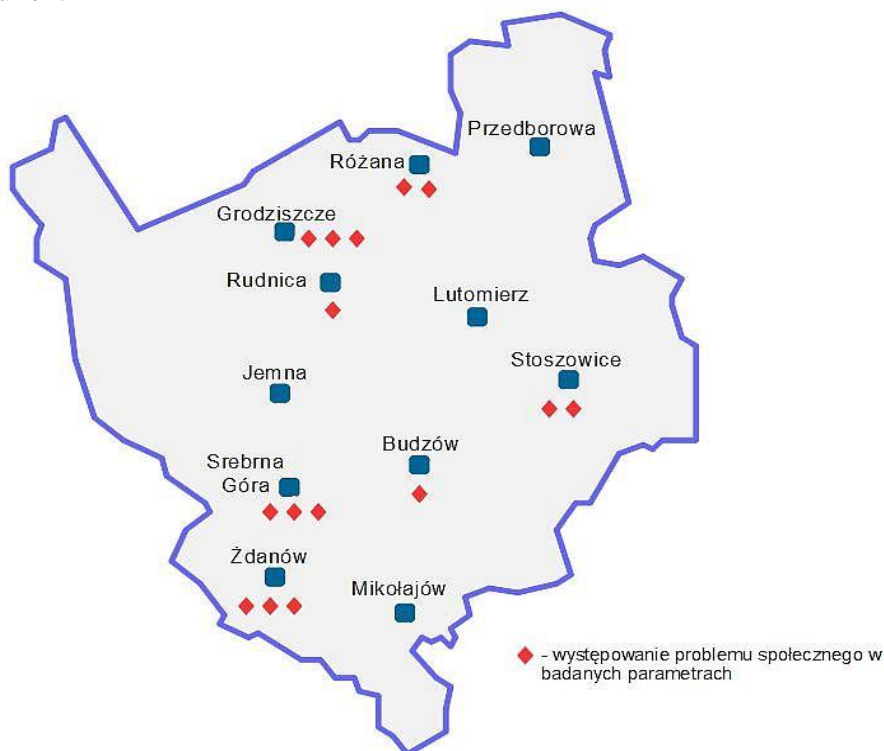
Analiza podstawowych parametrów związanych ze sferą społeczną dała wyniki zgodne z poniższą tabelą.

Tabela nr 37. Wyniki analizy podstawowych parametrów związanych ze sferą społeczną

lp.	Liczba parametrów poniżej średniej dla Gminy Stoszowice	Sołectwa
1.	4 parametry poniżej średniej dla Gminy Stoszowice	Przypadek nie wystąpił
2.	3 parametry poniżej średniej dla Gminy Stoszowice	– Grodziszczce – Srebrna Góra – Żdanów
3.	2 parametry poniżej średniej dla Gminy Stoszowice	– Różana – Stoszowice
4.	1 parametr poniżej średniej dla Gminy Stoszowice	– Budzów – Jemna – Rudnica
5.	brak parametrów poniżej średniej dla Gminy Stoszowice	– Lutomierza – Mikołajów – Przedborowa

Źródło: opracowanie własne

Graficzną prezentację natężenia problemów społecznych w sołectwach prezentuje poniższy rysunek.

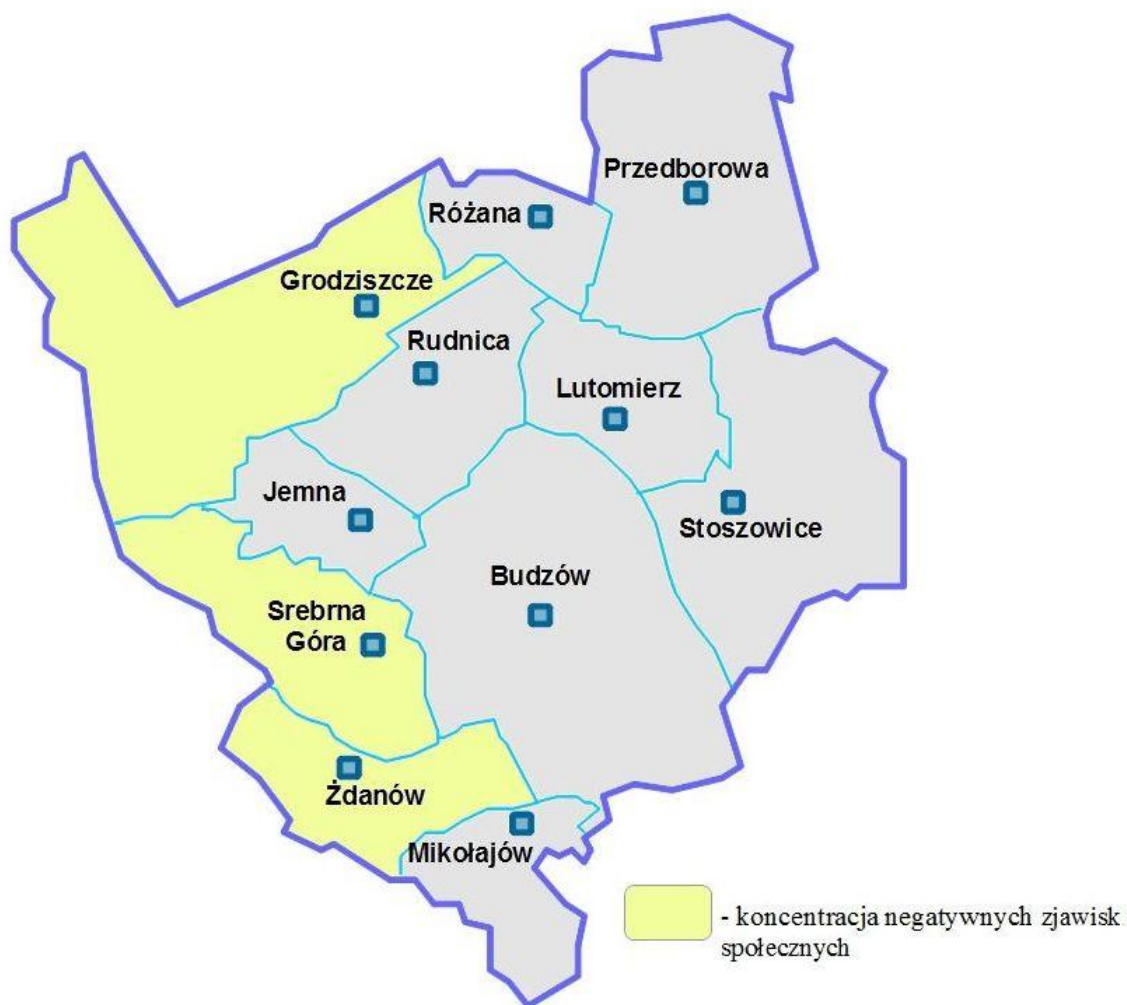
Rysunek 19. Natężenie problemów społecznych w sołectwach Gminy Stoszowice.

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzona analiza sfery społecznej w Gminie Stoszowice wskazała, iż największa koncentracja problemów występuje w sołectwach takich jak:

- Grodziszcze,
- Żdanów,
- Srebrna Góra.

Są to sołectwa dotknięte stanem kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Poniższy rysunek przedstawia sołectwa o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.

Rysunek 20. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w sołectwach Gminy Stoszowice.

Źródło: opracowanie własne.

4.1.2. ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE GOSPODARCZEJ

Negatywne zjawiska w sferze gospodarczej wskazują na poziom tworzenia miejsc pracy na analizowanym obszarze, wyposażenie tego obszaru w niezbędne usługi oraz stopień dostępności mieszkań dla różnego rodzaju grup społecznych⁴³. Problemy w sferze gospodarczej dotyczą głównie: tworzenia miejsc pracy.

Sytuację gospodarczą w poszczególnych sołectwach przeanalizowano na podstawie trzech wskaźników:

- liczba aktywnych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w CEDiIG/1000 mieszkańców – prezentujący aktywność lokalnych społeczności w sferze gospodarczej;
- liczba podmiotów gospodarczych, u których wystąpiły zaległości w podatku od budynków i ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w stosunku do ogólnej liczby podmiotów gospodarczych – wskaźnik określony wg zaległości w miesiącu lutym 2016 roku obrazuje kondycję finansową podmiotów gospodarczych działających w Gminie Stoszowice;
- liczba wykreślonych podmiotów gospodarczych w CEDiIG (podmioty, które zaprzestały działalności/sumę aktywnych i wykreślonych podmiotów w CEDiIG – wskaźnik obrazuje trwałość funkcjonowania rejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Tabela nr 38. Ocena poszczególnych sołectw w odniesieniu do parametrów na podstawie których dokonano analizy sfery gospodarczej.

Lp.	Sołectwo	Liczba aktywnych (funkcjonujących) podmiotów/1000 mieszkańców		Udział podmiotów, u których wystąpiły zaległości w podatku od nieruchomości w ogólnej liczbie podmiotów [%]		Udział podmiotów wykreślonych z CEDiIG w ogólnej liczbie wpisów [%]		Parametr poniżej średniej (liczba)
		wskaźnik	problem	wskaźnik	problem	wskaźnik	problem	
1.	Budzów	55	-	5,26	Tak	33,72	-	1
2.	Grodziszczce	32	Tak	0,00	-	30,43	-	1
3.	Jemna	47	Tak	0,00	-	9,09	-	1
4.	Lutomierz	44	Tak	0,00	-	22,22	-	1

⁴³ A. Badecka, „Projekt rewitalizacji Osiedla XX-lecia w mieście Ząbkowice Śląskie”, Wrocław 2008 r., s. 52.

5.	Mikołajów	43	Tak	0,00	-	50,00	Tak	2
6.	Przedborowa	37	Tak	0,00	-	41,51	Tak	2
7.	Różana	24	Tak	0,00	-	0,00	-	1
8.	Rudnica	60	-	0,00	-	33,33	-	1
9.	Srebrna Góra	58	-	10,34	Tak	38,30	Tak	2
10.	Stoszowice	60	-	7,14	Tak	42,71	Tak	2
11.	Żdanów	42	Tak	0,00	-	25,00	-	1
ŚREDNIA W GMINIE:		50	-	4,8	-	36,17	-	-

Źródło: opracowanie własne

Średnio w Gminie Stoszowice funkcjonuje 50 podmiotów gospodarczych (zarejestrowanych w CEDiIG) na 1000 mieszkańców. Najniższym wskaźnikiem charakteryzuje się sołectwo Różana, gdzie na 1000 mieszkańców przypadają 24 podmioty. Najwięcej podmiotów działa na terenie Stoszowic tj. 60/1000 mieszkańców. Wskaźnik poniżej średniej występuje w sołectwach:

- Grodziszczce,
- Jemna,
- Lutomierz,
- Przedborowa,
- Różana,
- Żdanów.

Zjawisko występowania zaległości w podatku od budynków i ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej, występuje w trzech sołectwach Gminy Stoszowice tj.:

- Budzów,
- Srebrna Góra,
- Stoszowice.

Analiza liczby podmiotów gospodarczych, które zaprzestały działalności w stosunku do ogólnej liczby wpisów do CEDiIG (aktywne+wykreślone) wykazała, iż średnio w Gminie Stoszowice 36,17% podmiotów gospodarczych zaprzestało prowadzenia działalności. Odsetek podmiotów, które zaprzestały działalności jest najwyższy w sołectwie Mikołajów i wynosi 50%. Największą trwałością charakteryzują się podmioty działające w Różanej, gdzie odsetek tych podmiotów, wynosi 0%. Sołectwa, w których wskaźnik zaprzestania działalności jest wyższy od średniej to:

- Mikołajów,

- Przedborowa,
- Srebrna Góra,
- Stoszowice.

Analiza sfery gospodarczej w Gminie Stoszowice pod kątem ilości podmiotów gospodarczych, a także ich kondycji finansowej oraz trwałości ich funkcjonowania wskazuje na największe nasilenie problemów w tej sferze w sołectwach:

- Mikołajów – 2 z 3 badanych parametrów,
- Przedborowa – 2 z 3 badanych parametrów,
- Srebrna Góra – 2 z 3 badanych parametrów,
- Stoszowice – 2 z 3 badanych parametrów.

Poniższy rysunek przedstawia sołectwa o koncentracji negatywnych zjawisk gospodarczych.

Rysunek 21. Koncentracja negatywnych zjawisk gospodarczych w sołectwach Gminy Stoszowice.

Źródło: opracowanie własne.

4.1.3. ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

Problemy w sferze środowiskowej wiążą się ze wszystkimi elementami wchodzącymi w skład tego środowiska i wpływającymi na jego ochronę. Związane są między innymi z stopniem zastosowania energooszczędnych rozwiązań w budynkach czy mieszkaniach, poprzez stosowanie odpowiedniego rodzaju urządzeń infrastruktury technicznej oraz materiałów budowlanych. Problemy te dotyczą również usytuowania budynku w terenie, jego relacji z najbliższym otoczeniem i jego wpływu na to otoczenie oraz zagospodarowania przestrzeni w najbliższym sąsiedztwie danego obiektu budowlanego.⁴⁴ Problemy ochrony środowiska dotyczą głównie:

- energooszczędności;
- alternatywnych technologii;
- relacji ze środowiskiem przyrodniczym.

Struktura gospodarcza w gminie sprawia, że nie ma licznych lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza na dużą skalę. Do głównych, zorganizowanych źródeł emisji zanieczyszczeń zaliczyć można nieliczne obiekty produkcyjne objęte obowiązkiem posiadania pozwoleń na emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz indywidualne źródła grzewcze dla obsługi zabudowań mieszkalnych i pojedynczych obiektów użyteczności publicznej. Zasięg emisji nie wykracza poza najbliższe otoczenie. Dużym problemem, obok niskiej emisji jest również znaczny udział gospodarstw domowych, które nie segregują odpadów oraz wciąż zbyt duża liczba budynków, których elementy wykonane są z wyrobów zawierających azbest.

Analiza sfery środowiskowej została wykonana w oparciu o następujące parametry:

- zużycie węgla kamiennego do celów grzewczych w przeliczeniu na gospodarstwo domowe w poszczególnych sołectwach – problem niskiej emisji;
- udział gospodarstw domowych segregujących odpady w stosunku do ogólnej liczby gospodarstw domowych w sołectwie;
- ilość wyrobów zawierających azbest w poszczególnych sołectwach.

Zestawienie analizowanych czynników sfery środowiskowej prezentuje poniższa tabela:

⁴⁴ A. Badecka, „Projekt rewitalizacji Osiedla XX-lecia w mieście Ząbkowice Śląskie”, Wrocław 2008 r., s. 52.

Tabela nr 39. Ocena poszczególnych sołectw w odniesieniu do parametrów na podstawie których dokonano analizy sfery środowiskowej.

Lp.	Sołectwo	Zużycie węgla kamiennego jako nośnika ciepła w przeliczeniu na gospodarstwo domowe		Udział gospodarstw domowych segregujących odpady		Liczba budynków w których pokrycie dachowe wykonane jest z wyrobów zawierających azbest		Parametr poniżej średniej (liczba)
		wskaźnik	problem	wskaźnik	problem	wskaźnik	problem	
1.	Budzów	3,432	Tak	51,29	-	73	Tak	2
2.	Grodziszczce	3,071	Tak	52,17	-	43	-	1
3.	Jemna	3,151	Tak	48,68	Tak	10	-	2
4.	Lutomierz	3,818	Tak	46,84	Tak	43	-	2
5.	Mikołajów	3,794	Tak	76,42	-	0	-	1
6.	Przedborowa	3,284	Tak	54,63	-	84	Tak	2
7.	Różana	3,833	Tak	45,45	Tak	12	-	2
8.	Rudnica	3,173	Tak	46,56	Tak	22	-	2
9.	Srebrna Góra	2,205	-	43,32	Tak	4	-	1
10.	Stoszowice	2,745	-	50,33	Tak	89	Tak	2
11.	Żdanów	3,251	Tak	68,63	-	8	-	1
ŚREDNIA W GMINIE:		2,978	-	49,88	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne

Analizę zużycia węgla jako nośnika ciepła, wykonano w oparciu o liczbę gospodarstw domowych wynikającą ze złożonych deklaracji śmieciowych. Średnie roczne zużycie węgla w Gminie Stoszowice wynosi 2,978 tony/1 gospodarstwo domowe. Wartości poniżej średniej wystąpiły w sołectwach Srebrna Góra i Stoszowice. We wszystkich pozostałych miejscowościach, wskaźnik ten przekracza średnią, przy czym najwyższy poziom osiągnął w sołectwie Różana. Wskaźnik zużycia węgla jako nośnika ciepła na gospodarstwo domowe osiągnął poziom powyżej średniej dla Gminy Stoszowice w następujących sołectwach:

- Budzów,

- Grodziszczce,
- Jemna,
- Lutomierz,
- Mikołajów,
- Przedborowa,
- Różana,
- Rudnica,
- Żdanów.

Analiza poziomu segregacji odpadów komunalnych na terenie Gminy Stoszowice wykazała, iż segregacja dokonywana jest w około 50% gospodarstw domowych. Najmniejszy wskaźnik osiągnęło sołectwo Srebrna Góra, gdzie wyniósł on 43,32%, natomiast najwyższy uzyskało sołectwo Mikołajów, gdzie odpady segreguje ponad $\frac{3}{4}$ gospodarstw domowych (76,42%). Wskaźnik poniżej średniej dla Gminy Stoszowice wstępuje w sołectwach takich jak:

- Jemna,
- Lutomierz,
- Różana,
- Rudnica,
- Srebrna Góra.

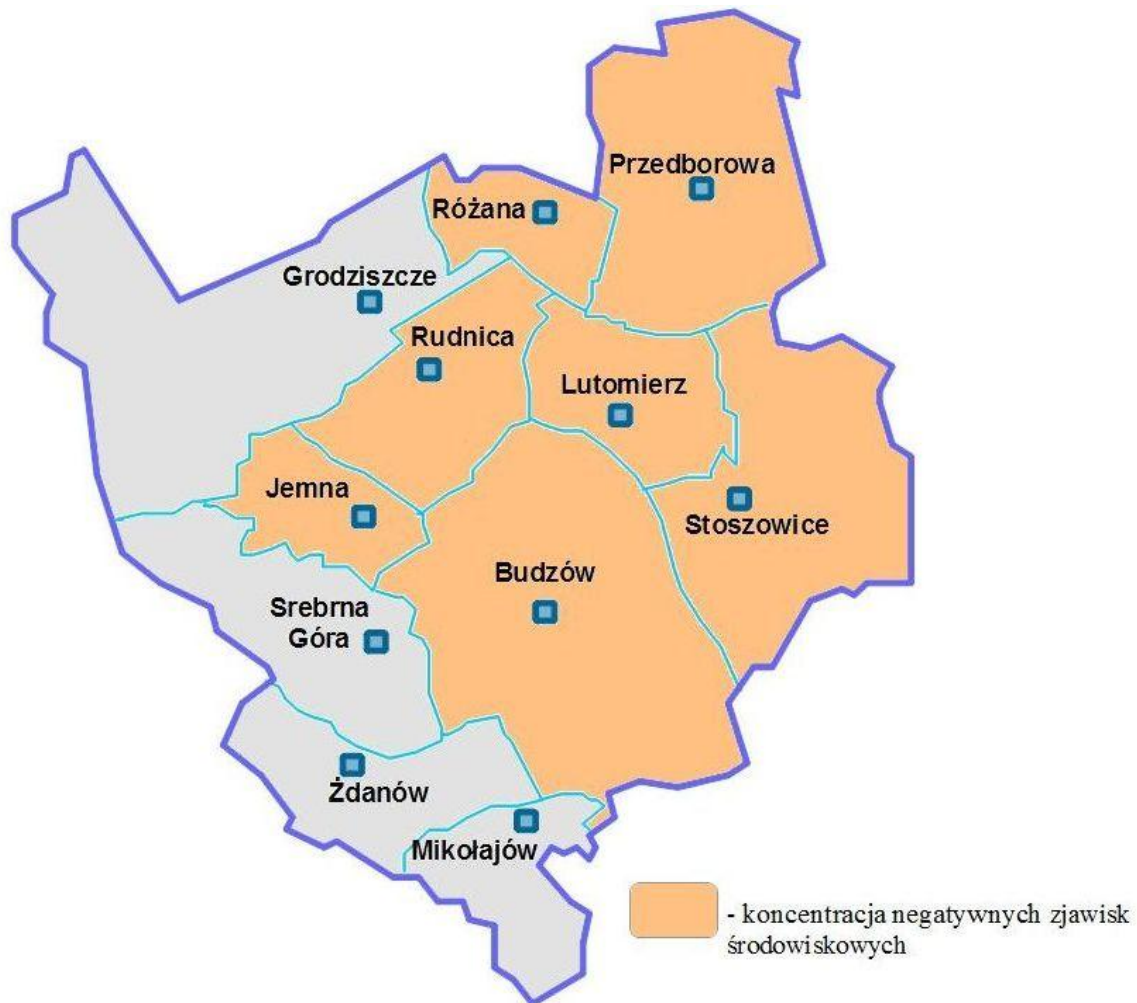
Analiza liczby budynków, pokrytych produktami zawierającymi azbest wykazała, iż 65% wszystkich tego typu obiektów znajduje się w następujących sołectwach:

- Stoszowice,
- Przedborowa,
- Budzów.

Analiza sfery środowiskowej w Gminie Stoszowice wskazała, że największe nasilenie problemów w tym obszarze (co najmniej 2 z 3 badanych paramentów) wystąpiło w sołectwach:

- Budzów – 2 z 3 badanych parametrów,
- Jemna – 2 z 3 badanych parametrów,
- Lutomierz - – 2 z 3 badanych parametrów,
- Przedborowa – 2 z 3 badanych parametrów,
- Różana – 2 z 3 badanych parametrów,
- Rudnica – 2 z 3 badanych parametrów,
- Stoszowice – 2 z 3 badanych parametrów.

Poniższy rysunek przedstawia sołectwa o koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych.

Rysunek 22. Koncentracja negatywnych zjawisk środowiskowych w sołectwach Gminy Stoszowice.

Źródło: opracowanie własne.

4.1.4. ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ

Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej została wykonana w oparciu o następujące parametry:

- stan dróg,
- stan infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej,
- stan infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej istotnej z punktu widzenia rozwoju Gminy Stoszowice.

Generalną ocenę stanu dróg w sołectwie przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 40. Generalna ocena stanu dróg w Gminie Stoszowice, z podziałem na poszczególne sołectwa.

lp.	Sołectwo	Generalna ocena stanu dróg w sołectwie (1- bardzo zły, 5 - bardzo dobry)
1.	Lutomierz	3
2.	Budzów	3
3.	Stoszowice	3
4.	Srebrna Góra	2
5.	Jemna	3
6.	Przedborowa	3
7.	Grodziszcze	2
8.	Różana	3
9.	Żdanów	3
10.	Rudnica	4
11.	Mikołajów	3

Źródło: opracowanie własne.

Na terenie Gminy Stoszowice dominują drogi w stanie dostatecznym. Drogi w najgorszym stanie technicznym znajdują się na terenie następujących sołectw:

- Grodziszcze,
- Srebrna Góra.

Celem dokonania analizy infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej w poszczególnych sołectwach Gminy Stoszowice, określono stan techniczny każdego obiektu w skali pięciostopniowej. Za sytuację negatywną przyjęto zły lub bardzo zły stan obiektu. Dodatkowo przeanalizowano potencjał turystyczny istniejącej infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej. W tym przypadku przyjęto za stan negatywny sytuację, w której obiekt o potencjale turystycznym znajduje się w stanie złym lub bardzo złym.

Tabela nr 41. Ocena stanu technicznego obiektów infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej zlokalizowanych w poszczególnych sołectwach.

Lp.	Sołectwo	Liczba obiektów infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej w stanie technicznego					Obiekty o potencjale turystycznym w stanie złym i bardzo złym
		bardzo dobry	dobry	dostateczny	zły	bardzo zły	
1.	Budzów	1	2	-	1	1	-
2.	Grodziszczce	-	2	-	1	1	1
3.	Jemna	-	2	2	-	-	-
4.	Lutomierz	1	2	1	-	-	-
5.	Mikołajów	-	1	-	-	-	-
6.	Przedborowa	2	1	1	1	-	-
7.	Różana	-	2	-	-	-	-
8.	Rudnica	1	2	-	-	1	1
9.	Srebrna Góra	2	4	2	5	-	5
10.	Stoszowice	-	2	2	-	-	1
11.	Żdanów	-	4	-	-	-	-
SUMA:		7	24	8	8	3	8

Źródło: opracowanie własne

Obiekty infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej znajdujące się w stanie złym i bardzo złym występują na terenie sołectw Budzów, Grodziszczce, Przedborowa, Rudnica i Srebrna Góra. Dla oceny kryterium przyjęto za stan problemowy sytuację, gdy dotyczy to 2 lub więcej obiektów. Sytuacja taka występuje w sołectwach:

- Srebrna Góra,
- Budzów,
- Grodziszczce.

Najwięcej obiektów infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej posiadających potencjał turystyczny, w złym lub bardzo złym stanie technicznym, występuje na terenie Srebrnej Góry. Problem dotyczy w sumie sołectw 4, są to:

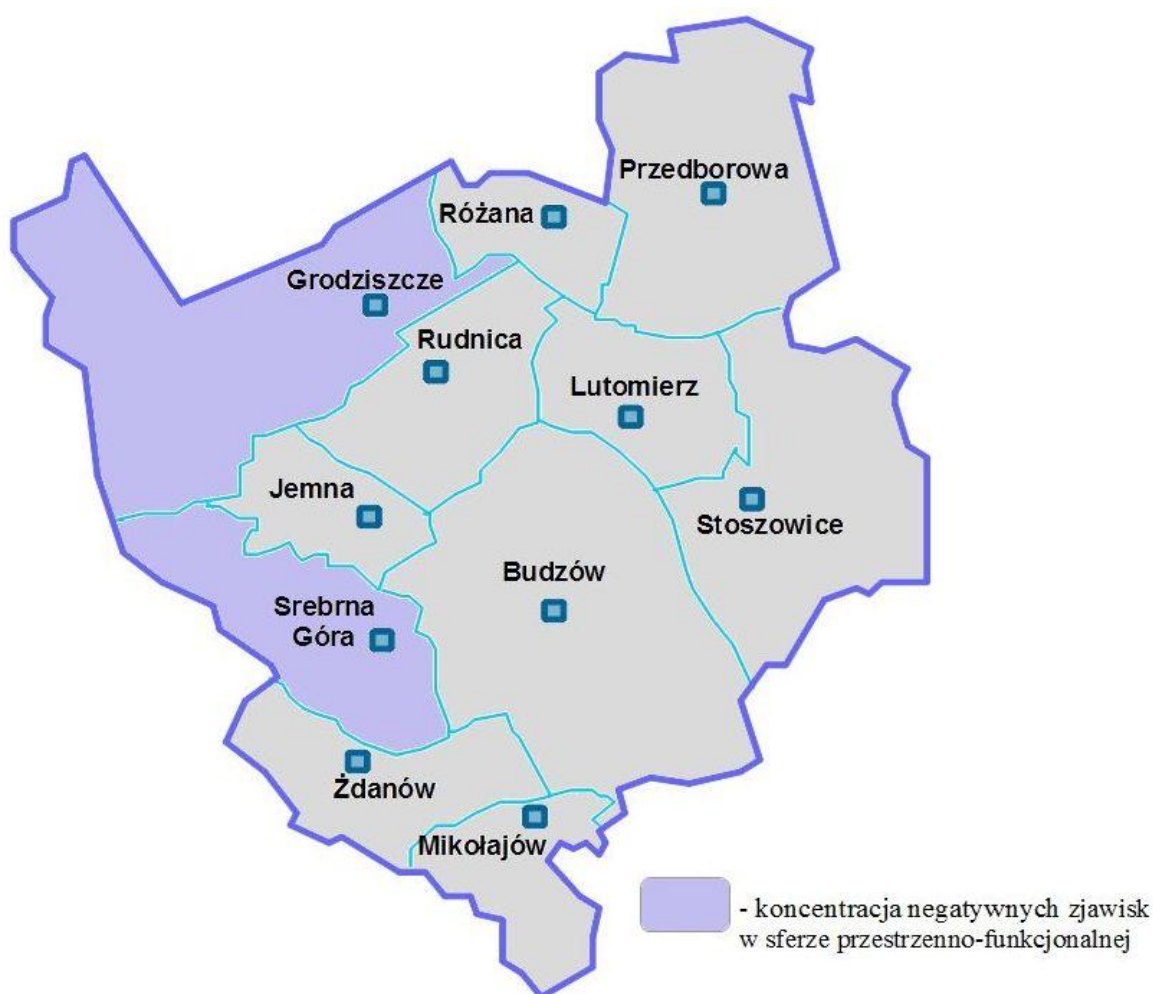
- Srebrna Góra,
- Grodziszczce,

- Rudnica,
- Stoszowice.

Analiza problemów pod kątem stanu dróg oraz stanu obiektów infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej (także w kontekście ich potencjału turystycznego), wskazuje na największe nasilenie problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w sołectwach:

- Srebrna Góra – 3 z 3 badanych parametrów,
- Grodziszczce – 3 z 3 badanych kryteriów.

Poniższy rysunek przedstawia sołectwa o koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych.

Rysunek 23. Koncentracja negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych w sołectwach Gminy Stoszowice.

Źródło: opracowanie własne.

4.1.5. ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE TECHNICZNEJ

Jednym z istotnych problemów występujących na terenie Gminy Stoszowice jest stan substancji mieszkaniowej. Jest to efektem wieku budynków mieszkalnych, który determinuje ich stan techniczny oraz rozwiązania techniczno-konstrukcyjne obowiązujące w okresie ich budowy. Analizy technicznej dokonano w oparciu o następujący parametr:

- liczba domów mieszkalnych i budynków mieszkalno-gospodarczych znajdujących się w wykazie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

Analizę liczby budynków mieszkalnych i mieszkalno-gospodarczych znajdujących się w wykazie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 42. Analiza zabytkowej substancji mieszkaniowej.

lp.	Sołectwo	Zabytkowe domy mieszkalne i budynki mieszkalno-gospodarcze
1.	Lutomierz	1
2.	Budzów	26
3.	Stoszowice	22
4.	Srebrna Góra	62
5.	Jemna	8
6.	Przedborowa	12
7.	Grodziszcze	12
8.	Różana	4
9.	Żdanów	5
10.	Rudnica	8
11.	Mikołajów	1
SUMA:		161

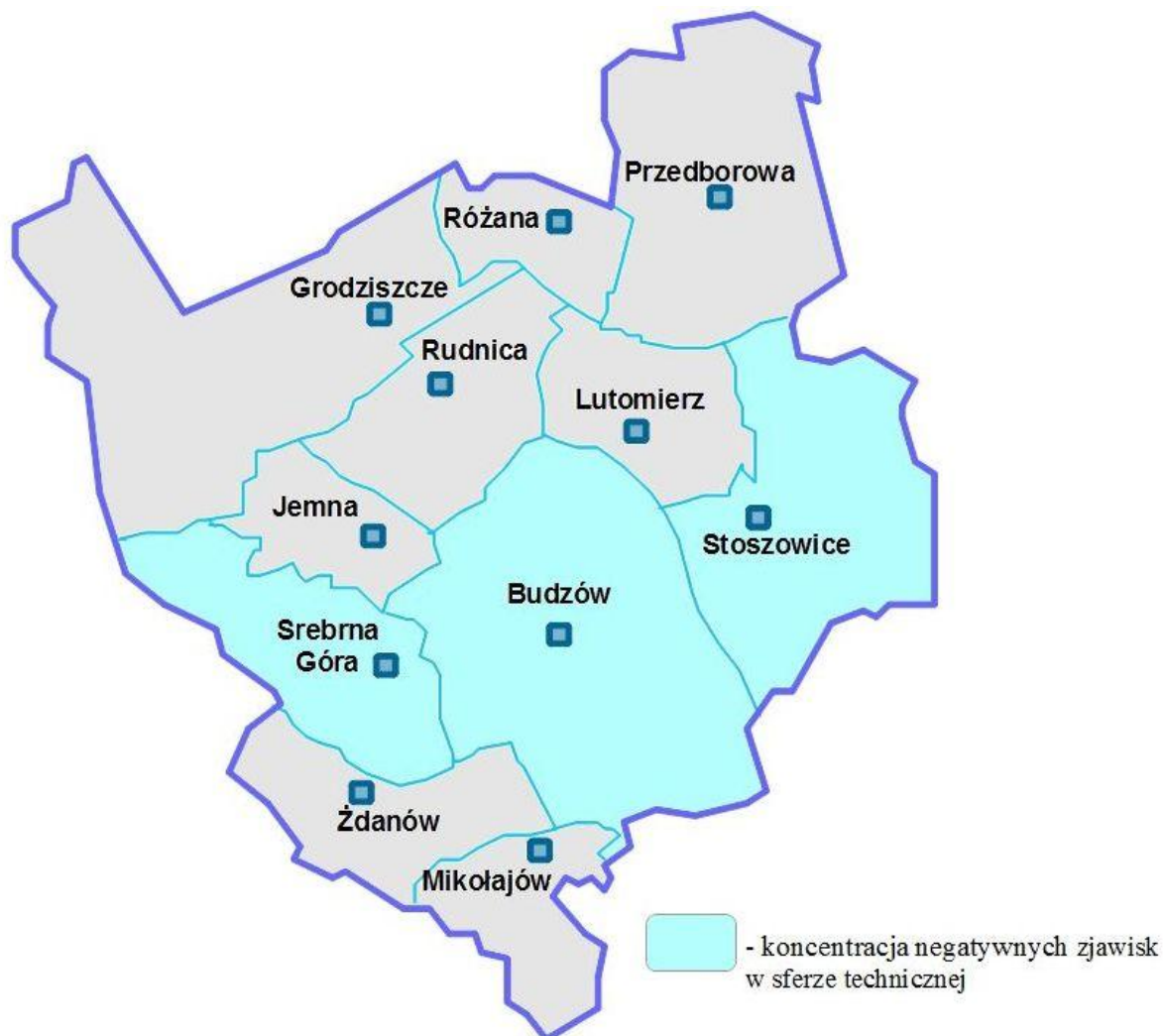
Źródło: opracowanie własne.

Największa liczba domów mieszkalnych i budynków mieszkalno-gospodarczych figurujących w wykazie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków ze Wrocławiu, znajduje się w Srebrnej Górze. Znaczne ilości tego typu obiektów znajdują się również w Budzowie i Stoszowicach.

Na podstawie kryterium ilości domów mieszkalnych i budynków mieszkalno – gospodarczych figurujących w wykazie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków ze Wrocławiu, największy problem występuje w sołectwach:

- Srebrna Góra,
- Budzów,
- Stoszowice.

Poniższy rysunek przedstawia sołectwa o koncentracji negatywnych zjawisk technicznych.

Rysunek 24. Koncentracja negatywnych zjawisk technicznych w sołectwach Gminy Stoszowice.

Źródło: opracowanie własne.

4.2. WYZNACZENIE OBSZARÓW REWITALIZACJI

Zasięgi przestrzenne obszarów rewitalizacji określono w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytoriów najbardziej wymagających wsparcia. Przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stoszowice przyjęto kryteria określone w art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zm.) oraz w wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju, tj.:

- obszar rewitalizacji nie może być większy, niż 20% powierzchni gminy (kryterium powierzchni),
- obszar rewitalizacji nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców Gminy (kryterium liczby ludności).

Warunkiem wyznaczenia obszaru jako zdegradowanego jest występowanie na nim negatywnych zjawisk społecznych, a jednocześnie co najmniej jednego spośród negatywnych zjawisk:

- gospodarczych,
- środowiskowych,
- przestrzenno-funkcjonalnych,
- technicznych.

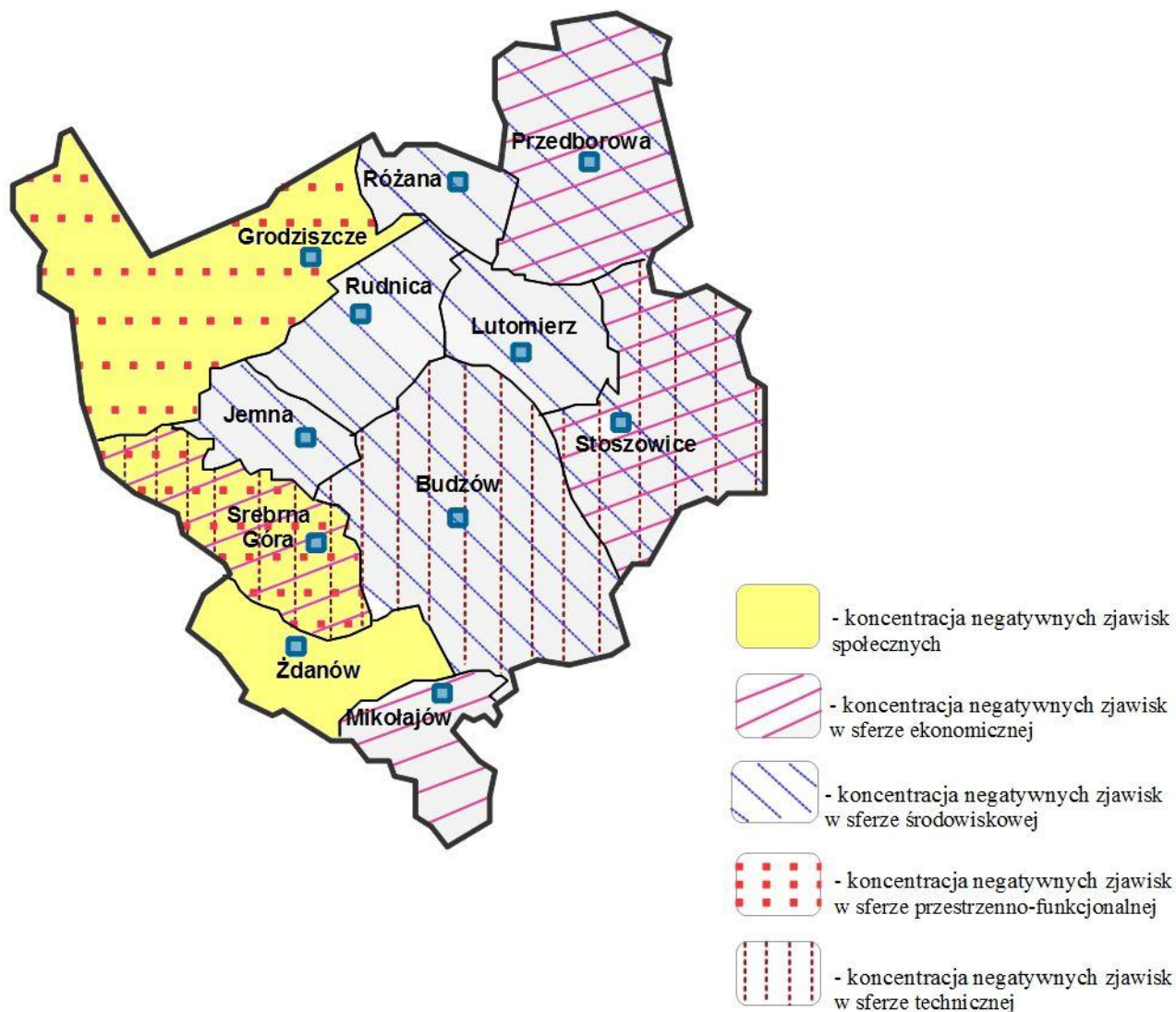
Analizę negatywnych zjawisk występujących na obszarze poszczególnych sołectw Gminy Stoszowice prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 43. Zbiorcza analiza negatywnych zjawisk na obszarze poszczególnych sołectw Gminy Stoszowice.

Lp.	Sołectwo	Koncentracja zjawisk negatywnych				
		Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
1.	Budzów			X		X
2.	Grodziszczce	X			X	
3.	Jemna			X		
4.	Lutomierz			X		
5.	Mikołajów		X			
6.	Przedborowa		X	X		
7.	Różana			X		
8.	Rudnica			X		
9.	Srebrna Góra	X	X		X	X
10.	Stoszowice		X	X		X
11.	Żdanów	X				
SUMA:		3	4	7	2	3

Źródło: opracowanie własne

Powyższa tabela wskazuje, iż koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej występuje na obszarze Grodziszczca, Srebrnej Góry oraz Żdanowa. Graficzną prezentację wyników analizy obrazuje poniższy rysunek. Koncentracja interwencji i potrzeba hierarchizacji potrzeb powodują, że „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” dotyczy terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących zdiagnozowane obszary zdegradowane i dotknięte szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Działania rewitalizacyjne z definicji skierowane są tu na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania rewitalizacji. Poniższy rysunek stanowi graficzne przedstawienie koncentracji negatywnych zjawisk w sołectwach Gminy Stoszowice.

Rysunek 25. Koncentracja negatywnych zjawisk w sołectwach Gminy Stoszowice.

Źródło: opracowanie własne.

Miejscowościami spełniającymi ustawowe kryteria obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym na terenie Gminy Stoszowice są:

- Srebrna Góra – na terenie sołectwa występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, a jednocześnie negatywne zjawiska gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne;

- Grodziszcze - na terenie sołectwa występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, a jednocześnie negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

Na podstawie przeprowadzonych analiz obrazujących wskaźniki przyjętych kryteriów wskazane zostały obszary rewitalizacji. Obszarem rewitalizacji w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” są sołectwa Grodziszcze i Srebrna Góra. Poniższa tabela wskazuje, na spełnienie przez te obszary kryterium powierzchni oraz liczby ludności.

Tabela nr 44. Zestawienie kryterium powierzchni i liczby ludności obszarów rewitalizacji.

Lp.	Obszar	Powierzchnia	Liczba mieszkańców
1.	GMINA STOSZOWICE	112 km ²	5448
2.	Grodziszcze	1,11 km ²	470
		1%	9%
3.	Srebrna Góra	2,58 km ²	995
		2%	18%
SUMA:		3,69 km ²	1465
%		3% powierzchni Gminy Stoszowice	27% liczby mieszkańców Gminy Stoszowice

Źródło: opracowanie własne.

Oba te obszary obejmują powierzchnię 3,69 km² (369 ha), co stanowi zaledwie 3% powierzchni Gminy Stoszowice i zamieszkiwane są przez 1 465 mieszkańców, co stanowi 27% mieszkańców Gminy Stoszowice. Oznacza to, że „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców. Powoduje to, że parametry wyznaczonych obszarów rewitalizacji są zgodne z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktur i Rozwoju.

5. LOKALNE POTENCJAŁY WYSTĘPUJĄCE NA OBSZARACH REWITALIZACJI

Celem wskazania lokalnych potencjałów występujących na obszarach rewitalizacji, przeprowadzono analizę SWOT. Analiza SWOT to podstawowe narzędzie przy tworzeniu wszelkiego rodzaju strategii i programów naprawczych. Analiza pozwala na zebranie wszystkich czynników zidentyfikowanych na etapie diagnozy danego obszaru i rozpisanie ich według schematu sprawdzonego przez wielu teoretyków i praktyków, z usystematyzowaniem tych informacji i wyciągnięciem wniosków istotnych z punktu widzenia przyszłych planów rozwojowych. Z uwagi na fakt, iż w Gminie Stoszowice wyznaczono dwa odrębne obszary rewitalizacji wytypowane do objęcia „Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, które różnią się od siebie w sposób zasadniczy, analizę SWOT przeprowadzono osobno dla każdego z nich. W obu przypadkach posłużono się tą samą metodologią, uwzględniono informacje pochodzące z podobnych źródeł i zastosowano podobne narzędzia pracy.

SWOT to skrót od angielskich wyrazów: strenghts (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse) oraz threats (zagrożenia). Mocne strony to zbiór atutów, jakimi dysponuje poddana badaniu miejscowość. Szczególnie ważne są cechy unikatowe, wyróżniające jednostkę na tle sąsiadów. Słabe strony to mankamenty, w tej grupie ujawniono wszystkie codzienne bolączki i problemy mieszkańców. Szanse wskazują na okoliczności, które można i należy wykorzystać dla przyszłego rozwoju miejscowości, zaś zagrożenia to z kolei te okoliczności, które mogą mieć niekorzystny wpływ na rozwój danej wsi. Zarówno szanse jak i zagrożenia wynikają zwykle z uwarunkowań zewnętrznych.

Analizy SWOT przeprowadzono osobno dla sołectwa Grodziszczce i sołectwa Srebrna Góra. W obu przypadkach materiałem wyjściowym były wyniki diagnozy przeprowadzonej dla obszaru całej Gminy Stoszowice z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych sołectw oraz ankiet złożonych przez mieszkańców w toku konsultacji społecznych. Podsumowania dokonano w trakcie spotkań reprezentantów lokalnej społeczności (rada sołecka i liderzy lokalnej społeczności) z moderatorami (autorami dokumentu).

Z perspektywy „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, kluczowe jest by wyniki analizy SWOT umożliwiły wyznaczenie kierunków działań, które:

- ugruntują mocne strony obszaru rewitalizacji,
- zniwelują uciążliwości zidentyfikowane w obszarze słabych stron,
- pozwolą na pełne wykorzystanie szans,
- pomogą w likwidacji lub istotnym ograniczeniu zagrożeń.

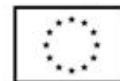
5.1. ANALIZA SWOT DLA GRODZISZCZA

POZYTYWNE	NEGATYWNE
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Położenie w pobliżu atrakcji turystycznych: Grodziszcze leży w środku trójkąta tworzonego przez trzy ważne dla dolnośląskiej turystyki atrakcje: Owiesno z ruinami Zamku, Park Krajobrazowy Gór Sowich i Srebrną Górę.</p>	<p>Infrastruktura drogowa: Zdecydowana większość dróg na terenie sołectwa znajduje się w katastrofalnym stanie. Nieremontowane od wielu lat nie wytrzymują nadmiernego obciążenia ruchem aut ciężarowych. Poza złym stanem nawierzchni dużą uciążliwość dla mieszkańców i ograniczenie dla rozwoju wsi stanowią: brak poboczy, chodników i zatok autobusowych oraz szeregu innych elementów infrastruktury drogowej takich jak np. bariereki wzdłuż rzeki Jankowa.</p>
<p>Zabytki: W samym Grodziszczu znajdują się obiekty zabytkowe, które mogłyby stanowić atrakcję turystyczną, choć oczywiście na mniejszą skalę. Są to: kościół filialny pw. św. Maksymiliana Kolbego z XV-XVIII w., zespół parkowo-pałacowy z połowy XVIII w., połowa XIX w. oraz ruina pawilonu parkowego z wieżą widokową z drugiej połowy XIX w.</p>	<p>Komunikacja z pozostałą częścią Gminy Stoszowice: Grodziszcze leży na północno zachodnim krańcu gminy i bliżej stąd do Bielawy i Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie niż do Stoszowic i Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich. Problem pogłębia dodatkowo brak bezpośrednich połączeń komunikacją publiczną z lokalnymi ośrodkami administracyjnymi. W tej sytuacji jeszcze bardziej doskwiera brak ścieżek rowerowych, które mogłyby służyć lokalnej społeczności do komunikacji z innymi miejscowościami gminy, a niewątpliwie przyczyniłyby się też do rozwoju turystyki.</p>
<p>Bliskość ośrodków miejskich Bielawa – Dzierżoniów: Grodziszcze od granic administracyjnych Bielawy dzieli zaledwie 5 km (od centrum miasta niespełna 9 km); dodatkowo z Bielawy do Grodziszcza kursują autobusy komunikacji publicznej.</p>	<p>Gospodarka wodno-ściekowa: Wieś nie posiada zbiorczego systemu kanalizacji. Praktycznie nie ma też przydomowych oczyszczalni ścieków. W tej sytuacji jedynym rozwiązaniem pozostają zbiorniki bezodpływowe opróżniane za pomocą wozów asenizacyjnych. Praktyka pokazuje, że jest to rozwiązanie nie tylko mało praktyczne, lecz w niektórych wypadkach również mało ekologiczne, z uwagi na stan techniczny zbiorników. Obniża to poziom życia mieszkańców i ogranicz rozwój turystyki.</p>
<p>Słoneczna Góra: Dzięki korzystnemu ukształtowaniu terenu i naturalnym warunkom termicznym jest stokiem chętnie wykorzystywanym przez paralotniarzy.</p>	<p>Infrastruktura rekreacyjno-sportowa: W Grodziszczu praktycznie nie ma miejsc do aktywnego spędzania wolnego czasu. Ogólnodostępne tereny i infrastruktura do rekreacji i uprawiania sportu mogłyby służyć zarówno mieszkańcom jak i odwiedzającym wieś turystom.</p>

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Rozwój turystyki: Potencjał turystyczny miejscowości płynący z jej położenia pomiędzy istotnymi dla regionu atrakcjami turystycznymi oraz własne zasoby historyczne wskazują, że poprawa poziomu życia w miejscowości mogłaby być w istotny sposób związana z rozwojem turystyki. Można wskazać bardzo wiele elementów, które jednocześnie mogłyby służyć mieszkańcom jak i odwiedzającym wieś turystom np.: ścieżki rowerowe, tereny rekreacyjne i sportowe, infrastruktura drogowa i inne. Duże znaczenie dla spopularyzowania miejscowości miałyby jej włączenie w przebiegające w pobliżu lokalne i regionalne historyczne szlaki turystyczne.</p>	<p>Wyludnianie miejscowości: Nasilenie zjawisk migracyjnych ma w Grodziszczu dwa oblicza. Z jednej strony niski poziom życia jest przyczyną licznych wyjazdów, zwłaszcza młodych osób, zwykle do dużych ośrodków miejskich lub za granicę kraju. Z drugiej strony niektóre osoby meldują się w pobliskiej Bielawie zyskując tym samym dostęp do usług np. z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej czy edukacji świadczonej na wyższym poziomie niż ma to miejsce w Gminie Stoszowice.</p>
<p>Aktywna młodzież: Mieszkańcy Grodziszczu podkreślają, że ich największą nadzieją jest aktywna młodzież. Dziś zrzeszona jest ona w miejscowej jednostce Ochotniczej Straży Pożarnej, ale wsparcie infrastrukturalne i organizacyjne z całą pewnością pozwoliłoby znacznie rozszerzyć pole jej działania.</p>	<p>Starzenie się społeczeństwa: Naturalne procesy demograficzne (wydłużanie czasu życia) oraz migracja głównie młodych ludzi, prowadzi do szybkiego starzenia się lokalnej społeczności. W ślad za tym idzie np.: zmniejszenie potencjału do powstawania nowych inicjatyw gospodarczych i społecznych.</p> <p>Zmiany w systemie oświaty: Mieszkańcy Grodziszczu wskazują na zagrożenie płynące z przejścia przez gminę szkoły podstawowej prowadzonej do tej pory przez lokalne stowarzyszenie. Obawiają się, że w niedalekiej przyszłości może dojść do połączenia placówki ze szkołą w Budzowie i pogorszenia dostępu do oświaty na najniższym szczeblu.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie konsultacji przeprowadzonych w Grodziszczu, przez firmę ART STREFA Witold Skorulski.

5.2. ANALIZA SWOT DLA SREBRNEJ GÓRY

POZYTYWNE	NEGATYWNE
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Zabytki architektury i historia miejscowości: Układ urbanistyczny miejscowości z rynkiem otoczonym kamieniczkami oraz liczne zabytki, do których zaliczyć trzeba XVIII-wieczną twierdzę, kościół parafialny pw. śś. Piotra i Pawła, kościół ewangelicki, a także niektóre budynki mieszkalne, budują unikalny charakter tego miejsca i stanowią ogromny potencjał do rozwoju turystyki. Unikatowymi zabytkami sztuki inżynierskiej jest wiadukt srebrnogórski oraz most wiszący.</p>	<p>Brak sieci gazowej: Brak dostępu do gazu sieciowego jest przeszkodą w odejściu od opalania lokalnych gospodarstw paliwami stałymi. W okresie grzewczym sytuacja ta jest przyczyną pogorszenia stanu atmosfery, co przy turystycznym charakterze miejscowości ma istotne znaczenie.</p>
<p>Położenie i walory krajobrazowe: Istotą wartością wzmacniającą walory turystyczne Srebrnej Góry jest jej położenie w głębokiej, wąskiej dolinie oddzielającej Górę Sowie od Gór Bardzkich i towarzyszące mu charakterystyczne ukształtowanie terenu. Dodatkowo w pobliżu znajduje się wylesiony stok pozwalający na uprawianie paralotniactwa.</p>	<p>Odływ młodych ludzi z terenu miejscowości: Mimo notowanego w ostatnich latach wzrostu atrakcyjności turystycznej, Srebrna Góra w dalszym ciągu pozostaje stosunkowo mało atrakcyjna z punktu widzenia jej mieszkańców. Świadczy o tym znaczący spadek liczby mieszkańców wynikający głównie z migracji. Główną przyczyną pozostają w tym zakresie problemy ze znalezieniem zatrudnienia.</p>
<p>Istniejąca infrastruktura turystyczna: W oparciu o lokalne atrakcje i walory naturalne w miejscowości powstała, podstawowa infrastruktura turystyczna dająca doskonałą podstawę do rozwoju tej gałęzi gospodarki. Szlaki turystyczne, rowerowe i trasy biegowe, teren kąpieliska z basenem, oraz podstawowa baza gastronomiczna i noclegowa pozwalają na zaznaczenie obecności miejscowości na turystycznej mapie Dolnego Śląska.</p>	<p>Sezonowość ruchu turystycznego: W okresie zimowym Srebrna Góra notuje istotne zmniejszenie ruchu turystycznego. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest brak najbardziej pożądanej w tym okresie oferty turystycznej w postaci stoku narciarskiego.</p>
<p>Kolejne miejsca mogące stanowić bazę do przekształcenia ich w atrakcję turystyczną: Oprócz wykorzystywanych już (w różnym stopniu) obiektów stanowiących atrakcje turystyczne na terenie miejscowości, lub w jej pobliżu, znajdują się kolejne obiekty i miejsca jeszcze zupełnie, lub prawie zupełnie niewykorzystywane. To przede wszystkim pokopalniane sztolnie i trasa unikatowej kolei zębatej.</p>	<p>Zły stan dróg poza centrum miejscowości: Z nowym brukiem położonym w centrum miejscowości kontrastuje zły stan nawierzchni większości pozostałych ulic.</p>
<p>Potencjał ludzki: Składają się na niego działalność Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji oraz duża aktywność mieszkańców działających w lokalnych organizacjach pozarządowych. Srebrną Górę na miejsce swojego zamieszkania i pracy wybrało też kilku artystów.</p>	<p>Brak terenów integracyjnych: Licząca blisko 1000 mieszkańców miejscowość, odczuwa brak przestrzeni publicznej mogącej pełnić rolę integracyjną. Chodzi tu o teren typu boisko, wiatka, plac zabaw, które służąc na co dzień mieszkańcom mogły by być wykorzystywane również dla rozwoju turystyki.</p>

<p>Gospodarka przestrzenna: Uporządkowany rozwój miejscowości możliwy jest w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Atutem w tym zakresie jest także istniejąca sieć wodno-kanalizacyjna.</p>	<p>Brak powiązań poszczególnych atrakcji turystycznych: Niski stopień koordynacji działań prowadzonych do tej pory w obszarze turystyki, skutkuje brakiem powiązań istniejących już atrakcji. Dotyczy to zarówno infrastruktury – brak jest np. dobrze oznakowanych ścieżek pomiędzy poszczególnymi obiektami, jak i szeroko rozumianej promocji – potrzebna jest większa ilość tablic informacyjnych, ulotek wspólnie informujących o różnych atrakcjach, mapy lokalizującej atrakcje i usługi turystyczne. Nie ma też profesjonalnej dobrze zarządzanej strony internetowej promującej miejscowość, jej walory i aktualną ofertę. To wszystko składa się na to, iż do tej pory nie udało się uzyskać efektu synergii, który może przenieść Srebrną Górę na listę największych atrakcji województwa.</p> <p>Niedobory infrastruktury obniżające poziom życia: W miejscowości nie ma szkoły podstawowej, brakuje punktów selektywnej zbiórki odpadów (gniazd), odczuwalny jest brak komunikacji publicznej. Te wszystkie elementy obniżają poziom życia mieszkańców i ograniczają szanse rozwojowe Srebrnej Góry.</p>
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Rozwój kolejnych atrakcji turystycznych: W oparciu o istniejące zasoby i potencjał miejsc dotychczas niewykorzystanych, możliwe jest stworzenie kolejnych atrakcji turystycznych (sztolnie kopalni srebra, kolej zębata). Niewykorzystany pozostaje też potencjał środowiska naturalnego i ukształtowanie terenu, które umożliwia budowę stoku narciarskiego. Można też pokusić się o nowe atrakcje na akwenie wodnym – np. rowery wodne.</p>	<p>Pogłębiająca się migracja młodzieży: Dalszy odpływ, zwłaszcza młodych osób, może ograniczyć potencjał rozwojowy miejscowości.</p>
<p>Nawiązanie współpracy z partnerami zewnętrznymi: Do wzrostu popularności Srebrnej Góry może prowadzić też ściślejsza współpraca z innymi lokalnymi liderami w obszarze turystyki. Również stowarzyszenie byłych mieszkańców Srebrnej Góry z Niemiec wykazuje chęć ściślejszej współpracy z lokalnymi władzami i organizacjami pozarządowymi.</p>	<p>Konkurencja innych sąsiednich atrakcji turystycznych: Stawiając na rozwój turystyki, Srebrna Góra musi mieć świadomość silnej konkurencji wynikającej z bliskiej obecności innych ośrodków turystycznych położonych w Kotlinie Kłodzkiej czy Górach Sowich</p>
<p>Lepsze wykorzystanie istniejących obiektów do poprawy jakości życia mieszkańców: O jakości życia w znacznej mierze decyduje dostępność do podstawowych usług społecznych, takich jak oświata czy służba zdrowia. Zlokalizowany w Srebrnej Górze budynek po dawnej szkole pozostaje niewykorzystany, podczas gdy można by go zaadaptować np. na centrum rehabilitacji.</p>	<p>Wzrost niskiej emisji: Zagrożeniem dla rozwoju turystyki ale też uciążliwością dla mieszkańców, może być wzrost niskiej emisji związanej z utrzymaniem dominującej roli paliw stałych w systemie grzewczym miejscowości.</p> <p>Zniechęcenie mieszkańców o ile nie pojawią się projekty prospołeczne.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie konsultacji przeprowadzonych w Grodziszczu, przez firmę ART STREFA Witold Skorulski.

5.3. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY SWOT

Przeprowadzona analiza SWOT obszarów rewitalizacji umożliwia wyciągnięcie kilku wniosków. Odnośnie tkanki urbanistyczno-architektonicznej obszarów zidentyfikowane zostały problemy takie jak: zły stan techniczny budynków i dróg, niedostosowanie dróg do ruchu turystycznego, zaniedbane tereny służące turystyce i wypoczynkowi, w szczególności zespół pałacowo-parkowy w Grodziszczu.

W kwestiach społecznych w odniesieniu do obszarów rewitalizacji zwrócić należy uwagę na wysokie bezrobocie, ubóstwo i depopulacja. Wartą podkreślenia mocną stroną obszarów rewitalizacji są jego zasoby historyczno-kulturowe, które odgrywają kluczową rolę dla ruchu turystycznego. Stąd brak inwestycji w infrastrukturę obszarów rewitalizacji stanowi zagrożenie nie tylko dla jakości życia mieszkańców, ale także dla rozwoju ruchu turystycznego.

6. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Wizja będąca podstawą strategii osiągnięcia celów określonych w niniejszym programie uwzględnia lokalne uwarunkowania i dążenia, ponadto stanowi obraz oczekiwanego stanu, jaki lokalna społeczność zamierza osiągnąć na zakończenie wdrażania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”. Poniżej znajduje się wizja Gminy Stoszowice, kształtująca charakter działań przyjmowanych do realizacji w „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”.

Gmina Stoszowice jako miejsce nowoczesne, przyjazne środowisku, mieszkańcom i przedsiębiorcom, gdzie realizowane będą przedsięwzięcia służące pobudzeniu aktywności społecznej i gospodarczej, poprzez zrównoważony rozwój oraz kreowanie ekologicznych i aktywnych postaw przy jednoczesnym eksponowaniu walorów przyrodniczych i historycznych.

Wskazana powyżej wizja zostanie urzeczywistniona poprzez następujący cel główny: wzrost aktywności gospodarczej i społecznej oraz znaczący wzrost konkurencyjności turystycznej i kulturowej Srebrnej Góry oraz Grodziszcza. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej oraz wzmocnienie funkcji turystycznych, kulturalnych oraz usługowo – handlowych, oparte na kompleksowej naprawie oraz zagospodarowaniu zasobów dziedzictwa kulturowego, modernizacji infrastruktury oraz inwestycjach w poprawę stanu zasobów ludzkich. W związku z powyższym, po przeprowadzeniu rewitalizacji, obszary rewitalizacji będą charakteryzowały się:

- w sferze społecznej:
 - spadkiem bezrobocia w efekcie wzrostu aktywności gospodarczej wśród osób bezrobotnych (głównie w sektorze usług turystycznych);
 - ograniczeniem występowania patologii społecznych;
 - wysoką jakością edukacji oraz zaangażowaniem obywateli w ochronę dziedzictwa kulturowego i ładu przestrzennego jako istotnego kapitału lokalnego,
 - wzrostem liczby mieszkańców w efekcie zahamowania depopulacji oraz wzrostem liczby osób młodych zamieszkujących dany obszar w efekcie polepszenia struktury wiekowej mieszkańców w obszarach rewitalizacji.
- w sferze gospodarczej:
 - aktywnością sfery gospodarczej w sektorze usług związanych z turystyką oraz handlem;
 - wysokimi kwalifikacjami zawodowymi osób zamieszkujących obszary rewitalizacji, oraz wzrostem konkurencyjności przedsiębiorstw działających na tych obszarach.
- w sferze środowiskowej:

- społeczeństwem obywatelskim przyjaznym środowisku;
- w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej:
 - estetycznymi przestrzeniami publicznymi;
 - bardzo dobrym stanem technicznym urządzeń infrastruktury publicznej w tym dróg;
 - bardzo dobrym stanem technicznym budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej, głównie tych posiadających walory historyczne i architektoniczne;
 - rozbudowaną infrastrukturą rekreacyjno-sportową.

Wyznaczone obszary rewitalizacji to tereny zainwestowane i wszelkie działania rewitalizacyjne opierają się tutaj głównie na ożywieniu już istniejącej zabudowy. Jak wynika z powyższej wizji, planowany efekt realizacji programu rewitalizacji, to ożywienie społeczne i gospodarcze tego terenu, poprawa jego funkcjonalności, estetyki, wygody użytkowania i jakości życia w rewitalizowanym zespole oraz optymalne wykorzystanie możliwości wyznaczonych obszarów. Realizacja programu w sferze rozwiązań przestrzennych, doprowadzi do uczytelnienia analizowanych obszarów oraz stworzenia centrum integrującego społeczność lokalną w Grodziszczu.

W wyniku realizacji niniejszego programu obszary rewitalizacji, a co za tym idzie cała Gmina Stoszowice, stanowiąc będą lepsze miejsce do życia, dzięki podniesieniu jego jakości i poziomu oraz poprzez stworzenie ram instytucjonalnych oraz gospodarczo – społecznych, które zwielokrotnią szanse realizacji aspiracji i możliwości jednostek i lokalnych wspólnot. Obszary rewitalizacji oraz cała Gmina Stoszowice staną się silniejsze i lepiej zintegrowane gospodarczo, przestrzennie i społecznie.

Utworzony projekt rewitalizacji dotyczy wielu zagadnień, dlatego zrealizowanie go w całości, byłoby trudne. Wdrożenie przynajmniej części pomysłów w nim zawartych, w znaczący sposób może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji.

7. ASPEKTY ORGANIZACYJNE I FINANSOWE

Odpowiedzialnym za realizację „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” jest Wójt Gminy Stoszowice, będący organem gminy i wykonujący zadania przy pomocy urzędu gminy, którego jest kierownikiem.⁴⁵ Planuje się, że w Urzędzie Gminy Stoszowice, referatami odpowiedzialnymi za realizację LPR będzie głównie Referat Rozwoju. Zarządzanie w zakresie programu rewitalizacji składa się z następujących elementów: planowania, organizacji pracy, realizacji oraz ewaluacji wyników. Dla efektywnej realizacji postanowień LPR dobrze jest wyznaczyć osobę koordynatora.

W procesie wprowadzania postanowień LPR biorą udział następujące grupy podmiotów:

- uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- realizujące zadania LPR;
- monitorujące przebieg realizacji LPR;
- monitorujące efekty realizacji LPR;
- społeczność lokalna „odczuwająca” skutki działań zaproponowanych w LPR.

Wszyscy uczestnicy ponoszą pełną odpowiedzialność za efekty wynikające z wdrażania programu rewitalizacji. Dla realizacji postanowień niniejszego dokumentu dobrze jest wprowadzić procedury określające zasady współpracy i finansowania obowiązujące między urzędem, instytucjami, organizacjami i podmiotami gospodarczymi funkcjonującymi na terenie Gminy Stoszowice. Współpraca powinna także dotyczyć struktur wewnętrznych w ramach Urzędu Gminy Stoszowice tj. pomiędzy poszczególnymi referatami/ osobami.

Działania przewidziane w LPR skutecznie wdrożone umożliwią długookresową poprawę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej na obszarach rewitalizacji. Analizując koszty wdrażania tych działań, władze lokalne powinny uwzględnić wynikające z nich dodatkowe korzyści tj. poprawę warunków zdrowotnych, poprawę jakości życia, wzrost zatrudnienia, podniesienie atrakcyjności gminy itd.

Wdrożenie „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” wymaga odpowiednich nakładów finansowych, zwłaszcza, że przedsięwzięcia rewitalizacyjne, są zazwyczaj zadaniami kosztochłonnymi. Ich realizacja jest możliwa ze środków własnych gminy oraz ze środków zewnętrznych. Ponieważ zasoby gminy mogą okazać się niewystarczające, zawsze będzie istniała konieczność rywalizacji o dostępne wsparcie finansowe. Stąd konieczne jest rozpoznanie dostępnych zasobów finansowych oraz programów i mechanizmów umożliwiających pozyskanie środków celem sfinansowania działań przewidzianych w niniejszym dokumencie.

Zarządzanie środkami własnymi w gminie opiera się m.in. na wieloletniej prognozie finansowej, która jest instrumentem wieloletniego planowania finansowego w jednostkach

⁴⁵ Wg. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.).

samorządu terytorialnego. Wieloletnia prognoza finansowa powinna być realistyczna i obejmować prognozę parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego takich jak:

- dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego, w tym na obsługę długu, gwarancje i poręczenia;
- dochody majątkowe, w tym dochody ze sprzedaży majątku, oraz wydatki majątkowe budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
- wynik budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
- przeznaczenie nadwyżki albo sposób sfinansowania deficytu;
- przychody i rozchody budżetu jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia;
- kwotę długu jednostki samorządu terytorialnego oraz sposób sfinansowania jego spłaty;
- kwoty wydatków bieżących i majątkowych wynikających z limitów wydatków na planowane i realizowane przedsięwzięcia.⁴⁶

Planując realizację działań rewitalizacyjnych, należy wziąć pod uwagę realne możliwości ich wdrożenia, w tym głównie potencjalne źródła finansowania. W zakresie zewnętrznych źródeł finansowania gmina może skorzystać ze środków krajowych oraz zagranicznych mających formę np.: dotacji, pożyczek, kredytów, wsparcia kapitałowego. Ponadto możliwe jest wykorzystanie środków pochodzących z następujących źródeł:

- środki własne samorządów przeznaczone m.in. na prace konserwatorskie i restaurację zabytków;
- środki własne beneficjentów prywatnych;
- środki mieszane – hybrydowe formy finansowania, w tym m.in.: partnerstwo publiczno-prywatne.

Szczególnie znacznie w tym zakresie odgrywać będą środki finansowe przewidziane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego, który w latach 2014-2020 będzie programem finansowanym z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego** i z **Europejskiego Funduszu Społecznego**. Priorytetami, z których możliwa będzie realizacja projektów rewitalizacyjnych są:

- **Priorytet inwestycyjny 6.3: Rewitalizacja zdegradowanych obszarów**, w ramach którego wsparcie zostanie ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze oraz społeczne zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich, gdzie doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Działania rewitalizacji infrastrukturalnej muszą służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych i podporządkowane będą

⁴⁶ Wg. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 885 ze zm.)

działaniom finansowanym z EFS. Kompleksowe działania w tym zakresie obejmą remont, modernizację i adaptację istniejących budynków do funkcji społecznych, kulturalnych i edukacyjnych, odnowę zasobów mieszkaniowych (części wspólne budynków), zagospodarowanie przestrzeni publicznych obejmując również sferę bezpieczeństwa mieszkańców (monitoring miejski) lub dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także inwestycje w tzw. drogi lokalne, możliwie jedynie, gdy będą one stanowiły element szerszej koncepcji związanej z rewitalizacją.

- **Priorytet inwestycyjny 9.1 Aktywna integracja**, w ramach którego realizowane będą działania zmierzające do polepszenia sytuacji osób wykluczonych, lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w walce z ubóstwem poprzez wykorzystania instrumentów aktywnej integracji, w szczególności aktywizacji zawodowej. Rezultatem podejmowanych inicjatyw będzie także podniesienie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie mobilności i aktywności społecznej mieszkańców.
- **Priorytet inwestycyjny 1.3 Rozwój przedsiębiorczości**, w ramach którego możliwe będzie kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje, tworzenie nowej infrastruktury inwestycyjnej lub rewitalizacja istniejącej infrastruktury (w tym uzbrojenie terenu, rekultywacja gruntów, makronielacja gruntów, w ograniczonym zakresie budowa/modernizacja dróg służących udostępnieniu ww. infrastruktury) w celu, stworzenia przedsiębiorcom korzystnych warunków do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.
- **Priorytet inwestycyjny 3.3: Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym**, w ramach którego wspierane będą kompleksowe inwestycje podnoszące efektywność energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, w tym przedsięwzięcia termomodernizacyjne, oraz dotyczące wymiany oświetlenia na energooszczędne.

Uzyskanie dofinansowania na projekty rewitalizacyjne jest możliwe także w ramach programu finansowego z Funduszy Europejskich tj. **Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**. Główne obszary na które zostaną przekazane środki w latach 2014-2020, to: ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Priorytetami, z których możliwe będzie wsparcie działań rewitalizacyjnych są⁴⁷:

- **Priorytet inwestycyjny 4.3** Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym.

⁴⁷ <https://www.pois.gov.pl/strony/o-programie/zasady/co-mozna-zrealizowac/>, 22.05.2016 r.

- **Priorytet inwestycyjny 6.5** Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.
- **Priorytet inwestycyjny 6.3** Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, w ramach którego możliwe będą inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

Źródłem finansowania programów rewitalizacyjnych może stać się również inicjatywa JESSICA – wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich. JESSICA powołana przez Komisję Europejską we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym wspiera regenerację i zrównoważony rozwój obszarów miejskich w systemie zwrotnym. W okresie programowania 2014-2020 planowane jest wykorzystanie tego typu instrumentów inżynierii finansowej na większą skalę, włączając w nie także obszary wiejskie.

Obok gminy, operatorami procesu pozyskania dofinansowania, będą także gminne jednostki organizacyjne, podmioty komercyjne i indywidualni mieszkańcy podejmujący decyzje o korzystaniu z instrumentów dedykowanych dla wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W Polsce dostępnych jest wiele mechanizmów wspomagających realizację programów rewitalizacji. Asortyment udostępnionych narzędzi powiększa się, stąd wskazany jest monitoring programów ogłaszanych przez instytucje wdrażające.

III. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI

1. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK

Głównym celem rewitalizacji jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, czyli stanu spowodowanego koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej,
- środowiskowej,
- przestrzenno-funkcjonalnej,
- technicznej.

Aby zrealizować główny cel rewitalizacji, potrzebna jest realizacja szeregu celów szczegółowych oraz wytyczenie kierunków, które wyeliminują bądź ograniczą występowanie na analizowanym obszarze negatywnych zjawisk.

W wyniku przeprowadzonej analizy wskaźnikowej zidentyfikowane zostały dwa miejsca tj. **sołectwo Grodziszcze i sołectwo Srebrna Góra o koncentracji niekorzystnych zjawisk**, w szczególności takich jak: wysoka stopa bezrobocia, w tym długotrwałego, wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia, wysoki poziom przestępczości i wykroczeń, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, słaba aktywność gospodarza mieszkańców, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym, niedobór lub niskiej jakości tereny publiczne, przekroczenie standardów jakości, niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, niski poziom obsługi komunikacyjnej, degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz brak właściwej infrastruktury umożliwiającej efektywne korzystanie z obiektów

Jednym z głównych celów jest wzrost aktywności gospodarczej i społecznej oraz znaczący wzrost konkurencyjności turystycznej i kulturowej Srebrnej Góry oraz Grodziszcza. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej oraz wzmocnienie funkcji turystycznych, kulturalnych oraz usługowo – handlowych, oparte na kompleksowej naprawie oraz zagospodarowaniu zasobów dziedzictwa kulturowego, modernizacji infrastruktury oraz inwestycjach w poprawę stanu zasobów ludzkich. W związku z powyższym niniejszy dokument realizuje następujące cele szczegółowe:

- w sferze społecznej (1):
- w sferze gospodarczej (2):
- w sferze środowiskowej (3):
- w sferze przestrzenno-funkcjonalnej (4) i technicznej (5):

Cele szczegółowe oraz kierunki działań rewitalizacyjnych mające w efekcie zlikwidować, bądź ograniczyć zjawiska negatywne występujące na obszarze zdegradowanym, podzielone zostały na 5 grup zobrazowanych poniżej:

Sfera społeczna i gospodarcza

Cel nr 1:

- Poprawa jakości edukacji oraz zaangażowania obywateli w ochronę dziedzictwa kulturowego i ładu przestrzennego jako istotnego kapitału lokalnego;
- Wzrost aktywności gospodarczej wśród osób bezrobotnych (głównie w sektorze usług turystycznych) oraz podnoszenie poziomu aspiracji mieszkańców w wymiarze osobistym;
- Zapobieganie zjawiskom wykluczenia społecznego i ograniczenie występowania patologii społecznych.
- Zahamowanie depopulacji oraz polepszenie struktury wiekowej mieszkańców w obszarach rewitalizacji;
- Odbudowanie poczucia wartości grup mieszkańców, którzy obecnie są lub czują się marginalizowani;

Cel nr 2:

- Stymulowanie większej dostępności i różnorodności usług publicznych i komercyjnych.
- Tworzenie nowych miejsc pracy;
- Stymulowanie aktywności gospodarczych na zdiagnozowanych obszarach problemowych, w tym aktywizacja sfery gospodarczej w sektorze usług związanych z turystyką oraz handlem.
- Podniesienie kwalifikacji zawodowych

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Cel nr 4:

- Podniesienie bezpieczeństwa przestrzeni publicznej;
- Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej poprzez poprawę ich estetyki;
- Właściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym dla czasu wolnego;
- Budowanie społeczeństwa obywatelskiego przyjaznego środowisku.
- Odbudowanie wizerunku miejsc problemowych, wzmocnienie pozycji w gminie oraz otoczeniu gminy.

Cel nr 5:

- Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej, głównie tych posiadających walory historyczne i architektoniczne oraz poprawa stanu technicznego urządzeń infrastruktury publicznej w tym dróg.
- Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru problemowego poprzez rozwój i modernizację infrastruktury rekreacyjno-sportowej.

Gmina Stoszowice

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY STOSZOWICE

osób zamieszkujących obszary
rewitalizacji, przez co wzrost
konkurencyjności przedsiębiorstw
działających na tych obszarach.

Sfera środowiskowa

Cel nr 3:

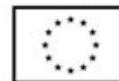
- Budowanie społeczeństwa obywatelskiego przyjaznego środowisku.

Celem wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego stworzono katalog przedsięwzięć stanowiących odpowiedź na zdiagnozowane problemy. Przedsięwzięcia te mogą dotyczyć zarówno działań infrastrukturalnych („twardych”), takich jak: remonty, adaptacje, budowa nowych obiektów infrastrukturalnych jak i działań społecznych („miękkich”), które obejmują takie działania jak: szkolenia czy warsztaty.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

2. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Wyznaczenie obszarów kryzysowych w gminie Stoszowice nastąpiło w oparciu o przeprowadzoną diagnozę problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Z kolei, stworzone w ramach warsztatów z udziałem lokalnej społeczności, analizy SWOT, pozwalają na określenie najpilniejszych kierunków działań rewitalizacyjnych mogących wyprowadzić obszary zdegradowane z sytuacji kryzysowej, w jakiej się obecnie znajdują. Zgodnie z przyjętą metodologią propozycje konkretnych działań (projektów) mogli zgłaszać wszyscy interesariusze, a więc między innymi mieszkańcy, przedstawiciele lokalnych władz i organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy już działający na tym terenie lub osoby dopiero planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Chociaż oba obszary wskazane w dokumencie jako wymagające interwencji w najwyższym stopniu, zostały zidentyfikowane w oparciu o te same kryteria, to jednak zgodnie z tym, co pokazują sporządzone dla nich analizy SWOT, różnią się one od siebie zasadniczo potencjałem i potrzebami działań. Obrazuje to zamieszczona poniżej krótka charakterystyka obszarów objętych programem rewitalizacji. W rezultacie takiego stanu rzeczy, na liście projektów istotnych z punktu widzenia osiągnięcia celów programu rewitalizacyjnego, oprócz projektów wspólnych dla obu miejscowości znalazły się również działania specyficzne zarówno dla Srebrnej Góry, jak i Grodziszcz.

Charakterystyka obszarów kryzysowych objętych programem rewitalizacji

Obszar I – miejscowość **Srebrna Góra**

Powierzchnia terenu rewitalizacji – 0,87 km²

Ludność zamieszkała teren rewitalizacji - 995osób

Miejscowość położona jest w południowo-zachodniej części gminy. Małomiasteczkowa zabudowa rozciągnięta jest wzdłuż stromej doliny oddzielającej Góry Sowie od Gór Bardzkich. Dnem tej doliny przebiega droga wojewódzka nr 385 dobrze komunikująca wieś z lokalnymi ośrodkami administracyjnymi (Stoszowicami i Ząbkowicami Śląskimi), a dalej poprzez drogę krajową nr 8 również ze stolicą regionu - Wrocławiem. Bogata spuścizna historyczna i walory krajobrazowe predestynują Srebrną Górę do jej rozwoju w oparciu o turystykę. Branża ta, w jeszcze większym stopniu niż ma to miejsce do tej pory, powinna tworzyć oś rozwoju lokalnej gospodarki, ale też stanowić koło napędowe dla pobudzania życia kulturalnego, społecznego i powstawania nowych atrakcji sportowo-rekreacyjnych. Z całą pewnością potencjał turystyczny Srebrnej Góry nie jest jeszcze w pełni wykorzystany, ani w obszarze gospodarczym, ani społecznym czy kulturalnym. Istniejąca w Srebrnej Górze infrastruktura turystyczna i towarzysząca jej baza nie są na tyle rozbudowane, by można było zaliczyć miejscowość do „pierwszej ligi” dolnośląskich ośrodków turystycznych. Atrakcje są rozproszone, a ich operatorzy nie potrafili do tej pory

wyzwolić efektu synergii. Służą one, co zrozumiałe, przede wszystkim odwiedzającym gminę turystom, ale powinny w większym stopniu być wykorzystywane również przez lokalną społeczność. Przyniesie to efekt w postaci podniesienia poziomu życia i przyczyni się do integracji mieszkańców i budowania w nich trwałych więzi z miejscem, w którym żyją.

Przykładem mankamentów infrastrukturalnych, których przezwycięzenie może przyczynić się do rozwoju turystyki i jednocześnie poprawy życia mieszkańców są brak dostępu do sieci gazowej i generalnie zły stan nawierzchni ulic drastycznie kontrastujący z nowym brukiem położonym w centrum miejscowości. Również brak komunikacji publicznej, czy problem zbyt małej ilości punktów selektywnej zbiórki odpadów tzw. gniazd, dotyczą zarówno stałych mieszkańców, jak i turystów oraz podmioty, które ich obsługują.

W sytuacji silnej konkurencji wynikającej z bliskiej obecności innych ośrodków turystycznych położonych w Kotlinie Kłodzkiej i Górach Sowich najpoważniejszym zagrożeniem dla rozwoju miejscowości pozostaje jej stopniowe wyludnianie, którego przyczyną jest przede wszystkim migracja młodych ludzi. Mają oni naturalną skłonność do tego by szybko i trafnie zidentyfikowane lokalne problemy rozwiązywać nie poprzez ich pokonywanie in situ, ale w drodze migracji do miejsc o wyższym poziomie życia.

Obszar II – miejscowość **Grodziszcze**

Powierzchnia terenu rewitalizacji – 1,11 km²

Ludność zamieszkała teren rewitalizacji – 470 osób

Miejscowość położona w północno-zachodniej części gminy u podnóża Gór Sowich. Ma charakter typowej wielodrożnicowej osady rolniczej. Wieś w bardzo niewielki stopniu zdołała oprzeć się negatywnym zjawiskom towarzyszącym transformacji ustrojowej z ostatniej dekady ubiegłego wieku. Szans rozwojowych nie kreuje też przynależność administracyjna. Od ośrodka gminnego, jakim są dla Grodziszcza Stoszowice, dzieli je 8 km, a więc dokładnie tyle co od Bielawy, która jako miasto posiada znacznie wyższy potencjał do zaspokajania wszelkiego rodzaju potrzeb i z którą wieś ma dodatkowo połączenie komunikacją podmiejską. To właśnie te powiązania są kluczowe z punktu widzenia perspektyw rozwojowych miejscowości.

Na bardzo niskim poziomie pozostaje w Grodziszczu aktywność gospodarcza mieszkańców. W kontekście niewielkiej opłacalności dominujących we wsi małych gospodarstw rolnych, w Grodziszczu rejestrowana jest stosunkowo duża ilość osób długotrwale bezrobotnych. W ślad za tym idzie ubóstwo znacznej części lokalnej społeczności. Niestety bardzo często obniżonemu poziomowi życia towarzyszą inne negatywne zjawiska związane z aspołecznymi, a czasami wręcz patologicznymi zachowaniami. Przezwyciężania ich utrudnia niewystarczająca oferta kulturalno-rekreacyjna i niedostatki w zakresie ogólnodostępnej przestrzeni służącej zagospodarowaniu czasu wolnego.

Obrazu kryzysowej sytuacji w jakiej znajduje się miejscowość dopełniają niedobory infrastrukturalne, na które składają się: katastrofalny stan dróg brak poboczy, chodników i zatok autobusowych, brak barierek wzdłuż rzeki Jankowej, brak systemu zbiorczego kanalizacji, brak miejsc do aktywnego spędzania wolnego czasu i inne mankamenty na które zwracają uwagę mieszkańcy.

Efektom tego jest najwyższy w gminie wskaźnik wyludnienia społeczeństwa. Drenaż zwłaszcza młodych osób pogłębia bliskość Bielawy i korzyści płynące z zameldowania się w sąsiedniej gminie.

2.1. LISTA PLANOWANYCH PODSTAWOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Zadania planowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lista A- Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr zadania	Tytuł zadania	Lokalizacja	Zgłaszający
1	Rewitalizacja zespołu parkowo-pałacowego wraz z otoczeniem w Grodziszczu	Grodziszcze	Gmina Stoszowice
2	Przebudowa nawierzchni drogi Srebrna Góra Górne Miasto	Srebrna Góra	Gmina Stoszowice
3	Wykonanie wielobranżowej rewaloryzacji dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji dydaktyczno-kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii – Twierdzy Srebrna Góra	Srebrna Góra	Gmina Stoszowice
4	Przebudowa drogi wojewódzkiej 385 w granicach obszaru Pomnika Historii Twierdza Srebrna Góra.	Srebrna Góra	Gmina Stoszowice
5	Rewitalizacja byłych „koszarowców” w Srebrnej Górze	Srebrna Góra	Gmina Stoszowice

Lista B – Lista pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań Programu

Nr zadania	Tytuł zadania	lokalizacja	Zgłaszający
1	Przystosowanie szlaku turystycznego prowadzącego do Twierdzy Srebrna Góra do obsługi ruchu turystycznego	Srebrna Góra;	Twierdza Srebrna Góra Spółka z o.o
2	Wykonanie placu zabaw na terenie Twierdzy Srebrna Góra	Srebrna Góra;	Twierdza Srebrna Góra Spółka z o.o

3	Twórcze spotkania z kreatywną grupą dzieci i młodzieży z terenów Grodziszczu i Srebrnej Góry	Srebrna Góra; Grodziszcze;	Fundacja Kreacje
4	Przyjemne z pożytecznym – zajęcia ruchowe dla seniorów	Srebrna Góra;	Fundacja „Pozytywka”
5	Teatr Aktora Seniora	Srebrna Góra; Grodziszcze;	Fundacja „Pozytywka”
6	Utworzenie terenu integracyjnego dla mieszkańców Srebrnej Góry	Srebrna Góra;	Gmina Stoszowice

Lista A

Nazwa projektu: **Rewitalizacja zespołu parkowo-palacowego wraz z otoczeniem w Grodziszczu**

Źródło: <http://dolny-slask.org.pl/yl>

L.P. A 1	Nazwa projektu Rewitalizacja zespołu parkowo-pałacowego wraz z otoczeniem w Grodziszczu
Lokalizacja Grodziszczu	Zakres zadania <ul style="list-style-type: none"> – Zabezpieczenie ruin XIX wiecznego dworku wraz z iluminacją; – Renowacja murowanej wieży obronnej; – Renowacja parku poprzez uporządkowanie zieleni i wprowadzenie elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, altany, miejsca biwakowe, itp.) Możliwe jest zaangażowanie do pracy społeczności lokalnej. Wiele prac nie wymagających specjalistycznego przygotowania (wycinka, pomosty, prace porządkowe itp.) mogą być wykonywane przez mieszkańców wsi; – Odtworzenie ścieżek i alejek spacerowych; – Odbudowa ogrodzenia; – Zabezpieczenie ruin zabudowań gospodarczych; – Uporządkowanie zbiornika wodnego, założenie pomostu z ławkami, zarybienie – Przebudowa nawierzchni dróg wewnętrznych, gminnych i powiatowych w sąsiedztwie zespołu
Termin realizacji 09.2018 – 10.2020	Cel projektu i opis problemu jaki ma rozwiązać Fundamenty wieży obronnej na Górze Zamkowej pochodzą jeszcze z czasów średniowiecza lub powstały za panowania Bolka I. Wieża figuruje w kartotece Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Wałbrzychu i

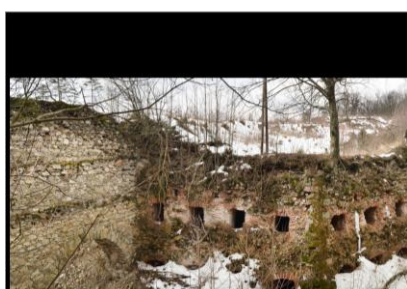
	<p>znajduje się obecnie w ruinie. Do rejestru zabytków wpisany jest również park, który stanowi cenny zespół zieleni, a znajduje się obecnie w złym stanie.</p> <p>Strome zbocze parku opadające do drogi wzmocnione jest murami oporowymi z kamienia łamanego tworząc tym samym kilka równoległych tarasów biegnących wzdłuż zbocza i równoległe do szosy z Bielawy do Stoszowic, która stanowi oś komunikacyjną wsi. Z tarasów rozpościerał się niegdyś widok na okoliczne pola i Góry Sowie. Obecne tarasy są mocno zarośnięte przez drzewa i krzewy, wręcz niedostępne. Na terenie parku znajduje się również zdewastowany zbiornik wodny, który nie tylko zaburza estetykę krajobrazu ale i zagraża bezpieczeństwu oraz ruiny późnobarokowego pałacu, wzniesionego w XVIII wieku.</p> <p>W Grodziszczu brak jest wydzielonego placu do bezpiecznej zabawy oraz spędzania wolnego czasu. Problem dzieci ulicy, patologii społecznych i rodzinnych wynika między innymi z braku możliwości zagospodarowania czasu. Zabudowa wraz z okolicznymi zabudowaniami stanowi środowisko popegeerowskie, które dotknęły zmiany ustrojowe w Polsce. Realizacja projektu przyczyni się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> – animacji działalności kulturalnej, – zagospodarowania czasu wolnego społeczności, – integracji społeczeństwa lokalnego/ utworzenie miejsca spotkań, – zmniejszenia bezrobocia i ubóstwa, – zwiększenia estetyki otoczenia, – poprawy bezpieczeństwa, – impulsu do rozwoju agroturystyki Okolice wsi są malownicze, co predysponuje ją do rozwijania funkcji turystycznej. <p>Realizacja zamierzenia polega na zagospodarowaniu historycznego parku na cele zorganizowanej przestrzeni rekreacji publicznej ogólnodostępnej z infrastrukturą towarzyszącą i obiektami małej architektury. Plan koncepcyjny przewiduje budowę placu zabaw dla dzieci o funkcji dydaktyczno- sportowej. Przewiduje się także oznaczenie pomników przyrody oraz konkretnych gatunków drzew i krzewów dla celów edukacyjnych.</p>
<p>Szacunkowy koszt 1 500 000 PLN</p>	<p>Źródła finansowania 225 000 PLN – środki własne 1 275 000 PLN – RPO WD 2013-2020, Działanie 6.3</p>
<p>Wnioskodawca/Podmiot realizujący Gmina Stoszowice</p>	<p>Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wykreowanie przestrzeni publicznej o charakterze rekreacyjnym, dodatkowo sprzyjającej integracji mieszkańców; - Stworzenie atrakcji turystycznej wpływającej na ożywienie ruchu turystycznego - Wzrost poziomu utożsamiania się mieszkańców z miejscem zamieszkania

Nazwa projektu: **Przebudowa nawierzchni drogi Srebrna Góra Górne Miasto**

L.P. A 2	Nazwa Przebudowa nawierzchni drogi Srebrna Góra Górne Miasto
Lokalizacja Srebrna Góra; Działki nr 39/23, 39/26, 39/14, 39/21, 31	Zakres zadania – Przebudowa nawierzchni drogi; – Prace porządkujące ład przestrzenny i budowa infrastrukturą towarzyszącą remontowi drogi (kosze na śmieci, ławki, oświetlenie).
Termin realizacji 05.2018 – 10.2018	Cel projektu i opis problemu jaki ma rozwiązać Celem projektu jest poprawa podstawowej infrastruktury służącej zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Odkrycie w tej części Srebrnej Góry dawnej kopalni srebra i plany przekształcenia obiektu w atrakcję turystyczną stwarzają potencjał do rozwoju gospodarczego i ograniczenia bezrobocia. Niestety Górne Miasto stanowi jedną z najbardziej zaniedbanych i zdewastowanych części miejscowości, co znacznie ogranicza atrakcyjność tego miejsca.
Szacunkowy koszt 170 000 PLN	Źródła finansowania 25 500 PLN - środki własne 144 500 PLN - RPO WD 2013-2020, Działanie 6.3
Podmiot realizujący Gmina Stoszowice	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów – Zmodernizowana nawierzchnia drogi na odcinku ok 350 m; – Przywrócenie ład przestrzenny w najbardziej zaniedbanej części, położonej jednocześnie w bezpośrednim sąsiedztwie atrakcji turystycznych; – Zwiększenie w tej części miejscowości funkcji turystyczno-rekreacyjnych; – Ożywienie gospodarcze oparte o zwiększony ruch turystyczny;

Nazwa projektu: **Wykonanie wielobranżowej rewaloryzacji dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji dydaktyczno-kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii – Twierdzy Srebrna Góra**

Źródło własne

L.P.	Nazwa
A 3	Wykonanie wielobranżowej rewaloryzacji dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji dydaktyczno-kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii – Twierdzy Srebrna Góra
Lokalizacja	Zakres zadania
Srebrna Góra; Twierdza Srebrna Góra	<p>Roboty budowlane w zakresie: odtworzenia historycznej komunikacji (drogi fortecznej): odbudowa mostów wraz z remontem i miejscową rekonstrukcją bram przejazdowych na odcinku: Rawelin- Fort Rogowy- Esplanada- Bastion Górny- Donżon- Bastion Dolny.</p> <p>Roboty budowlane w zakresie infrastruktury: budowy przyłącza wodno-kanalizacyjnego, przyłącza energetycznego, robót instalacyjnych –ogrzewania i wentylacji, instalacji sanitarnych i instalacji technicznych.</p> <p>Roboty budowlano-konserwatorskie w zakresie: adaptacji północnej kieszeni i</p>

	<p>wnętrz Donżonu oraz kazamat: Lazaretu Bastionu Górnego i Dolnego i Bastionu Kawalier.</p> <p>Wyposażenie adaptowanych pomieszczeń i nowej trasy turystyczno-dydaktycznej.</p> <p>Roboty budowlane i drogowe w zakresie: poprawa dostępności i bezpieczeństwa dla ruchu pieszo-jezdnego do twierdzy poprzez remont i modernizację historycznych dróg dojazdowych</p>
<p>Termin realizacji 10.2016 – 10.2021</p>	<p>Cel projektu i opis problemu jaki ma rozwiązać</p> <p>Planowany do prac teren jest obecnie zdewastowany i mało atrakcyjny zarówno pod względem turystycznym jak i rekreacyjno- wypoczynkowym. Brak jest infrastruktury komunikacyjnej oraz wod-kan, przyłącza energetycznego, ogrzewania, wentylacji, instalacji sanitarnych i instalacji technicznych. Stan techniczny pomieszczeń nie pozwala na uruchomienie nowych tras turystyczno-dydaktycznych. Inwestycja ma na celu zagospodarowanie na cele użytkowe dzieł fortecznych w tym kazamat Twierdzy Srebrna Góra. W szczególności na przedmiot zadania składa się naprawa złego stanu technicznego ścian i sklepień wewnątrz i na zewnątrz obiektów wraz z systemem odwodnień i izolacji przeciwwilgociowych, remont i uzupełnienie bram oraz przejazdów wraz odtworzeniem historycznej komunikacji między dotąd niedostępnymi dziełami obronnymi, a dzięki temu udostępnienie najbardziej unikalnych i wartościowych części Twierdzy Srebrna Góra. W ramach prac przewiduje się adaptacje pomieszczeń Twierdzy do funkcji edukacyjnych, kulturalnych, wystawienniczych i funkcji uzupełniających (z zakresu turystyki) oraz funkcji szkolnego schroniska młodzieżowego i mediateki fortecznej, ponadto planowane jest udostępnienie nowej trasy dla zwiedzających. W ramach inwestycji planowana jest poprawa bezpieczeństwa i dostępności dla ruchu pieszego i jezdnego od Małej Przełęczy Srebrnej do Twierdzy.</p>
<p>Szacunkowy koszt 24 000 000,00 PLN</p>	<p>Źródła finansowania</p> <p>3 600 000,00 PLN - środki własne 20 400 000,00 PLN - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ 2014-2020)</p>
<p>Podmiot realizujący Gmina Stoszowice</p>	<p>Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie ilości osób odwiedzających rocznie Twierdzę Srebrną Górę - Przywrócenie ładu przestrzennego w najbardziej zaniedbanych częściach,; - Zwiększenie w tej części miejscowości funkcji turystyczno-rekreacyjnych; - Ożywienie gospodarcze oparte o zwiększony ruch turystyczny; - Zwiększenie zainteresowania potencjalnych inwestorów terenem

Nazwa projektu: **Przebudowa drogi wojewódzkiej 385 w granicach obszaru Pomnika Historii Twierdza Srebrna Góra.**

Źródło własne

L.P.	Nazwa
A 4	Przebudowa drogi wojewódzkiej 385 w granicach obszaru Pomnika Historii Twierdza Srebrna Góra.
Lokalizacja	Zakres zadania
Otoczenie Pomnika Historii – Twierdza Srebrna Góra, gmina Stoszowice, droga wojewódzka nr 385 i tereny do jej przyległe w Srebrnej Górze.	Przebudowa drogi i modernizacja oraz budowa chodników na odcinku ok 500-1000 mb (od wjazdu do dawnych koszar do „małej Przełęcz Srebrnej” wraz z włączeniami dróg lokalnych) Przebudowa murów oporowych zabezpieczających drogę o długości około 330 mb (odcinki około 200 mb + 130mb) wzdłuż budynku dawnych koszar oraz naprzeciwko nieistniejących koszar poprzecznych wraz z korektą przebiegu pasa drogowego na odcinku około 130 mb (w celu umożliwienia urbanistycznej rekonstrukcji budynku koszar poprzecznych). Budowa miejsc parkingowych (parkowanie wzdłuż ulicy po stronie murów

	<p>oporowych) w tym minimum 45 miejsc dla aut osobowych, 3 stanowisk dla autokarów oraz 2 miejsc parkingowych dla niepełnosprawnych.</p> <p>Odwodnienie drogi : Kanalizacja burzowa wraz z wpustami rynnowymi budynków dawnych koszar</p> <p>Nowy podział działek geodezyjnych w związku z decyzją ZRID</p> <p>Kładka pieszo-jezdna na tzw „małej przełęczy Srebrnej”- na skrzyżowaniu DW385 z ulicą Warowną i Krętą i Wąską w celu separacji ruchu pomiędzy fortem Ostróg i głównym zespołem Twierdzy na Warownej Górze a drogą Wojewódzką 385.</p> <p>Budowa i przebudowa sieci infrastruktury w tym budowa 3 hydrantów</p> <p>Oświetlenie uliczne 25-30 latarni</p>
Termin realizacji 10.2018 – 10.2018	Cel projektu i opis problemu jaki ma rozwiązać Celem projektu jest poprawa podstawowej infrastruktury służącej zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Odkrycie w tej części Srebrnej Góry dawnej kopalni srebra i plany przekształcenia obiektu w atrakcję turystyczną stwarzają potencjał do rozwoju gospodarczego i ograniczenia bezrobocia. Niestety Górne Miasto stanowi jedną z najbardziej zaniedbanych i zdewastowanych części miejscowości, co znacznie ogranicza atrakcyjność tego miejsca.
Szacunkowy koszt 3 000 000,00 PLN	Źródła finansowania 450 000,00 PLN - środki własne, w tym planowane porozumienie z DSDiK 2 550 000,00 PLN - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POiŚ 2014-2020)
Podmiot realizujący Gmina Stoszowice (w planowanym porozumieniu z DSDiK we Wrocławiu)	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów <ul style="list-style-type: none"> - Zmodernizowana nawierzchnia drogi wojewódzkiej na odcinku ok 500-1000 mb ; - Przywrócenie ładu przestrzennego i bezpieczeństwa w najbardziej zaniedbanej części, położonej jednocześnie w bezpośrednim sąsiedztwie atrakcji turystycznych; - Zwiększenie w tej części miejscowości funkcji turystyczno-rekreacyjnych; - Ożywienie gospodarcze oparte o zwiększony ruch turystyczny oraz bazę biznesowo- turystyczną ;

Nazwa projektu: **Rewitalizacja byłych „koszarowców” w Srebrnej Górze**

Źródło własne

L.P.	Nazwa
A 5	Rewitalizacja byłych „koszarowców” w Srebrnej Górze
Lokalizacja	Zakres zadania
Otoczenie Pomnika Historii – Twierdza Srebrna Góra, gmina Stoszowice, Byłe „Koszarowce” tereny do nich przyległe w Srebrnej Górze	Przebudowa i budowa drogi gminnej o dł. ok.270 mb wraz z budową chodnika wzdłuż budynku koszar. Budowa minimum 62 miejsc parkingowych umiejscowionych poprzecznie do osi drogi oraz miejsc przeznaczonych na małą architekturę uliczną (np. wiata na śmieci, wiata na kiosk i inne elementy małej architektury ulicznej) w tym miejsca rekreacyjnego z ławkami, zakomponowaną zielenią i innymi elementami małej architektury oraz zieleni ulicznej. Nawierzchnia z kostki (około 2500 m ²) Likwidacja 15 garaży i wiat oraz dobudówek umiejscowionych w pasie drogowym przy budynkach koszar

	<p>Odwodnienie drogi : Kanalizacja burzowa wraz z wpustami rynnowymi budynków dawnych koszar</p> <p>Oświetlenie uliczne 16 latarni</p> <p>Budowa i przebudowa sieci infrastruktury w tym budowa 3 hydrantów</p> <p>Nowy podział działek geodezyjnych w związku z decyzją ZRID</p> <p>Stacja hydroforowa na działce 26/4 oraz sieć i przyłącze wodociągowe do Twierdzy a także przyłącze energetyczne</p>
<p>Termin realizacji 10.2016 – 10.2019</p>	<p>Cel projektu i opis problemu jaki ma rozwiązać</p> <p>Celem projektu jest poprawa podstawowej infrastruktury służącej zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Odkrycie w tej części Srebrnej Góry dawnej kopalni srebra i plany przekształcenia obiektu w atrakcję turystyczną stwarzają potencjał do rozwoju gospodarczego i ograniczenia bezrobocia. Niestety Górne Miasto stanowi jedną z najbardziej zaniedbanych i zdewastowanych części miejscowości, co znacznie ogranicza atrakcyjność tego miejsca</p> <p>Planowany do prac teren jest obecnie zdewastowany i zaburza ład przestrzenny. Nieuporządkowane podziały geodezyjne oraz widok byłych koszarowców od strony wewnętrznej drogi gminnej jest nieuporządkowany, mocno zaniedbany. Brakuje miejsc postojowych i oświetlenia. Nie wykorzystuje się potencjalnych walorów turystycznych oraz biznesowych. Na działce nr 26/4 znajduje się niewykorzystana studnia, mogąca służyć zasilaniem w wodę np. twierdzy Srebrna Góra. Mieszkańcy nie posiadają poczucia solidarności za otoczenie oraz nie widzą możliwości wykorzystania potencjału. W ramach inwestycji planowana jest poprawa bezpieczeństwa wizerunku historycznego miejsca jakim są były „koszarowce” w Srebrnej Górze. Ich unikatowa na skalę Polski architektura może stać się wizytówką miejscowości, porównywalną do górskich miejscowości europejskich położonych w Szwajcarii czy Włoszech. Poprawa ładu i zapewnienie podstawowego uzbrojenia terenu może stać się magnesem dla potencjalnych turystów i inwestorów.</p>
<p>Szacunkowy koszt 2 000 000,00 PLN</p>	<p>Źródła finansowania</p> <p>300 000,00 PLN - środki własne</p> <p>1 700 000,00 PLN - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ 2014-2020)</p>
<p>Podmiot realizujący Gmina Stoszowice</p>	<p>Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zmodernizowana nawierzchnia drogi na odcinku ok 270 m; - Przywrócenie ładu przestrzennego w najbardziej zaniedbanej części, położonej jednocześnie w bezpośrednim sąsiedztwie atrakcji turystycznych; - Zwiększenie w tej części miejscowości funkcji turystyczno-rekreacyjnych; - Ożywienie gospodarcze oparte o zwiększony ruch turystyczny;

2.2. CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Lista B

Nazwa projektu: **Przystosowanie szlaku turystycznego prowadzącego do Twierdzy Srebrna Góra do obsługi ruchu turystycznego**

I.p. B 1	Nazwa Przystosowanie szlaku turystycznego prowadzącego do Twierdzy Srebrna Góra do obsługi ruchu turystycznego	
Lokalizacja Srebrna Góra	Zakres zadania – Wykonanie 4 widokowych punktów przystankowych wraz z nasadzeniami roślinnymi i małą architekturą; – Wykonanie i montaż tablic opisujących historię miejscowości.	
Podmiot realizujący Twierdza Srebrna Góra Spółka z o. o	Termin realizacji 04.2017 – 06.2017	Szacunkowy koszt 80 000 PLN
Oddziaływanie planowanego projektu; oczekiwane efekty; komplementarność z pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi Poprawa estetyki miejscowości przekładająca się na jej lepsze postrzeganie jako miejsca do rekreacji i dłuższego wypoczynku. Wzrost ruchu turystycznego. Projekt jest komplementarny z innymi projektami służącymi wzrostowi ruchu turystycznego i ożywieniu gospodarczemu (A1, A2, B2) oraz poprawie estetyki i zagospodarowania przestrzeni publicznej (A1, A2, B6)		

Nazwa projektu: **Wykonanie placu zabaw na terenie Twierdzy Srebrna Góra**

L.P. B 2	Nazwa Wykonanie placu zabaw na terenie Twierdzy Srebrna Góra		
Lokalizacja Srebrna Góra	Zakres zadania <ul style="list-style-type: none"> - Wybudowanie placu zabaw dla dzieci, nawiązującego swym charakterem i elementami wystroju do Twierdzy Srebrna Góra; - Zamontowanie elementów małej architektury (ławek, stolików, koszy na śmieci). 		
Podmiot realizujący Twierdza Srebrna Góra Spółka z o.o	Termin realizacji 04.2017 - 09.2017	Szacunkowy koszt 60 000 PLN	
Oddziaływanie planowanego projektu; oczekiwane efekty; komplementarność z pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi			
<p>Wzrost ruchu turystycznego w Srebrnej Górze; Poszerzenie oferty turystycznej; Stworzenie przestrzeni publicznej atrakcyjnej również dla mieszkańców.</p> <p>Projekt podobnie jak inne zadania przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji wpłynie na poszerzenie oferty turystycznej. Poprawi też jakość życia mieszkańców Srebrnej Góry, którzy też będą mogli korzystać z placu zabaw. Jest więc komplementarny z zadaniami A1, A2, B1 oraz B6.</p>			

Nazwa projektu: **Twórcze spotkania z kreatywną grupą dzieci i młodzieży z terenów Grodziszcza i Srebrnej Góry**

L.P. B 3	Nazwa Twórcze spotkania z kreatywną grupą dzieci i młodzieży z terenów Grodziszcza i Srebrnej Góry	
Lokalizacja Srebrna Góra; Grodziszcze;	Zakres zadania – Pozaszkolne zajęcia artystyczne rozwijające zdolności i zainteresowania;	
Podmiot realizujący Fundacja Kreacje Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji	Termin realizacji 09.2017 – 06.2022	Szacunkowy koszt 130 000 PLN
Oddziaływanie planowanego projektu; oczekiwane efekty; komplementarność z pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi		
<p>Poszerzenie i zróżnicowanie oferty kulturalnej kierowanej do dzieci i młodzieży z terenów zdegradowanych pozwoli im na kreatywny rozwój swoich zainteresowań i dowartościuje ich; Wzrost aktywności społecznej osób młodych i budowa więzi z miejscem zamieszkania Stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu jest jednym z elementów budowania więzi z miejscem zamieszkania podobnie jak tworzenie infrastruktury podnoszącej jakość życia. W tym zakresie projekt pozostaje komplementarny z zadaniami A1, B4 i B5.</p>		

Nazwa projektu: **Przyjemne z pożytecznym – zajęcia ruchowe dla seniorów**

L.P. B 4	Nazwa Przyjemne z pożytecznym – zajęcia ruchowe dla seniorów	
Lokalizacja Srebrna Góra	Zakres zadania – Organizacja zajęć rekreacyjnych zawierających elementy rehabilitacji ruchowej przeznaczonych dla osób starszych . Zajęcia prowadzone będą z wykorzystaniem koni i elementów hipoterapii.	
Podmiot realizujący Fundacja Pozytywka	Termin realizacji 08.2017 – 11.2017	Szacunkowy koszt 20 000 PLN
Oddziaływanie planowanego projektu; oczekiwane efekty; komplementarność z pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi		
<p>Poprawa zdrowia i kondycji fizycznej osób starszych; Budowanie więzi w społeczności lokalnej; Wzrost zainteresowania lokalnymi atrakcjami i alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego; Projekt jest komplementarny z innymi projektami, które wpływać będą na poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej i przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców Srebrnej Góry (zadania B3, B5).</p>		

Nazwa projektu: **Teatr Aktora Seniora**

L.P. B 5	Nazwa Teatr Aktora Seniora	
Lokalizacja Grodziszcze Srebrna Góra	Zakres zadania – Zorganizowanie mieszkańców miejscowości Grodziszcze i Srebrna Góra w amatorskie grupy teatralnej; – Zakup materiałów niezbędnych do wykonania inscenizacji.	
Podmiot realizujący Fundacja Pozytywka	Termin realizacji 03.2017 – 12.2018	Szacunkowy koszt 65 000 PLN
Oddziaływanie planowanego projektu; oczekiwane efekty; komplementarność z pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi		
Budowanie więzi w społeczności lokalnej; Wzrost aktywności mieszkańców w sferze kultury; Projekt jest komplementarny z innymi projektami, które wpłyną na poszerzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej (zadania B3, B4).		

Nazwa projektu: **Utworzenie terenu integracyjnego dla mieszkańców Srebrnej Góry**

L.P.	Nazwa	
B 6	Utworzenie terenu integracyjnego dla mieszkańców Srebrnej Góry	
Lokalizacja	Zakres zadania	
Srebrna Góra ul. Szkolna 5a	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa placu zabaw dla dzieci. – Budowa wiaty wykorzystywanej przy organizowaniu imprez plenerowych. – Wykonanie nasadzeń drzew i krzewów ozdobnych. – Wykonanie oraz montaż ławek. – Zakup koszy na śmieci oraz kontenerów do segregacji odpadów. 	
Podmiot realizujący	Termin realizacji	Szacunkowy koszt
Gmina Stoszowice	03.2017 – 07.2017	260 000 PLN
Oddziaływanie planowanego projektu; oczekiwane efekty; komplementarność z pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi		
<p>Budowanie więzi w społeczności lokalnej; Poprawa jakości życia; Projekt jest komplementarny z innymi projektami, które wpłyną na uporządkowanie przestrzeni publicznej i poprawę jakości życia (zadania A1, A2, B2).</p>		

Specjalna Strefa Rewitalizacji

Gmina Stoszowice przystępując do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji ustaliła, iż w chwili obecnej nie będzie tworzona Specjalnej Strefy Rewitalizacji /SSR/. Jeżeli w terminie późniejszym zajdzie konieczność jej utworzenia wprowadzana ona będzie w drodze uchwały, będącej aktem prawa miejscowego, w procedurze określonej obowiązującymi przepisami prawa.

3. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH ZAPEWNIAJĄCE ICH KOMPLEMENTARNOŚĆ

Realizacja i powodzenie zamierzeń zawartych w „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, są uzależnione od wielu czynników, w tym zaangażowania i sprawności administracji samorządowej, czy aktywności społeczności rewitalizowanego obszaru.

Rysunek 26. Integracja działań rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja założeń „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” jest skuteczna dzięki szerokiej partycypacji społecznej. Współpraca z wieloma partnerami nakłada na Gminę Stoszowice, jako operatora rewitalizacji, szereg obowiązków. Podstawowym jest informowanie partnerów o wszystkich istotnych dla nich aspektach procesu rewitalizacji. Następnym krokiem jest konsultacja planowanych działań i wspólne wdrażanie, tj. opracowanie koncepcji, akceptowanie rozwiązań i realizowanie projektów rewitalizacji. Uczestnictwo w procesie rewitalizacji ze strony partnerów jest w pełni dobrowolne – co gwarantuje realizację projektów w sposób zaangażowany. Władza samorządowa, zgodnie z definicją rewitalizacji, jest podmiotem odpowiedzialnym za cały proces. Z uwagi na swoje

zadania i możliwości oraz zdobyte już doświadczenia, jest inicjatorem całego procesu, starając się zaangażować w niego lokalnych partnerów.

Określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

- MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów realizowane przede wszystkim na poziomie Zespołu ds. LPR, tj. na zaproszenie przewodniczącego, przedstawiciele sektora gospodarczego i społecznego będą każdorazowo brali udział w jego cyklicznych spotkaniach.
- ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
- FINANSOWYM – opierającym się na współdziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego.

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie zdegradowanych obszarów z sytuacji kryzysowej, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu;
- 2) przejrzystość podejmowanych działań;
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami gminy.

Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im projekty, zostały zdiagnozowane i określone w oparciu o szczegółową diagnozę stanu istniejącego, zidentyfikowane problemy i potrzeby społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, przestrzenne oraz środowiskowe. Kompleksowość projektów dotyczy ich realizacji w aspekcie infrastrukturalnym i społecznym (powiązanie działań inwestycyjnych z działaniami “miękkimi”). Realizacja kompleksowych działań umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów oraz celów.

Oddziaływanie projektu należy definiować jako długofalowe konsekwencje zrealizowanego projektu dla Beneficjenta, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów. Zakładane przedsięwzięcia będą oddziaływać na sferę: przestrzenną, infrastrukturalną, środowiskową oraz gospodarczo-społeczną.

Niezwykle ważnym i kluczowym elementem jest wysokość środków przeznaczonych na realizację projektów rewitalizacyjnych. Realizacja LPR uzależniona będzie w dużej mierze od wysokości pozyskanych środków, zarówno krajowych publicznych i prywatnych oraz

z funduszy strukturalnych. Opierając projekcję finansową na możliwościach współfinansowania projektów rewitalizacyjnych ze środków zewnętrznych oraz uwzględniając możliwości finansowe Gminy Stoszowice zakłada się, że na realizację przyjętych zadań Gmina Stoszowice zabezpieczy ok. 15% wkładu w stosunku do uzyskanych środków pomocowych.

Rysunek 27. Potencjalne źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne.

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno – funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego (zidentyfikowanego w diagnozie), związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem poprzez połączenie projektów infrastrukturalnych ze społecznymi w danej przestrzeni obszaru zdiagnozowanego jako kryzysowy. Prace naprawcze infrastruktury, inicjowanie aktywności społecznej, edukacja, poniesienie świadomości mieszkańców, stworzenie miejsc rekreacji, podniesienie walorów masy zabytkowej, nie tylko wyprowadzą mieszkańców z problemów społecznych, ale i staną się magnesem do odwiedzania miejsc przez turystów i spowodują otwieranie nowych działalności gospodarczych.

4. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Do głównych, potencjalnych źródeł finansowania działań w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, można zaliczyć przede wszystkim:

- źródła publiczne
 - krajowe:
 - ✓ budżet gminy (środki własne)
 - ✓ programy rządowe i fundusze celowe, m.in. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - ✓ programy i fundusze wojewódzkie, m.in. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
 - zagraniczne:
 - ✓ fundusze europejskie, w tym: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, m.in. w ramach: Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020,
 - inne fundusze zagraniczne.
- środki prywatne:
 - ✓ z rynku finansowego: kredyty i pożyczki, leasing, emisja obligacji komunalnych, gwarancje bankowe,
 - ✓ środki własne inwestorów prywatnych,
 - ✓ środki organizacji pozarządowych,
 - ✓ środki własne mieszkańców.

Plan finansowy „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” do 2023 r. obejmuje propozycję źródeł finansowania wybraną na podstawie oceny dostępności i możliwości wykorzystania tych źródeł oraz charakteru projektów składających się na Program. Na kolejność realizacji wskazanych w LPR przedsięwzięć będą mieć również wpływ terminy aplikowania i rozstrzygnięć konkursów w ramach programów operacyjnych i innych konkursów, czy też możliwości pozyskania inwestorów prywatnych. Nowe możliwości realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych stwarza partnerstwo publiczno-prywatne, które może być zawarte, o ile korzyści dla interesu publicznego są przeważające w stosunku do korzyści wynikających z innych sposobów realizacji danego przedsięwzięcia.

Nowe zasady finansowania przewidują kompleksowe ujęcie polegające na powiązaniu wsparcia finansowego projektów z EFS i EFRR. Szczegółowe opisy tych zasad zawarte są w priorytetach RPO w podziale na dwa fundusze: EFS i EFRR. Należy podkreślić powiązanie finansowania projektów rewitalizacyjnych z obu tych funduszy. Realizacja projektów finansowanych w ramach EFRR (projekty rewitalizacyjne „twarde” o charakterze technicznym) jest uzależniona od realizacji projektu z zakresu usług społecznych,

finansowanych w ramach EFS, a dotyczących określonej grupy społecznej, dotkniętej dysfunkcją lub wykluczeniem.

Szczegółowy plan finansowy w zakresie zadań inwestycyjnych przedstawione zostało w poniższym zestawieniu.

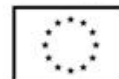
Tabela nr 45. Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć inwestycyjnych

Lp.	Tytuł projektu	Wartość projektu w zł	Lata realizacji	Źródła finansowania
1.	Rewitalizacja zespołu parkowo-pałacowego wraz z otoczeniem w Grodziszczu	1 500 000,00	09.2018 – 10.2020	środki własne – budżet gminy Stoszowice, środki zewnętrzne – fundusze UE
2.	Przebudowa nawierzchni drogi Srebrna Góra Górne Miasto	170 000,00	05.2018 – 10.2018	środki własne – budżet gminy Stoszowice, środki zewnętrzne – fundusze UE
3.	Przystosowanie szlaku turystycznego prowadzącego do Twierdzy Srebrna Góra do obsługi ruchu turystycznego	80 000,00	04.2017 – 06.2017	środki własne – Twierdza Srebrna Góra Spółka z o.o środki zewnętrzne – fundusze UE
4	Wykonanie wielobranżowej rewaloryzacji dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji dydaktyczno-kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii – Twierdzy Srebrna Góra	24 000 000,00	10.2016-10.2021	środki własne – budżet gminy Stoszowice, środki zewnętrzne – fundusze UE
5	Przebudowa drogi wojewódzkiej 385 w granicach obszaru Pomnika Historii Twierdza Srebrna Góra.	3 000 000,00	10.2016-10.2019	środki własne – budżet gminy Stoszowice i środki DSDiK, środki zewnętrzne – fundusze UE
6	Rewitalizacja byłych „koszarowców” w Srebniej Górze.	2 000 00,00	10.2016-10.2019	środki własne – budżet gminy Stoszowice, środki zewnętrzne – fundusze UE
7	Wykonanie placu zabaw na terenie Twierdzy Srebrna Góra	60 000,00	04.2017 - 09.2017	środki własne – Twierdza Srebrna Góra Spółka z o.o środki zewnętrzne – fundusze UE

8	Twórcze spotkania z kreatywną grupą dzieci i młodzieży z terenów Grodziszczka i Srebrnej Góry	130 000,00	09.2017 – 06.2022	środki własne – Fundacja Kreacje Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji środki zewnętrzne – fundusze UE
9	Przyjemne z pożytecznym – zajęcia ruchowe dla seniorów	20 000,00	08.2017 – 11.2017	środki własne – Fundacja Pozytywka środki zewnętrzne – fundusze UE
10.	Teatr Aktora Seniora	65 000,00	03.2017 – 12.2018	środki własne – Fundacja Pozytywka środki zewnętrzne – fundusze UE
11.	Utworzenie terenu integracyjnego dla mieszkańców Srebrnej Góry	260 000,00	03.2017 – 07.2017	środki własne – budżet gminy Stoszowice, środki zewnętrzne – fundusze UE

Zródło opracowanie własne.

5. MECHANIZMY WŁĄCZENIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W PROCES REWITALIZACJI

Istotnym elementem procesu opracowywania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” była partycypacja społeczna, umożliwiająca przedstawicielom różnorodnych instytucji i organizacji oraz mieszkańcom gminy udział w dyskusji nad programem rewitalizacji. Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Należy pamiętać, że skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

Działaniami przygotowawczymi do opracowania programu rewitalizacji było angażowanie mieszkańców, podmiotów publicznych, prywatnych oraz innych interesariuszy w przygotowanie programów rewitalizacji, a tym samym w wyprowadzanie z kryzysu obszarów zdegradowanych poprzez przeprowadzenie spotkań, ankiet, publikacji w lokalnej prasie ogłoszeń i tekstów sponsorowanych, wydruk broszur informacyjnych. Jednym z narzędzi było również przeprowadzanie konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Partycypacja społeczna podczas opracowywania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” miała na celu aktywne włączenie mieszkańców i innych grup interesariuszy w przygotowanie programu rewitalizacji, jak również do przyszłego procesu jego wdrażania i okresowej oceny. Partycypacja ta przyjęła następujące formy:

- Informowanie społeczności lokalnej poprzez ogłoszenia zamieszczane w prasie miejscowej, na stronie internetowej Gminy Stoszowice (w aktualnościach oraz w specjalnie utworzonej zakładce na Stornie Internetowej gminy), poprzez Facebook, na tablicach ogłoszeń w poszczególnych miejscowościach, w gablotach informacyjnych, poprzez ogłoszenia kościelne, poprzez broszury informacyjne i teksty sponsorowane zamieszczane w lokalnej prasie- informacje upublicznione na ww. sposoby docierają do niemal wszystkich mieszkańców w najtańszy, najszybszy i najprostszy sposób.
- Zbieranie informacji/wniosek/uwag interesariuszy w sposób tradycyjny i poprzez Internet - całość pozwala na poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz umożliwia zidentyfikowanie miejsc konfliktu, dodatkowo np.: Facebook stanowi pole wymiany myśli, pomysłów i ocen w sposób mniej sformalizowany i absorbujący; Internet zapewnia sprawność przekazywania opinii i masowość użytkownika.
- Wywiady z liderami społeczności lokalnych (radni, sołtysi, księża, przedsiębiorcy) – w interaktywny sposób pozwala na poznanie potrzeb, nastrojów i oczekiwań społeczności, wskazanych w zbiorczy sposób oraz umożliwia sięgnięcie do wyjaśnień, przyczyn, motywacji i koncepcji rozmówcy.

- Wyłożenie do publicznego wglądu projektu programu rewitalizacji w formie analogowej w Urzędzie Gminy Stoszowice, w wybranych świetlicach wiejskich, w budynku byłego kościoła ewangelickiego w Srebrnej Górze, poprzez plakaty rozwieszane na terenie gminy oraz broszury informacyjne, zamieszczenie projektu programu na stronie internetowej gminy i Facebooku – zobrazowanie mieszkańcom założeń programu, zwiększenie ich zaangażowania oraz wzmocnienie edukacji, ponadto wyłożenie jest formą zadawania pytań i udzielania odpowiedzi.
- Spotkania konsultacyjne nad rozwiązaniami programu rewitalizacji – jest najlepszym bezpośrednim polem wymiany doświadczeń i myśli, umożliwia edukację społeczności lokalnej, pozwala budować poczucie współuczestnictwa w tworzeniu programu i poczucie przynależności do wspólnoty, co umożliwia uzyskanie akceptacji rozwiązań przyjętych w programie oraz przekazanie rozmówcom, że ich opinia liczy się w sprawie.

Czynności włączania społeczności przyjęte, zgodnie z wytycznymi w toku procesu przygotowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, będą również uwzględniane w trakcie okresu wdrażania Programu. Ostatecznie jako podstawowe zasady wdrażania niniejszego dokumentu przyjmuje się zasady:

- partycypacji społecznej i partnerstwa postulującej oparcie wdrażania Programu na współpracy i zaangażowaniu społeczności gminy, w tym zwłaszcza interesariuszy obszarów zdegradowanych, partnerów publicznych, w tym samorządu lokalnego oraz partnerów społeczno-gospodarczych;
- diagnozy i monitoringu warunkujących sukces wdrażania i skuteczności podjętych działań, pozwalających na podjęcie działań korygujących w procesie wdrażania i realizacji zaplanowanych działań i inwestycji, analizy zmian zachodzących w społeczności i przestrzeni obszaru rewitalizowanego pozwalającej na lepsze ukierunkowanie i zogniskowanie działań na grupy i obszary problemowe;
- planowania w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środki przy uwzględnieniu własnych możliwości samorządu w zakresie realizacji zaplanowanych działań i inwestycji;
- korelacji działań społecznych, pobudzających aktywność lokalną, które będą prowadzone wspólnie z działaniami rewitalizacyjnymi w sferze przestrzennej i gospodarczej;
- zrównoważonego rozwoju – oznaczającego i postulującego prowadzenie działań i realizacji inwestycji w taki sposób, by rozwój w sferze gospodarczej, społecznej i technicznej odbywał się z poszanowaniem i z zachowaniem równowagi środowiskowej;
- efektywności działań polegających na maksymalizacji korzyści dla mieszkańców Gminy Stoszowice polegających na podnoszeniu jakości życia w wymiarze pracy, wypoczynku oraz warunków mieszkaniowych;

- koncentracji i celowości – działania władz publicznych i partnerów ukierunkowane będą na osiągnięcie celów rewitalizacji we wskazanych obszarach rewitalizacji i koncentrować się będą na rozwiązaniu faktycznych problemów obszaru i społeczności;

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” jest dokumentem otwartym i podlega aktualizacji w oparciu o zasadę partnerstwa we współpracy z lokalnymi partnerami: mieszkańcami, wspólnotami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, kościołem i innymi partnerami społeczno-gospodarczymi.

Jednym z elementów współpracy z partnerami będzie Rada Konsultacyjna ds. rewitalizacji, która powinna spotykać się raz na rok. Instytucja zarządzająca LPR, czyli Urząd Gminy Stoszowice będzie inicjować i zachęcać mieszkańców i inne podmioty, w szczególności do tworzenia lokalnych zespołów, działających na rzecz rewitalizacji, w tym realizacji projektów wynikających bezpośrednio z Programu.

Istotnym zadaniem Urzędu Gminy Stoszowice w szczególności Inspektora ds. promocji i kultury, będzie prowadzenie kompleksowej polityki informacyjnej o podejmowanych działaniach rewitalizacyjnych. Działania te obejmować będą:

- akcje informacyjno-promocyjne z wykorzystaniem strony internetowej <http://www.stoszowice.pl/>, przygotowanie publikacji w prasie lokalnej i współpracę z mediami;
- organizację spotkań z mieszkańcami obszarów objętych działaniami rewitalizacyjnymi;
- oraz z przedstawicielami kluczowych dla rewitalizacji zdegradowanych obszarów gminy partnerów z sektora społecznego i gospodarczego oraz ekspertami i specjalistami zewnętrznymi;
- podawanie do publicznej wiadomości, poprzez stronę internetową raportów z realizacji LPR;
- prowadzenie cyklicznych ankiet internetowych, poprzez stronę internetową, oceniających podejmowane działania i umożliwiające zgłoszenie nowych propozycji działań rewitalizacyjnych.

W ramach partycypacji społecznej władze Gminy Stoszowice raz do roku, w trakcie wdrażania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, organizować będą coroczną, otwartą konferencję rewitalizacyjną w trakcie, której prezentowana będzie informacja o wdrażaniu LPR. tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów, a także rezultatach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całej gminy.

Ponadto, odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

6. SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) PROGRAMU REWITALIZACJI

Wskaźniki produktu oraz rezultatu służą do pomiaru celów określonych w „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”. Dadzą odpowiedź na pytanie czy wystąpiły mierzalne efekty podjętych finansowych działań. Produkt to bezpośredni, mierzalny efekt zrealizowanej inwestycji mierzony konkretnymi wielkościami. Z kolei rezultat to korzyść jaka wynika dla beneficjenta po zakończeniu realizowanego projektu w związku z przeprowadzonymi działaniami. W poniższej tabeli przedstawiono katalog wskaźników produktu i rezultatu przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w ramach procesu rewitalizacji.

Tabela nr 46. Wskaźniki realizacji (wdrażania) procesu rewitalizacji

Wskaźnik	Jednostka miary
Wskaźniki produktu	
liczba zrealizowanych przedsięwzięć społecznych	szt.
długość wybudowanych, przebudowywanych dróg	km
liczba zrealizowanych przedsięwzięć dot. budownictwa mieszkaniowego	szt.
liczba zrealizowanych przedsięwzięć budownictwa użyteczności publicznej	szt.
powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni publicznej	m ²
Wskaźniki rezultatu	
liczba nowych przedsiębiorstw	szt.
liczba utworzonych miejsc pracy	etat
spadek bezrobocia	%
liczba osób korzystających ze szkoleń	osoba
spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej	osoba

Źródło: opracowanie własne

7. SYSTEM MONITORINGU I OCENY PROGRAMU REWITALIZACJI

W przypadku Gminy Stoszowice kontrola nad wdrażaniem poszczególnych zapisów programu może objąć tylko te zadania, których beneficjentem będzie Gmina Stoszowice. Dla innych zadań, wynikających z LPR przewiduje się model wdrażania oparty na wymianie informacji z poszczególnymi podmiotami realizującymi wskazane zadania. Stała wymiana informacji pozwoli zoptymalizować proces aktualizacji LPR oraz dokładnie określić postęp realizacji poszczególnych zadań.

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” realizowany będzie w horyzoncie czasowym 2016-2023, po jego zatwierdzeniu przez Radę Gminy Stoszowice. Po przyjęciu dokumentu przez Radę Gminy Stoszowice, za jego właściwe wdrożenie oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji odpowiedzialny będzie organ wykonawczy gminy, tj. Wójt Gminy Stoszowice oraz wszystkie inne podmioty będące beneficjentami zadań zawartych w programie.

Do pomocy we właściwym wdrożeniu projektów Wójt dysponuje aparatem wykonawczym w postaci Urzędu Gminy Stoszowice oraz jednostkami organizacyjnymi gminy i jednostkami zależnymi. Za poszczególne zakresy zadań odpowiadają poszczególne komórki organizacyjne Urzędu Gminy Stoszowice, zgodnie ze swoją właściwością i zakresem odpowiedzialności. Oprócz komórek organizacyjnych Urzędu Gminy Stoszowice we wdrażaniu Programu uczestniczyć będą jednostki organizacyjne działające na terenie gminy, które zgodnie ze swą właściwością, współdziałać będą z komórkami Urzędu na etapie realizacji projektów inwestycyjnych i społeczno-aktywizacyjnych, a następnie odpowiedzialne będą za ich późniejsze funkcjonowanie.

Funkcje zarządczą i koordynującą realizację LPR dla Gminy Stoszowice, będzie pełnił wyznaczony przez Wójta pracownik.

Zakres zadań obejmuje między innymi:

- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Programu;
- zapewnienie zgodności realizacji Programu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu np. Wieloletni Plan Inwestycyjny, budżet Gminy, Wieloletnia Prognoza Finansowa, inne gminne programy (np. program współpracy z organizacjami pozarządowymi, itp.);
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Programu;
- przygotowanie rocznych raportów dotyczących wdrażania Programu;
- dokonanie oceny ex-post po zakończeniu realizacji Programu;
- zwoływanie porad poszczególnych jednostek zainteresowanych określonymi projektami.

Dla właściwej oceny Wójt Gminy Stoszowice może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

Celem sprawnego i efektywnego wdrażania LPR niezbędne jest ciągłe monitorowanie efektów rzeczowych projektów, wchodzących w zakres Programu oraz wydatków na ich realizację. Sam proces monitorowania obejmuje zbieranie danych, obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów.

Za proces monitorowania i raportowania odpowiadać będzie wyznaczony przez Wójta pracownik Gminy, a także inne podmioty realizujące zadania zawarte w „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”. Za monitorowanie wydatków odpowiedzialny będzie Skarbnik Gminy. Jednostki, które zgłosiły działania do „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”, zobowiązane są do corocznego informowania Urzędu Gminy o postępie prac objętych programem. Wójt jest zobowiązany do corocznego przedkładania Radzie Gminy raportu monitoringowego z wdrażania Programu.

Wynikające z określonych względów zmiany, wymagające dokonania aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” zostaną zgłoszone do Wójta, który określi czas i tryb wprowadzenia określonych zmian w „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice”.

8. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO ZAPROPONOWANYCH DZIAŁAŃ

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” oraz zawarte w nim zadania/projekty ograniczają się do przeprowadzenia na terenie wyznaczonych obszarów zdegradowanych takich działań, które pozwolą na rozwiązanie zdiagnozowanych na ww. obszarach problemów, tym samym sukcesywnie wyprowadzenie ich ze stanu kryzysowego.

Zaplanowany w dokumencie katalog działań obejmuje tzw. działania „twarde” o charakterze infrastrukturalnym oraz „miękkie”, obejmujące sferę edukacji, promocji, programów o charakterze społecznym, szkoleń, warsztatów, zajęć dodatkowych, terapeutycznych i inne.

Proces przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” przez Radę Gminy Stoszowice wymaga konieczności uzyskania opinii z właściwych organów (na podstawie art. 57 i 58 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko) - co do konieczności sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko lub odstąpienia od niej.

W związku z opinią Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z dnia 07 lipca 2016 r. cechy obszaru objętego oddziaływaniem oraz charakter planowanych działań nie powinna wpłynąć znacząco negatywnie na środowisko, w tym na obszary chronione. W związku z powyższym dla projektu pn Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

9. PODSUMOWANIE

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów danego obszaru. Na potrzeby projektowania i wdrażania interwencji w ramach procesu rewitalizacji, współfinansowanych środkami Unii Europejskiej, rewitalizację należy rozumieć jako: *„wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji”*.

W niniejszym dokumencie wyznaczone obszary rewitalizacji zlokalizowane w Grodziszczu i Srebrnej Górze stanowią podstawę wspierania ich poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Przygotowany program rewitalizacji zostanie wykorzystany w realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych, społecznych, środowiskowych i przestrzennych jako narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych projektów z zakresu rewitalizacji, ponadto ma na celu uruchomienie procesów zmierzających do rewitalizacji obszarów zdegradowanych, jako dokument podstawowy do prowadzenia tych procesów i służący rozwiązywaniu problemów rewitalizacyjnych na obszarach wymagających szczególnej interwencji z uwzględnieniem specyfiki Gminy Stoszowice. Ponadto może stać się podstawą i „przewodnikiem” dotyczącym możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz podstawą do ubiegania się o dotacje z funduszy UE przy realizacji projektów rewitalizacyjnych. Wykorzystanie „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” zostanie zapewnione poprzez osadzenie go w systemie zarządzania rozwojem gminy, działania koordynatora projektu, którego zadaniem jest monitoring oraz okresowa ocena realizacji programu.

Za najkorzystniejszą opcję finansowania realizacji przedsięwzięć przewidzianych w programie uznano Regionalny Program Operacyjny Woj. Dolnośląskiego 2014-2020 oraz budżet Gminy Stoszowice. Potencjał Gminy Stoszowice daje możliwość częściowego wdrożenia zapisów programu w przypadku braku dostępu funduszy zewnętrznych, przy możliwym zaangażowaniu środków organizacji pozarządowych, sponsorów, przedsiębiorstw.

„Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Stoszowice” na lata 2016-2023 (LPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenny, środowiskowy i kulturowy), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

IV. SPIS TABEL

Tabela nr 1	Charakterystyka sołectw Gminy Stoszowice w liczbach	37
Tabela nr 2	Zmieniająca się liczba ludności na terenie Gminy Stoszowice	45
Tabela nr 3	Ludność w poszczególnych miejscowościach wg ekonomicznych grup wieku - mężczyźni	46
Tabela nr 4	Ludność w poszczególnych miejscowościach wg ekonomicznych grup wieku - kobiety	46
Tabela nr 5	Liczba podmiotów podlegających wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, działających na terenie Gminy Stoszowice	47
Tabela nr 6	Liczba podmiotów podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, działających na terenie Gminy Stoszowice	48
Tabela nr 7	Liczba podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD w latach 2012-2014	48
Tabela nr 8	Liczba działek na terenie Gminy Stoszowice na tle powiatu ząbkowickiego	50
Tabela nr 9	Liczba budynków oraz mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2012-2014	53
Tabela nr 10	Liczba mieszkańców Gminy Stoszowice w latach 2011-2015 wg sołectw.	65
Tabela nr 11	Liczba mieszkańców Gminy Stoszowice w latach 2011-2015 wg płci i grup wiekowych.	66
Tabela nr 12	Przyrost naturalny oraz saldo migracji w gminie Stoszowice w latach 2010-2014 wg sołectw.	67
Tabela nr 13	Bezrobocie w Gminie Stoszowice wg sołectw.	68
Tabela nr 14	Bezrobocie w Gminie Stoszowice na tle Powiatu Ząbkowickiego.	68
Tabela nr 15	Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w Gminie Stoszowice wg sołectw.	70
Tabela nr 16	Przestępczość w Gminie Stoszowice wg sołectw.	72
Tabela nr 17	Liczba interwencji GKRPA wg sołectw.	73
Tabela nr 18	Struktura dzieci i młodzieży w Gminie Stoszowice.	76
Tabela nr 19	Liczba organizacji zarejestrowanych w KRS na terenie Gminy Stoszowice	77

Tabela nr 20	Liczba podmiotów na terenie Gminy Stoszowice wpisanych do Centralnej Ewidencji Działalności i Informacji o Gospodarczej (marzec 2016 r.).	79
Tabela nr 21	Struktura podmiotów według sekcji PKD w lutym 2016 r.	80
Tabela nr 22	Liczba gospodarstw rolnych w Gminie Stoszowice (2013-2015).	81
Tabela nr 23	Infrastruktura społeczna w poszczególnych sołectwach.	83
Tabela nr 24	Sposób ogrzewania oraz ilość zużycia paliwa w poszczególnych sołectwach	88
Tabela nr 25	Udział poszczególnych nośników energii w bilansie energetycznym Gminy Stoszowice	89
Tabela nr 26	Struktura gospodarki odpadami w Gminie Stoszowice	89
Tabela nr 27	Zestawienie ilości azbestu w poszczególnych sołectwach Gminy Stoszowice	90
Tabela nr 28	Wykaz dróg publicznych gminnych na terenie Gminy Stoszowice	91
Tabela nr 29	Wykaz dróg publicznych powiatowych na terenie Gminy Stoszowice	91
Tabela nr 30	Wykaz dróg publicznych gminnych na terenie Gminy Stoszowice	92
Tabela nr 31	Ogólna ocena stanu dróg w Gminie Stoszowice, z podziałem na poszczególne sołectwa.	95
Tabela nr 32	Zestawienie ilościowe istniejących punktów świetlnych na terenie Gminy Stoszowice	95
Tabela nr 33	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach.	96
Tabela nr 34	Wiek budynków mieszkalnych w Gminie Stoszowice	97
Tabela nr 35	Liczba obiektów zabytkowych w poszczególnych sołectwach Gminy Stoszowice.	98
Tabela nr 36	Ocena poszczególnych sołectw w odniesieniu do parametrów na podstawie których dokonano analizy sfery społecznej.	102
Tabela nr 37	Wyniki analizy podstawowych parametrów związanych ze sferą społeczną	104
Tabela nr 38	Ocena poszczególnych sołectw w odniesieniu do parametrów na podstawie których dokonano analizy sfery gospodarczej.	106
Tabela nr 39	Ocena poszczególnych sołectw w odniesieniu do parametrów na podstawie których dokonano analizy sfery środowiskowej.	110
Tabela nr 40	Generalna ocena stanu dróg w Gminie Stoszowice, z podziałem	113

	na poszczególne sołectwa.	
Tabela nr 41	Ocena stanu technicznego obiektów infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej zlokalizowanych w poszczególnych sołectwach.	114
Tabela nr 42	Analiza zabytkowej substancji mieszkaniowej.	116
Tabela nr 43	Zbiorcza analiza negatywnych zjawisk na obszarze poszczególnych sołectw Gminy Stoszowice.	119
Tabela nr 44	Zestawienie kryterium powierzchni i liczby ludności obszarów rewitalizacji.	121
Tabela nr 45	Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć inwestycyjnych	159- 160
Tabela nr 46	Wskaźniki realizacji (wdrażania) procesu rewitalizacji	164

V. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1	Powiązanie dokumentów strategicznych Polski ze strategicznymi dokumentami Unii Europejskiej	31
Rysunek 2	Podział na sołectwa Gminy Stoszowice – lokalizacja sołectw	38
Rysunek 3	Podział na sołectwa Gminy Stoszowice – granice sołectw	39
Rysunek 4	Jednostki administracyjne po polskiej i czeskiej stronie wchodzące w skład Euroregionu Glacensis	42
Rysunek 5	Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Stoszowice	51
Rysunek 6	Struktura ankietowanych	64
Rysunek 7	Liczba mieszkańców Gminy Stoszowice w latach 2011-2015	66
Rysunek 8	Liczba bezrobotnych w Gminie Stoszowice i w Powiecie Ząbkowickim	69
Rysunek 9	Liczba bezrobotnych w Gminie Stoszowice i w Powiecie Ząbkowickim na 1000 mieszkańców w latach 2012-2015	69
Rysunek 10	Liczba osób pobierających zasiłek okresowy w Gminie Stoszowice na 1000 mieszkańców w 2015 r	71
Rysunek 11	Liczba przestępstw w Gminie Stoszowice na 1000 mieszkańców (2014-2015)	72
Rysunek 12	Znaczenie problemów społecznych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych	78
Rysunek 13	Znaczenie problemów gospodarczych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych	82
Rysunek 14	Znaczenie problemów gospodarczych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych	87
Rysunek 15	Struktura dróg publicznych na terenie Gminy Stoszowice, wg rodzaju nawierzchni	93
Rysunek 16	Przebieg dróg powiatowych i wojewódzkich na terenie Gminy Stoszowice	94
Rysunek 17	Znaczenie problemów środowiskowych i przestrzenno - funkcjonalnych w Gminie Stoszowice – wyniki badań ankietowych	99
Rysunek 18	Propozycje obszarów rewitalizacji proponowane w badaniu ankietowym (wg % ilości wskazań).	100
Rysunek 19	Natężenie problemów społecznych w sołectwach Gminy Stoszowice	104

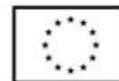
LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY STOSZOWICE

Rysunek 20	Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w sołectwach Gminy Stoszowice	105
Rysunek 21	Koncentracja negatywnych zjawisk gospodarczych w sołectwach Gminy Stoszowice	108
Rysunek 22	Koncentracja negatywnych zjawisk środowiskowych w sołectwach Gminy Stoszowice	112
Rysunek 23	Koncentracja negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych w sołectwach Gminy Stoszowice	115
Rysunek 24	Koncentracja negatywnych zjawisk technicznych w sołectwach Gminy Stoszowice	117
Rysunek 25	Koncentracja negatywnych zjawisk w sołectwach Gminy Stoszowice	120
Rysunek 26	Integracja działań rewitalizacyjnych	155
Rysunek 27	Potencjalne źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych	157

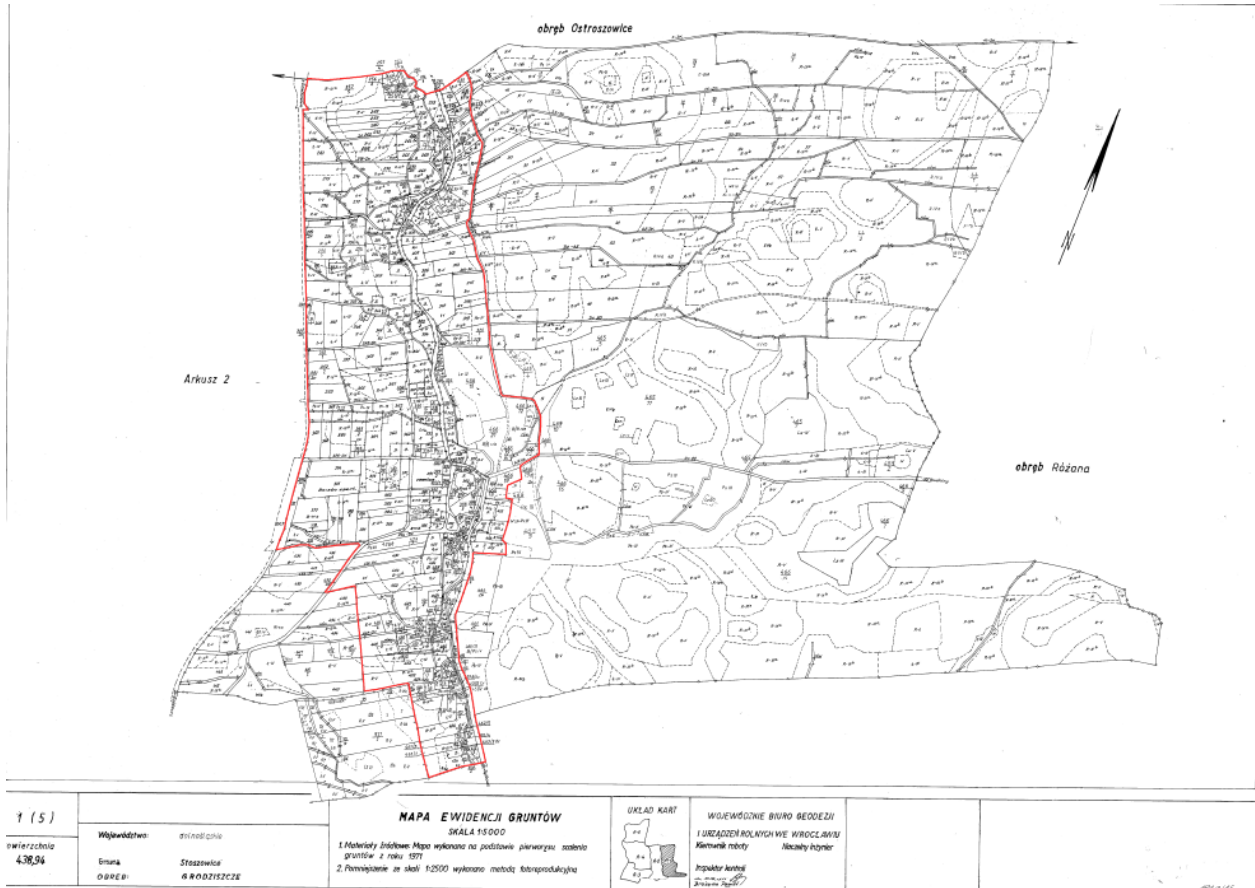
**DOLNY
ŚLĄSK**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

VI. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

Wyznaczony graficznie obszar rewitalizacji – Grodziszcze:

Wyznaczony graficznie obszar rewitalizacji - Srebrna Góra:

